

INVENTOINTIRAPORTTI

Helsinki

Isosaari, arkeologisen kulttuuriperinnön inventointi
17.–19.8.2015

MUSEOVIRASTO

KULTTUURIYMPÄRISTÖN HOITO | ARKEOLOGISET KENTTÄPALVELUT
Vesa Laulumaa ja Petro Pesonen

Tiivistelmä

Helsingin Isosaarella on ollut Puolustusvoimien käytössä vuoden 2014 loppuun asti, jonka jälkeen Senaatti-kiinteistöt on aloittanut selvitykset saaren jatkokäyttöä ajatellen. Tähän liittyen tutkijat Vesa Laulumaa ja Petro Pesonen Museoviraston Arkeologiset kenttäpalveluista tekivät saarella arkeologisen kulttuuriperinnön inventoinnin 17–19.8.2015.

Isosaarelta ei tunneta esihistoriallisia muinaisjäännöksiä. Varhaisimmat tiedot saaren historiasta ovat 1500-luvulta, ensimmäinen saarta esittävä kartta on vuodelta 1780, jolloin siellä asui kalastajia. Saari on toiminut linnoitesaarena ensimmäisestä maailmansodasta asti, jolloin venäläiset rakensivat sinne ensimmäiset tykkipatterit. Isosaaresta tunnettiin ennen vuoden 2015 inventointia 14 kohdetta, jotka kaikki liittyivät ensimmäisen maailmansodan aikaisiin linnoitteisiin ja rakennuksiin.

Inventoinnin tuloksena kohteiden määrä kasvoi huomattavasti aiemmasta ja niitä on nyt 51. Kohteista 29 on luokiteltu kiinteiksi muinaisjäännöksiksi ja 23 muiksi kulttuuriperintökohteiksi. Muinaisjäännöskohteiden määrä kasvoi 14:stä 29:ään, toisin sanoen kaksinkertaistui. Uudet kohteet ovat 1900-luvun alun kivijalkoja tai muita rakennusten perustoja (10 kpl), muurirakenteita (2 kpl), tykkitie ja pengerreretty rautatien pohja. Muut kulttuuriperintökohteet koostuvat lähinnä taisteluasemista ja tykkiasemista, jotka sijaitsevat enimmäkseen saaren kaakkoisivulla, ns. pääkadun kaakkoispuolella, ja saaren lounaiskärjessä sekä koilliseen pistävässä Peninniemessä.

Sisällys

Tiivistelmä

Arkistotiedot

1. Johdanto	1
2. Inventointialue	2
3. Isosaaren historiaa	2
4. Inventoinnin kulku ja tulokset	5
5. Yhteenveto	6
6. Lähdeluettelo	7
7. Kuvaluettelo	8
8. Kohdeluettelo	11
9. Kohdekuvaukset	13

Karttaliite: Yleiskartta Isosaaren kohteista

Kannen kuva: Auringonnousu Peninniemessä. (Kuva Vesa Laulumaa)

Arkistotiedot

Tutkimus:	Helsinki Isosaari, arkeologisen kulttuuriperinnön inventointi
Tutkimuksen suorittaja:	Vesa Laulumaa ja Petro Pesonen/ Museovirasto, Kulttuuriympäristön hoito-osasto, Arkeologiset kenttäpalvelut
Tutkimuksen tilaaja:	Senaatti-kiinteistöt, PL 237, 00531 Helsinki
Tutkimusalueen laajuus:	Noin 76 hehtaaria
Kenttätöaika:	17.–19.8.2015
Löydöt:	-
Valokuvat:	AKDG4500:1-126

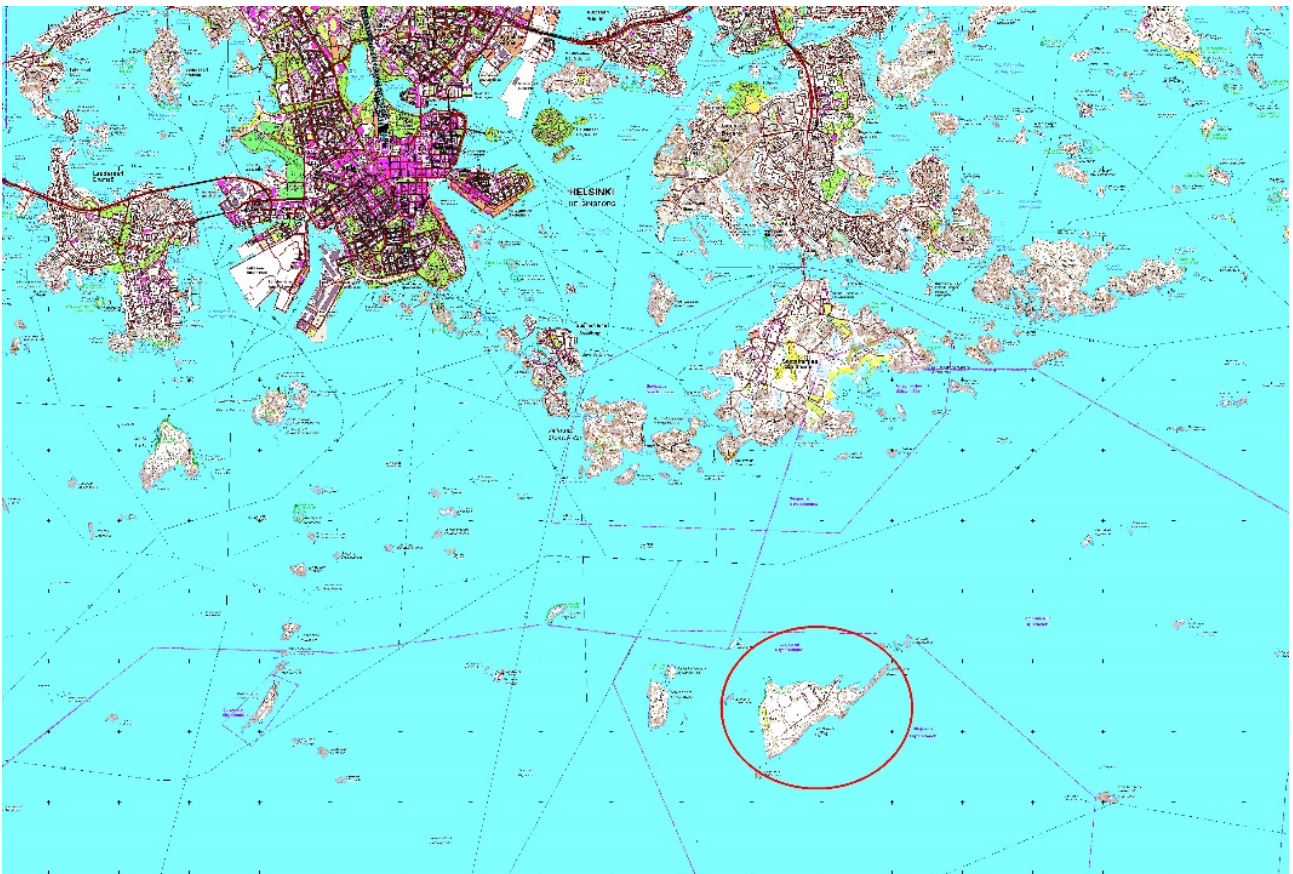
Alkuperäinen tutkimusraportti on Museoviraston arkistossa, Sturenkatu 2a, 00100 Helsinki. Kopio on toimitettu työn tilaajalle.

1. Johdanto

Isosaari on ollut Puolustusvoimien hallussa Suomen itsenäistymisestä lähtien vuoteen 2014 asti. Saarella on ollut iso merkitys pääkaupunkiseudun puolustamisessa ja siellä on ollut oma varuskunta vuoteen 2012 saakka. Puolustusvoimat lopetti toimintansa saarella vuoden 2014 lopussa ja nyt Senaatti-kiinteistöt selvittää saaren jatkokäyttömahdollisuuksia. Jatkokäytön vaikutusten arviointiin liittyen Senaatti-kiinteistöt tilasi Museoviraston Arkeologisilta kenttäpalveluilta selvityksen saaren arkeologisesta kulttuuriperinnöstä. Arkeologinen inventointi kattaa saaren kaikki muinaisjäännökset ja maailmansotiin liittyvät sotahistorialliset rakenteet. Ensimmäisen maailmansodan aikaiset rakenteet ovat Museoviraston ohjeistuksen mukaan muinaisjäännöksiä ja sitä myöhemmät sotahistorialliset rakenteet ovat kulttuuriperintökohteita.

Inventoinnin kenttätöosuuden tekivät tutkijat Vesa Laulumaa ja Petro Pesonen Arkeologisista kenttäpalveluista 17.–19.8.2015. Kenttätöiden ajan tutkijat asuivat saarella rivitalossa, joka oli ollut kantahenkilökunnan käytössä ja oli edelleen asuttavassa kunnossa. Kuljetus saarelle ja sieltä pois tapahtui venetaksilla.

Inventoinnissa tarkastettiin saari kauttaaltaan, apuna käytettiin aiempia saarta koskevia tutkimuksia. Kohteiden kartoitus tehtiin Trimble Geo 7x tarkkuus-gps –laitteella, jonka tarkkuus on parhaimmillaan 10 cm..

Isosaari sijaitsee noin 9 km Helsingin keskustasta kaakkoon.

2. Inventointialue

Isosaari sijaitsee Helsingin edustalla, noin 8,5 km Kauppatorilta kaakkoon, Santahaminan lounaiskärkeen on matkaa noin 3,5 km. Kuivasaari, joka toimi myös linnoitusaarena, sijaitsee noin 1,3 km Isosaaren länsipuolella. Saaren nimi oli vuoteen 1919 asti Stora Mjölö tai Iso Mjölö.

Isosaari on kooltaan noin 76 hehtaaria. Saaren pituus lounaiskulmasta Peninniemen kärkeen koillisessa on 2,2 km, suurimmillaan saaren leveys on noin kilometri. Saari muistuttaa hieman tylppäkulmaista kolmiota. Saaren pitkät eteläsiivu ja noin 600 metriä pitkä Peninniemi ovat pääosin kalliota. Saaren maaperä on muuten moreenia. yleensä hyvin kivikkoista. Kasvillisuus saarella vaihtelee kallioaluiden kuivasta kankaasta melko reheviin sekametsiin kosteammilla alueilla. Saaren pohjois- ja etelärannalla on kaksi luonnonsuojelualuetta, ne ovat arvokkaina pidettyjä merenrantaniittyjä.

Isosaaren korkeimmat kalliot ovat noin 10 metrin korkeudella merenpinnasta, osia muualtakin saaresta ylettyä tähän korkeuteen, mutta ne ovat syntyneet saarta pengerrettäessä, joten ne ovat keinotekoisia. Pääosa saaresta on korkeudeltaan alle 7,5 metriä mpy. Jääkauden jälkeinen maankohoaminen on nostanut saaren korkeimmat kohdat Litorinamerestä noin 1000 ennen ajanlaskun alkua pronssikauden (1500-500 eaa) keskivaiheilla. Suurin osa saaresta on paljastunut vähitellen vasta rautakauden alun 500 eaa jälkeen, rannankorkeus 500 eaa oli noin 8 m nykyistä merenpintaa ylempänä. Pronssi- tai rautakautisia muinaisjäännöksiä saarelta ei tunneta.

Isosaarta alettiin linnoittamaan ensimmäisen maailmansodan kynnyksellä v. 1914. Saaren linnoitteet tykkiasemineen ovat etelärannan tuntumassa ja Peninniemellä. Linnoitteita on muokattu ja lisätty 1900-luvun aikana. Saaren muu rakennuskanta on keskittynyt päälaiturin läheisyyteen. Nykyisin alueella on mm. useita rivitaloja ja 9-reikäinen golfrata. Saaren länsirannan tuntumassa on ollut ampumarata, joka on nyt poistettu käytöstä ja siivottu. Betonisten ja kallioon louhittujen linnoitteiden lisäksi saarella on maahan kaivettuja tai irtokivistä kasattuja kenttälinoitteita lähinnä rannan tuntumassa.

Puolustusvoimien toiminta Isosaaressa loppui vuonna 2014 ja nykyisin saarella asuu vakituisesti enää yksi henkilö.

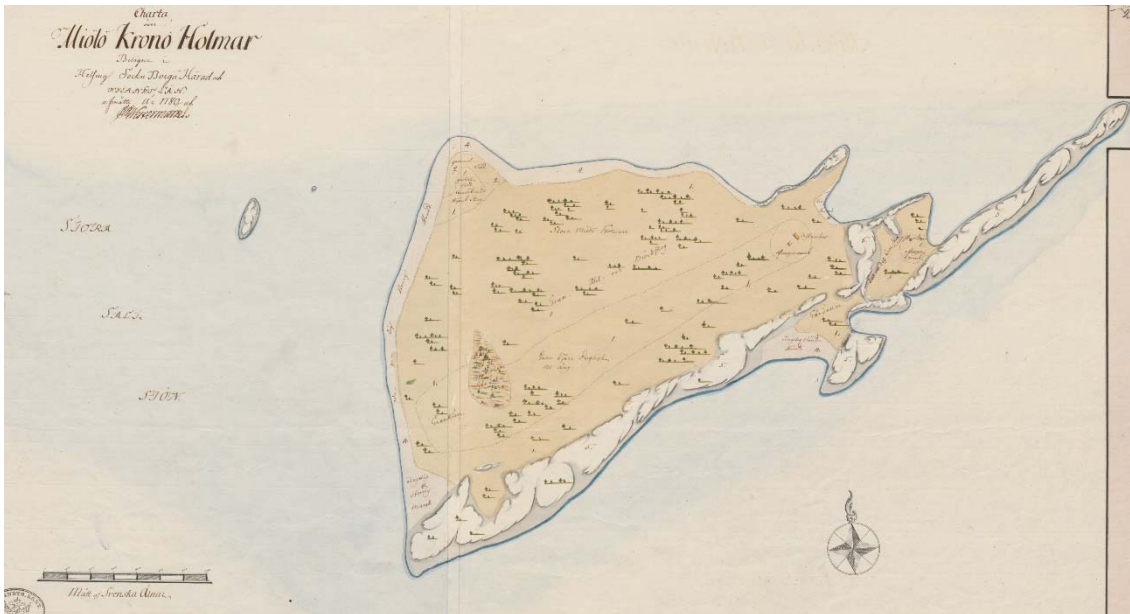
3. Isosaaren historiaa

Yllä jo mainittiin, ettei Isosaarelta tunneta esihistoriallisia muinaisjäännöksiä. Saari on tosin voinut toimia kalastajien yöpymispaikkana jo rautakaudella tai keskiajalla, mutta jälkiä siitä ei ole jäänyt.

On olemassa joitakin tarinoita 1500–1700 –luvulta, jotka sivuavat saarta. 25-vuotisen sodan (1570–1595) ajalta on maininta, että livana Julman tataarijoukot tulivat Viron puolelta ja asettuivat Isosaareen ja sieltä käsin ahdistelivat Helsinkiä ja Uuttamaata (Tavastsjerna 1918). 30-vuotisen sodan aikana (1618–1648) saareissa on tarinan mukaan viivähtänyt kapinoinut sotilasosasto. Asiakirjoista käy myös ilmi, että Isosaari on ollut tärkeä merimerkki laivoille ja se on rauhoitettu hakkuilta (Vuorinen 2011). Ensimmäinen Isosaarta esittävä kartta on vuodelta 1780. Karttaan on maanmittari Westermarck mitannut maaherran käskystä Isosaaren erityyppisiä maa-alueita ja arvioinut niiden käyttömahdollisuuksia. Karttaan on merkitty ”Fiskare koja” Peninniemen tyveen ja ”Fiskare hus” ns. pääkadun itäpuolelle, Peninniemeen kulkevan tien paikoille. Isosaareissa on luultavasti ollut kalastajien asutusta aiemminkin kuin mitä vuoden 1780 kartta todistaa.

Ruotsi joutui luovuttamaan Suomen Venäjälle Haminan rauhassa ns. Suomen sodan v. 1808–1809 jälkeen. Tällöin myös Viaporin linnoitus, nykyinen Suomenlinna jäi venäläisille ja sitä vahvistettiin, linnoittaminen ei

vielä tuolloin yltänyt Isosaaren saakka. Krimin sodan aikana (1853–1856) englantilaiset pommittivat Viaporin elokuussa v. 1855 kahden vuorokauden ajan ja käyttivät Isosaarta tähtystyspaikkanaan. Tältä ajalta on peräisin Isosaaren ns. englantilaisen haudan, kun merimies George Quinnell kuoli taistelussa ja hänet haudattiin saareen.

Ote Isosaaren kartasta vuodelta 1780. Maanmittari Westermarckin kartassa on arvioitu saaren maaperää ja sen käyttömahdollisuuksia. (KA B7Helsinki:16/1-2).

Isosaari vuoden 1872 Senaatin kartassa (lehti VI/30, Kansallisarkisto).

Isosaaren linnoitussuunnitelmat käynnistyivät vuonna 1909 ja viimeinen kalastajaperhe joutui muuttamaan pois vuonna 1912 linnoitustöiden alta. Linnoitustyöt liittyivät suureen linnoituskokonaisuuteen, joka tunnetaan nimellä "Pietari Suuren merilinnoitus". Linnoittamisen tarve juontaa juurensa Venäjän laivaston tuhoon Tsushiman meritaistelussa Japania vastaan vuonna 1905. Pääkaupunki Pietarin turvaksi päätettiin rakentaa tämän jälkeen Suomenlahden kapeimmalle kohdalle, Porkkalan ja Tallinnan välille, rannikkotyökistöön miinoitukseen perustava puolustusjärjestelmä, jota myös Helsingin edustalle

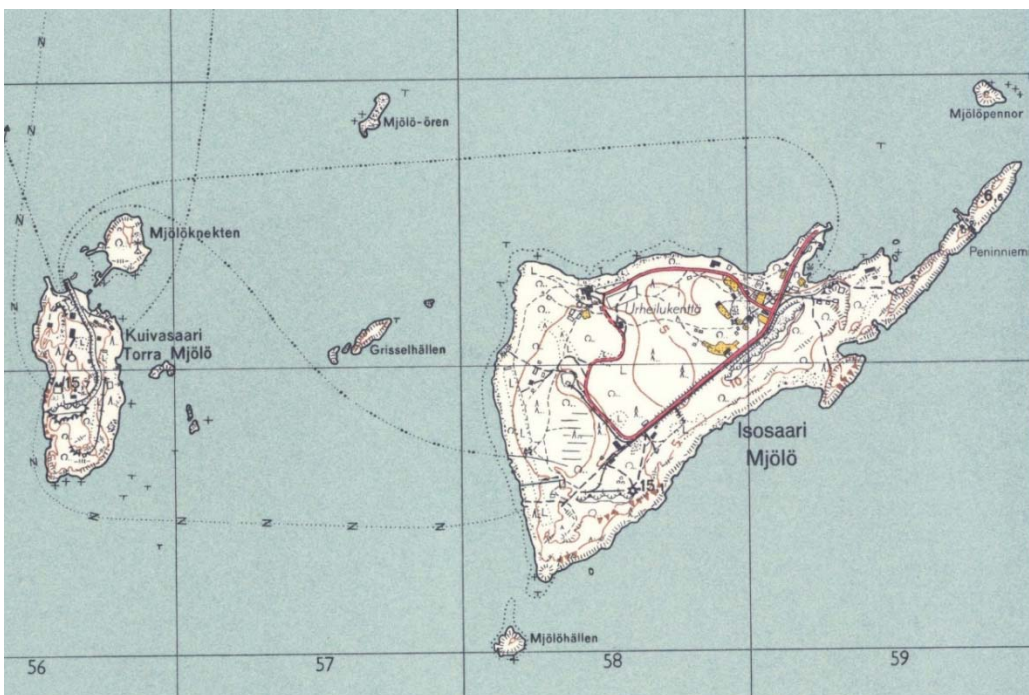
rakennettava tykistö tukisi. Linnoitustyöt etenivät laahaten, mutta saivat vauhtia ensimmäisen maailmansodan puhjettua vuonna 1914. Samaan aikaan alettiin rakentaa ns. Viaporin maarintamaa Helsingin turvaksi.

Isosaarelle suunniteltiin neljää tykistöpatteria, kussakin neljä tykkiä, joista lopulta toteutui kolme (Isosaari A-B inventointikohteissa). Kaksi 10” patteria ja yksi 6” patteri valmistuivat vuonna 1916. Massiiviset betoniset patterit koostuvat tykkiasemien lisäksi tykkien välisistä traversseista (sivusuojista), miehistön suojahuoneista, kellareista ja hissihuoneista. Patterien lisäksi Isosaareen rakennettiin myös tähystysasemia ja kasematteja (betonisia suojahuoneita) eri tarkoituksiin sekä valonheitinaseamia ja miina-asema. Saaren sisäisiä kuljetuksia hoidettiin kivettyjä ns. tykkiteitä sekä rautatietä myöten. Linnoitteiden rakennusvaiheessa saarella on työskennellyt useita satoja ihmisiä.

Pääkaupunkiseudun maa- ja merilinnoitteet jäivät loppujen lopuksi käyttämättä ensimmäisessä maailmansodassa ja Isosaarenkin tykistö joutui seuraamaan maailmantapahtumia ampumatta laukaustakaan vihollista vastaan. Venäjällä marraskuussa vuonna 1917 tapahtunut bolševikkivallankumous johti aselepoon Saksan ja Venäjän välillä 5.12.1917, seuraavana päivänä 6.12.1917 Suomi julistautui itsenäiseksi. Rauhaa kesti Suomen kannalta vain kuukauden, koska tammikuussa 1918 alkoi kansalaissota. Venäläiset tukivat punaisten joukkoja, jotka valtasivat Helsingin.

3.3.1918 solmitun Brest-Litovskin rauhansopimuksen perusteella Venäjä joutui poistamaan joukkonsa ns. puskurivaltioista, joihin myös Suomi kuului. Venäläisten vetäytyessä saksalaiset nousivat maihin Hangossa ja valloittivat Helsingin 11.–13.4.1918. Tässä vaiheessa käytiin jonkin verran taisteluja pääkaupunkiseudun maalinnoitteissa. Merilinnoitteiden tykit pysyivät edelleen hiljaa, koska venäläisten ja saksalaisten välisen sopimuksen mukaisesti ne oli tehty toimintakyvyttömiksi. Toimenpide oli salattu punaisilta.

Kansalaissodan jälkeen Isosaari toimi osana Suomenlinnan vankileiriä, vangittuina oli punaisten puolella taistelleita suomalaisia sekä venäläisiä sotilaita. Vankileirien kuolleisuus oli suuri, osa vangeista ammuttiin, mutta suurin osa kuoli nälkään ja tauteihin. Isosaarelle on myös haudattu saarella kuolleita vankeja ja heidän muistokseen on pystytetty muistomerkki.

Isosaari ja Kuivasaari vuoden 1949 peruskartassa.

Talvisodan ja jatkosodan taisteluihin Ilosaaren järeät tykit eivät osallistuneet lainkaan, sen sijaan kuuden tuuman tykeillä ammuttiin sulkutulta neuvostoliittolaisia pommikoneita vastaan. Koska Neuvostoliitto ei yrittänyt hyökkäystä mereltä käsin ja tilanne merilinnoituksessa säilyi rauhallisena, voitiin Ilosaarelta lähettää joukkoja ja tykkejä rintamataisteluihin. Hävityn sodan jälkeen liittoutuneiden valvontakomissio valvoi rauhansopimuksen noudattamista ja määräsi purettavaksi kaikki järeät ja raskaat tykit Hankoniemen itäpuolelta, myös Ilosaaren tykit purettiin. Tykkien palautusta saareen alettiin suunnitella 1950-luvun lopulla, kun Neuvostoliitto oli luovuttanut Porkkalan vuokra-alueen ennen aikaisesti takaisin Suomelle ja valtioiden välit olivat vakaantuneet mm. YYA-sopimuksen myötä. Ilosaaren varuskunta jatkoi toimintaansa vuoteen 2012 asti, saarella on edelleen toimintakuntoisia tykkejä.

4. Inventoinnin kulku ja tulokset

Inventoinnin esitöissä käytiin läpi Ilosaarta koskevia aiempia tutkimuksia, arkistomateriaalia ja historiallisia karttoja. Varsin tuore Ilosaarta monipuolisesti käsittelevä ja laaja teos on Anu Vuorisen toimittama, vuonna 2011 julkaistu *Ilosaari. Pääkaupunkiseudun etuvartio*. Vuorisen tekstien lisäksi kirjassa on monien muiden asiantuntijoiden kirjoituksia. Muita tärkeitä Ilosaarta koskevia tutkimuksia ovat Markus Mannisen *Viapori. Merilinnoitus ensimmäisessä maailmansodassa* (2000), Ove Enqvistin *Ilosaari ja Kuivasaari* (1991) ja Kaj-Erik Löfgrenin *Helsingin merilinnoitusten inventointi kesällä 1972*. Historiallisen ajan karttamateriaalia käytiin läpi Kansallisarkiston kokoelmista. Esitöiden perusteella voitiin todeta, että Ilosaaren historia ennen linnoitusaikaa tunnetaan melko huonosti, sama on tilanne muidenkin linnoitesaarien osalta. Vanhin kartta on vuodelta 1780, 1870-luvulta on olemassa Senaatin kartta, näiden molempien perusteella on saarella ollut asutusta Peninniemen viereisen niemen tyvessä ja päälaiturin eteläpuolella.

Ilosaarelta tunnettiin 16 kohdetta ennen vuoden 2015 inventointia. Kohteista 14 oli ensimmäisen maailmansodan aikaisia kohteita, mm. tykkiasemat, tykkikitiet, valonheitinasetat ja etäisyysmittaustornit ja oli luokiteltu muinaisjäännöksiksi. Lisäksi kaksi kohdetta oli määritelty muiksi kulttuuriperintökohteiksi.

Inventoinnin kenttätöosuudessa tarkastettiin kaikki yllä mainitut ennestään tunnetut kohteet. Saari kierrettiin jalkaisin kolmen päivän aikana 17.–19.8.2015. Tavoitteena oli inventoida kaikki saaren muinaisjäännökset ja maailmansotiin liittyvät sotahistorialliset rakenteet. Museoviraston ohjeistuksen mukaan ensimmäisen maailmansodan aikaiset tai sitä vanhemmat kohteet on luokiteltu kiinteiksi muinaisjäännöksiksi ja sitä nuoremmat, toiseen maailmansotaan saakka, on luokiteltu muiksi kulttuuriperintökohteiksi.

Tutkijat asuivat inventoinnin kenttätöiden ajan saarella, vielä asuttavassa kunnossa olevassa rivitalohuoneistossa. Samalla voitiin tehdä pitempää työpäivää, joten noin viikon mittaiseksi alun perin arvioitu kenttätöosuus saatiin suoritettua kolmessa päivässä. Sää inventointiaikana oli suotuisa, mutta jonkin verran työtä häiritsi loppukesästä korkeana rehottava aluskasvillisuus ja pensaat. Inventointi saatiin kuitenkin vietyä riittävällä tarkkuudella läpi. Maastossa havainnoin lisäksi tarkastettiin Markus Mannisen *Viapori. Merilinnoitus ensimmäisessä maailmansodassa* -kirjassa oleva Ilosaarta ja sen säilyneitä ja hävinneitä rakennuksia esittävän kartan merkinnät.

Inventoinnin tuloksena kohteiden määrä kasvoi huomattavasti ja niitä on nyt 51. Kohteista 29 on luokiteltu kiinteiksi muinaisjäännöksiksi ja 23 muiksi kulttuuriperintökohteiksi. Muinaisjäännöskohteiden määrä kasvoi 14:stä 29:ään, toisin sanoen kaksinkertaistui. Uudet kohteet ovat 1900-luvun alun kivijalkoja tai muita rakennusten perustoja (10 kpl), muurirakenteita (2 kpl), 1700-luvun kalastaja-asutuksen paikka, tykkitie ja pengerrytetty rautatien pohja. Muut kulttuuriperintökohteet koostuvat lähinnä taisteluasemista ja

tykkiasemista, jotka sijaitsevat enimmäkseen saaren kaakkoisivulla, ns. pääkadun kaakkoispuolella ja saaren lounaiskärjessä. Ne ajoittuvat enimmäkseen toisen maailmansodan aikaan tai hieman sitä nuoremiksi.

Isosaaren kaikista kohteista on paikkatiedot, sanalliset kuvaukset, kuvat ja karttaotteet luvussa Kohdekuvaukset

5. Yhteenveto

Helsingin Isosaarella on ollut Puolustusvoimien käytössä vuoden 2014 loppuun asti, jonka jälkeen Senaatti-kiinteistöt on aloittanut selvitykset saaren jatkokäyttöä ajatellen. Tähän liittyen tutkijat Vesa Laulumaa ja Petro Pesonen Museoviraston Arkeologiset kenttäpalveluista tekivät saarella arkeologisen kulttuuriperinnön inventoinnin 17–19.8.2015.

Isosaarelta ei tunneta esihistoriallisia muinaisjäänöksiä. Varhaisimmat tiedot saaren historiasta ovat 1500-luvulta, ensimmäinen saarta esittävä kartta on vuodelta 1780, jolloin siellä asui kalastajia. Saari on toiminut linnoitesaarena ensimmäisestä maailmansodasta asti, jolloin venäläiset rakensivat sinne ensimmäiset tykkipatterit. Isosaaresta tunnettiin ennen vuoden 2015 inventointia 14 kohdetta, jotka kaikki liittyivät ensimmäisen maailmansodan aikaisiin linnoitteisiin ja rakennuksiin.

Inventoinnin tuloksena kohteiden määrä kasvoi huomattavasti aiemmasta ja niitä on nyt 51. Kohteista 29 on luokiteltu kiinteiksi muinaisjäänöksiksi ja 23 muiksi kulttuuriperintökohteiksi. Muinaisjäänöskohteiden määrä kasvoi 14:stä 29:ään, toisin sanoen kaksinkertaistui. Uudet kohteet ovat 1900-luvun alun kivijalkoja tai muita rakennusten perustoja (10 kpl), muurirakenteita (2 kpl), tykkitie ja pengerreretty rautatien pohja. Muut kulttuuriperintökohteet koostuvat lähinnä taisteluasemista ja tykkiasemista, jotka sijaitsevat enimmäkseen saaren kaakkoisivulla, ns. pääkadun kaakkoispuolella, ja saaren lounaiskärjessä sekä koilliseen pistävässä Peninniemessä.

Isosaaren arkeologinen kulttuuriperintö on melko tuoretta. 1900-luvun alun linnoittamisesta on nyt kulunut 100 vuotta. Useat tykkiasemat ja muut linnoitteet saarella ovat kokeneet muutoksia vuosisadan aikana, mutta ne ovat säilyneet edustavassa kunnossa näihin päiviin saakka, koska saari on ollut asuttuna ja hoidettuna. Huolen aiheena on lähinnä se, kuinka ne tulevat säilymään jatkossa, mikäli niiden kunnossapito lakkaa. Vuoden 2015 inventoinnissa oli jo selvästi havaittavissa merkkejä, että jo muutaman vuoden sisään kun toiminta on laantunut niin luonto alkaa valloittaa aluetta ja rapauttaa rakenteita.

Helsingissä 2.12.2015

Vesa Laulumaa

6. Lähdeluettelo

Painetut lähteet

Enqvist, Ove 1991: Isosaari ja Kuivasaari. Julkaisija Suomen Rannikkotyökilta.

Enqvist, Ove 1999: Itsenäisen Suomen rannikkotykit. *Sotamuseon julkaisuja 1/1999*.

Laaksonen, Lasse (toim) 1980: Ensimmäisen maailmansodan aikaiset linnoitukset Helsingissä. *Museovirasto, Rakennushistorian osasto, julkaisu N:o 9 2/79*.

Löfgren, Kaj-Erik 1974: Helsingin maa- ja merilinnoitus. *Sotahistoriallinen seura ja Sotamuseo. Vuosikirja VIII*. Helsinki.

Manninen, Markus 2000: *Viapori. Merilinnoitus ensimmäisessä maailmansodassa 1914-1918*. Jyväskylä.

Tavastsjerna, Werner 1918: Pohjoismaiden viisikolmattavuotinen sota. Vuosien 1570-1590 välinen aika. *Historiallisia tutkimuksia 1*, s. 167-172 ”Tataarien hyökkäys Uudellemaalle 1577”. Helsinki.

Vuorinen, Anu 2011: *Isosaari. Pääkaupungin etuvartio*. Tallinna.

Painamattomat lähteet

Heinäemies, Kati ja Löfgren Kaj-Erik 1979: Helsingin maa- ja merilinnoitteet. Tarkistettu inventointi 1979. Museovirasto. Rakennushistorian osasto. Museoviraston arkisto.

Hokkanen, Kalevi 2005: Vantaan rannansiirtymiskartat. Geologian tutkimuskeskus.

Löfgren, Kaj-Erik 1972: Helsingin merilinnoitukset. Helsingin merilinnoitusten inventointi kesällä 1972. Museoviraston arkisto.

Internet-lähteet

Arkistolaitoksen digitaaliarkisto <http://digi.narc.fi>

Heikki Rantatupa, Historialliset kartat <http://vanhakartta.fi>

Maanmittauslaitos. Avoimien aineistojen tiedostopalvelu. <http://www.maanmittauslaitos.fi/avoindata>

Paikkatietoikkuna, <http://www.paikkatietoikkuna.fi>

7. Kuvaluettelo

AKDG4500_1	Isosaari 1. Valonheitinaseaman sisäänkäynti. Kuva pohjoisesta.
AKDG4500_2	Isosaari 1. Valonheitinaseaman sisäänkäynti. Kuva pohjoisesta.
AKDG4500_3	Isosaari 1. Valonheitinaseaman pohjoisseinä. Kuva etelästä.
AKDG4500_4	Isosaari 1. Valonheitinaseaman katolle johtavat tikapuut ovat rikki. Kuva pohjoisesta.
AKDG4500_5	Isosaari 1. Keskussähköaseman länsiseinä. Kuva etelästä.
AKDG4500_6	Isosaari 1. Keskussähköaseman sisääntulo. Kuva lännestä.
AKDG4500_7	Isosaari 1. Keskussähköaseman lännen puoleinen huone. Kuva pohjoisesta.
AKDG4500_8	Isosaari 1. Keskussähköaseman idän puoleinen huone. Kuva pohjoisesta.
AKDG4500_9	Isosaari 1. Keskussähköaseman sisääntulo. Kuva lännestä.
AKDG4500_10	Isosaari 1. Keskussähköaseman lännen puoleinen huone. Kuva pohjoisesta.
AKDG4500_11	Isosaari 1. Keskussähköaseman idän puoleinen huone. Kuva pohjoisesta.
AKDG4500_12	Isosaari 1. Keskussähköasema on metsittynyt lähes näkymättömiin. Kuva idästä.
AKDG4500_13	Isosaari 1. Polttoainesäiliön suojarakennus. Kuva koillisesta.
AKDG4500_14	Isosaari 2. Betonikasematti on osittain ampumaradalta työnnetyn maa-aineksen peitossa. Kuva luoteesta.
AKDG4500_15	Isosaari 3. Kaapelikasematti golfkentän laidalla. Kuva idästä.
AKDG4500_16	Isosaari 3. Kaapelikasematin ovi.
AKDG4500_17	Isosaari 4. Miina-asema, jonka edestä lähtee tien alitse kulkeva luiska rantaan. Kuva lännestä.
AKDG4500_18	Isosaari 4. Miina-aseman koneasemakasematti. Kuva pohjoisesta.
AKDG4500_19	Isosaari 5. Valonheitinaseama, kuva lounaasta.
AKDG4500_20	Isosaari 5. Valonheitinaseaman sisäänkäynti ja polttoainesäiliön suoja. Kuva luoteesta.
AKDG4500_21	Isosaari 5. Valonheitinaseaman lattia on osittain kaakeloitu. Kuva ovelta.
AKDG4500_22	Isosaari 5. Valonheitinaseaman miehistösuoja.
AKDG4500_23	Isosaari 5. Valonheittimien suojatila.
AKDG4500_24	Isosaari 5. Valonheittimien suojatila.
AKDG4500_25	Isosaari 5. Valonheittimien suojatila.
AKDG4500_26	Isosaari 5. Valonheittimien hissikuilun yläosa.
AKDG4500_27	Isosaari 6. Penin niemellä sijaitseva kahdesta etäisyysmittaustornista eteläisempi torni. Kuva koillisesta.
AKDG4500_28	Isosaari 6. Etäisyysmittaustornin eteläpuolelle on rakennettu kivimuurilla ja suojapanssarilla varustettu tulli/tähystysasema. Kuva pohjoisesta.
AKDG4500_29	Isosaari 6. Etäisyysmittaustornin sisäosaa.
AKDG4500_30	Isosaari 7. Etäisyysmittaustorni Penin niemien kärjessä. Kuva kaakosta.
AKDG4500_31	Isosaari 7. Etäisyysmittaustornin sisäänkäynti. Kuva koillisesta.
AKDG4500_32	Isosaari 7. Etäisyysmittaustorni sisältä.
AKDG4500_33	Isosaari 7. Näkymä etäisyysmittaustornin tähystysaukosta.
AKDG4500_34	Isosaari 8. Mukulakivistä ladottua ns. tykkietä pilkistää nykyisen hiekkatien keskeltä. Kuva koillisesta.
AKDG4500_35	Isosaari 9. Englantilaisen merimiehen George Quinnetin hauta.
AKDG4500_36	Isosaari 11. Vuoden 1918 tapahtumien muistomerkki. Kuva lounaasta.
AKDG4500_37	Isosaari 12. Kylmämuurattua kivirakennelmaa tien viereisessä vallissa. Kuva lounaasta.
AKDG4500_38	Isosaari 12. Maasta tehdyn C-kirjaimen muotoisen vallin päälle on kaivettu ampuma-aseamia. Kuva etelästä.
AKDG4500_39	Isosaari 13. Portaat kasarmirakennuksen itäpäässä. Kuva idästä-
AKDG4500_40	Isosaari 13. Kasarmin kivijalkaa rannan puolella. Kuva lännestä.
AKDG4500_41	Isosaari 13. Kasarmin T.: muotoinen kivijalka on tiheän kasvillisuuden peitossa. Kuva lännestä.
AKDG4500_42	Isosaari 14. Maahan kaivettuja ampuma-aseamia saaren luoteiskärjessä. Kuva kaakosta.
AKDG4500_43	Isosaari 14. Petro Pesonen mittaa betonista suojarakennusta, josta näkyy vain katto. Kuva luoteesta.
AKDG4500_44	Isosaari 14. Maavalleja niemen kärjessä. Kuva luoteesta.
AKDG4500_45	Isosaari 15. Kivettyä tien pintaa. Kuva idästä.
AKDG4500_46	Isosaari 16. Betoninen rakennuksen perusta. Kuva lounaasta.
AKDG4500_47	Isosaari 17. Mahdollinen ratapenger, jonka leveys on noin 2,5 metriä. Penger oli täysin kasvillisuuden peittämä elokuussa 2015. Kuva lounaasta.
AKDG4500_48	Isosaari 18. Petro Pesonen mittaa hirsirakenteisen tuliaseman sijaintia. Kuva idästä.
AKDG4500_49	Isosaari 18. Parissa tuliasemassa on säilynyt vielä hirsirakenteita. Kuva idästä.
AKDG4500_50	Isosaari 18. Sortunut hirsijalka- ja kivirakenteinen tuliasema. Kuva idästä.
AKDG4500_51	Isosaari 19. Yksi alueen kivikasoista. Kuva etelästä.
AKDG4500_52	Isosaari 19. Ampuma-asema, jonka rannanpuolella kivivallia ja sisällä sortunut puurakenne. Kuva koillisesta.
AKDG4500_53	Isosaari 20. Taisteluhautoja ampumaradan itäpuolella. Alue kasvaa tiheähköä nuorta sekametsää. Kuva koillisesta.
AKDG4500_54	Isosaari 21. Petro Pesonen kartoittaa rakennuksen kivijalkaa. Kuva lounaasta.
AKDG4500_55	Isosaari 22. Tallinpaikasta on jäljellä hieman kivijalkaa päiväkodin ja tien välissä. Kuva lännestä.
AKDG4500_56	Isosaari 23. Kivetyn tykkien ja nykyisen tieuran yhtymäkohta. Kuva luoteesta.

- AKDG4500_57 Isosaari 25. Vanhan kansliarakennuksen kivijalka. Kuva pohjoisesta.
- AKDG4500_58 Isosaari 26. Petro Pesonen mittaa osittain säilynyttä rakennuksen kivijalkaa. Kuva pohjoisesta.
- AKDG4500_59 Isosaari 27. Veturitallin pohjan betonilaatat tien vieressä. Kuva luoteesta.
- AKDG4500_60 Isosaari 28. Tykkiasema ja sen takana tuliasema. Petro Pesonen tekee muistiinpanoja. Kuva etelästä.
- AKDG4500_61 Isosaari 29. Tykkitie johtaa tykkipatteri A:n keskiosaan. Kuva pohjoisesta.
- AKDG4500_62 Isosaari 30. Rakennuksen kivijalka kuusikossa. Kuva etelästä.
- AKDG4500_63 Isosaari 31. Kivistä rakennettu ampuma-asema. Kuva pohjoisesta.
- AKDG4500_64 Isosaari 31. Rantakallioon louhittu tykkiasema. Kuva luoteesta.
- AKDG4500_65 Isosaari 31. Kallioon louhittu ampuma-asema, jonka suojaksi on muurattu valli louhituista kivistä. Kuva idästä.
- AKDG4500_66 Isosaari 31. Petro Pesonen kartoittaa tykkiasemaa kalliolla. Kuva luoteesta.
- AKDG4500_67 Isosaari 31. Irtokivistä ladottu ampuma-asema kalliolla. Kuva pohjoisesta.
- AKDG4500_68 Isosaari 31. Kivistä kasattu ja rautalankaverkolla tuettu suoja rantakalliolla. Kuva pohjoisesta.
- AKDG4500_69 Isosaari 32. Betoninen varastorakennus ja ampuma-asema. Kuva pohjoisesta.
- AKDG4500_70 Isosaari 32. Betoninen varastorakennus ja ampuma-asema. taustalla tulenjohtotorni. Kuva etelästä rannan suunnasta.
- AKDG4500_71 Isosaari 33. Tulenjohtotorni. Kuva pohjoisesta.
- AKDG4500_72 Isosaari 33. Tulenjohtotorni idästä.
- AKDG4500_73 Isosaari 33. Näkymä tulenjohtotornista lounaaseen tykkipatterille A.
- AKDG4500_74 Isosaari 33. Näkymä tulenjohtotornista kaakkoon.
- AKDG4500_75 Isosaari 33. Näkymä tulenjohtotornista itään.
- AKDG4500_76 Isosaari 33. Näkymä tulenjohtotornista etelään.
- AKDG4500_77 Isosaari 34. Rannalle pystytetty everstiluutnantti J.L. Rikaman ja kenraaliluutnantti E. Järvisen muistokivi. Molemmat muistolaatat ovat kadonneet. Kuva lounaasta.
- AKDG4500_78 Isosaari 35. Rantakivistä tehty ampuma-asema. Kuva lännestä.
- AKDG4500_79 Isosaari 35. Rantakivistä tehtyjä ampuma-asemia, jotka ovat jo metsittymässä. Kuva lännestä.
- AKDG4500_80 Isosaari 35. Betoniseinäinen rakennus, jonka käyttötarkoitus ei ole selvä, mahdollisesti tähytys- tai mittausasema. Kuva pohjoisesta.
- AKDG4500_81 Isosaari 35. Rantakivistä tehtyjä ampuma-asemia. Petro Pesonen kartoittaa. Kuva koillisesta.
- AKDG4500_82 Isosaari 35. Metsittyviä ampuma-asemia rantavyöhykkeellä. Kuva pohjoisesta.
- AKDG4500_83 Isosaari 35. Metsittyviä ampuma-asemia rantavyöhykkeellä. Kuva pohjoisesta.
- AKDG4500_84 Isosaari 35. Betonista tehty rakennus. Kuva pohjoisesta.
- AKDG4500_85 Isosaari 36. Rakennuksen kivi/betoniperusta, todennäköisesti konehuone. Kuva koillisesta.
- AKDG4500_86 Isosaari 37. Kallioon louhittuja ja osin katettuja taisteluhautoja niemen koillispuolella. Kuva koillisesta.
- AKDG4500_87 Isosaari 37. Taisteluhautoja niemen lounaisosassa. Kuva koillisesta.
- AKDG4500_88 Isosaari 38. Petro Pesonen mittaa kivivallia. Kuva luoteesta.
- AKDG4500_89 Isosaari 39. Käyttökuntoinen rannikkotykki asemassaan. Kuva lounaasta.
- AKDG4500_90 Isosaari 40. Teiden välisen alueen metsikössä on todennäköisesti säilynyt rakennuksen pohjia. Kuva lounaasta.
- AKDG4500_91 Isosaari 41. Tykkiasema Peninniemen tyvessä. Kuva lounaasta.
- AKDG4500_92 Isosaari 43. Meri-patteri 1944 sisäänkäynti. Kuva koillisesta.
- AKDG4500_93 Isosaari 43. Tykkiasemia Peninniemessä. Kuva koillisesta.
- AKDG4500_94 Isosaari 43. Suuntakehällä varustettu tykkiasema Peninniemessä. Kuva lännestä.
- AKDG4500_95 Isosaari 43. Tykkiaseman suojabunkkeri Peninniemellä. Kuva koillisesta.
- AKDG4500_96 Isosaari 44. Torpedokoneaseman rakennuksen perusta Peninniemessä. Vasemmassa laidassa näkyy eteläisempi etäisyysmittaustorni. Kuva idästä.
- AKDG4500_97 Isosaari 45. Kallioon louhittuja juoksuautoja Peninniemen kärjessä. Kuva koillisesta.
- AKDG4500_98 Isosaari 45. Kasvillisuus on alkanut valloittaa Peninniemessä olevia juoksuautoja. Kuva pohjoisesta.
- AKDG4500_99 Isosaari 45. Tykkiasemia Peninniemen kärjessä. Kuva koillisesta.
- AKDG4500_100 Isosaari tykkipatteri A. Tykkipatterin A itäisin tykkiasema, kuva lännestä.
- AKDG4500_101 Isosaari tykkipatteri A. Kasvillisuus alkaa valloittaa osaa patterista ja rakenteet rapautuvat.
- AKDG4500_102 Isosaari tykkipatteri A. Patterin ajorampit ovat lohkeilleet ja kaiteet hajonneet.
- AKDG4500_103 Isosaari tykkipatteri A:n läntinen patteri, kuva lännestä.
- AKDG4500_104 Isosaari tykkipatteri A. Vielä käyttökuntoinen rannikkotykki patterin länsiosassa, kuva idästä.
- AKDG4500_105 Isosaari tykkipatteri A. Patterin länsiosan ajoramppi. Kuva lännestä.
- AKDG4500_106 Tykkipatterin B länsiosaa. Kuva idästä.
- AKDG4500_107 Tykkipatterin B ajoramppi. Kuva lännestä.
- AKDG4500_108 Tykkipatteri B. Muuntoaseman? suojakasematti päätien varressa. Kuva koillisesta.
- AKDG4500_109 Tykkipatteri B. Muuntoaseman? kasematti sisältä.
- AKDG4500_110 Tykkipatteri B. Kuvauskohterin ilmakuva.
- AKDG4500_111 Tykkipatterit yhdistävää betonimuuria. Kuva idästä.
- AKDG4500_112 Tulenjohtotorni tykkipatterin C kohdalla. Kuva etelästä.
- AKDG4500_113 Tulenjohtotornin sisäänkäynti tykkipatterin C kohdalla. Kuva pohjoisesta.

- AKDG4500_114 Tulenjohtotorni sisältä.
- AKDG4500_115 Tykkipatterin C itäosaa. Kuva idästä.
- AKDG4500_116 Tykkipatteri C. Tykin paikka ja ampumatarvikekomerot. Kuva pohjoisesta.
- AKDG4500_117 Tykkipatterin C länsiosan ajoramppeja. Kuva idästä.
- AKDG4500_118 Tykkipatteri C. Muuntoaseman? suojakasematti päätien varressa. Kuva lounaasta.
- AKDG4500_119 Tykkipatteri C. Muuntoaseman? suojakasematti sisältä.
- AKDG4500_120 Tykkipatteri C:n eteläisestä kellaripihasta lähtee maanalainen käytävä päätielle. Kuva lännestä.
- AKDG4500_121 Tykkipatterin ja päätien välinen käytävä kuvattuna päätien suunnasta.
- AKDG4500_122 Maanalainen käytävän sisäänkäynti on nykyisin golf-kentän laidassa. Kuva koillisesta.
- AKDG4500_123 Tykkipatteri C. Kuvauskopterin ilmakehu.
- AKDG4500_124 Kuvauskopterin ilmakehu tykkipatterin C kohdalta kohti Peninniemeä.
- AKDG4500_125 Kuvauskopterin ilmakehu tykkipatterin C kohdalta kohti Isosaaren lounaiskärkeä.
- AKDG4500_126 Kuvauskopterin ilmakehu tykkipatterin C kohdalta pohjoiseen kohti Helsinkiä.

8. Kohdeluettelo

(Mj-tunnukset puuttuvat, uusilta rekisteröimättömiltä kohteilta)

Kohdenimi	Mj-tunnus	Ajoitus	Laji	Tyyppi	Sivu
Isosaari tykkipatteri A	1000015785	1910-luku	kiinteä muinaisjäänös	tykkiasema	13
Isosaari tykkipatteri B	1000015786	1910-luku	kiinteä muinaisjäänös	tykkiasema	17
Isosaari tykkipatteri C	1000015787	1910-luku	kiinteä muinaisjäänös	tykkiasema	21
Isosaari 1	1000015788	1910-luku	kiinteä muinaisjäänös	valonheitinasema	27
Isosaari 2	1000015789	1910-luku	kiinteä muinaisjäänös	kaapelikasematti	34
Isosaari 3	1000015790	1910-luku	kiinteä muinaisjäänös	kaapelikasematti	36
Isosaari 4	1000015791	1910-luku	kiinteä muinaisjäänös	miina-asema	39
Isosaari 5	1000015792	1910-luku	kiinteä muinaisjäänös	valonheitinasema	42
Isosaari 6	1000015793	1910-luku	kiinteä muinaisjäänös	etäisyysmittaustorni	47
Isosaari 7	1000015794	1910-luku	kiinteä muinaisjäänös	etäisyysmittaustorni	50
Isosaari 8	1000015795	1910-luku	kiinteä muinaisjäänös	tykkitie	53
Isosaari 9	1000015796	1855	kiinteä muinaisjäänös	hautapaikka	55
Isosaari 10	1000015939	1910-luku	kiinteä muinaisjäänös	tykkitie	57
Isosaari 11	1000015940	1918?	muu kulttuuriperintökohde	muistomerkki	59
Isosaari 12	1000015941	1910-luku	kiinteä muinaisjäänös	tukimuuri	61
Isosaari 13	1000015942	1910-luku	muu kulttuuriperintökohde	talon kivijalka	64
Isosaari 14		1930-1940 -luku	muu kulttuuriperintökohde	taistelukaivanto ja betonirakennus	68
Isosaari 15		1930-1940-luku	muu kulttuuriperintökohde	tykkitie	71
Isosaari 16		1930-1940-luku	muu kulttuuriperintökohde	talon kivijalka	73
Isosaari 17		1930-1940-luku	muu kulttuuriperintökohde	ratapenger	75
Isosaari 18		1930-1940-luku	muu kulttuuriperintökohde	taistelukaivantoja (poteroita ja yhdyshauta)	77
Isosaari 19		1930-1940-luku	muu kulttuuriperintökohde	taistelukaivantoja (poteroita ja yhdyshauta)	81
Isosaari 20		1930-1940-luku	muu kulttuuriperintökohde	taistelukaivantoja	84
Isosaari 21		1910-luku	kiinteä muinaisjäänös	talon kivijalka (parakki)	86
Isosaari 22		1910-luku	kiinteä muinaisjäänös	talon kivijalka (talli)	88
Isosaari 23		1910-luku	kiinteä muinaisjäänös	tykkitie (länsihaara)	91
Isosaari 24		1910-luku	kiinteä muinaisjäänös	rakennusten jäänteet risteyksen lounaispuolella	93
Isosaari 25		1910-luku	kiinteä muinaisjäänös	talon kivijalka (kanslia)	95
Isosaari 26		1910-luku	kiinteä muinaisjäänös	rakennusten jäänteet risteyksen luoteispuolella	97
Isosaari 27		1910-luku	kiinteä muinaisjäänös	veturitallin pohja	99
Isosaari 28		1930-1940-luku	muu kulttuuriperintökohde	tykkiasema	102
Isosaari 29		1910-luku	kiinteä muinaisjäänös	pengerrytetty tie (rautatien pohja)	104
Isosaari 30		1910-luku	kiinteä muinaisjäänös	talon kivijalka (rakennus 28?)	106
Isosaari 31		1930-1940-luku	muu kulttuuriperintökohde	patteristo, taistelukaivantoja ja ampumasuojia	108
Isosaari 32		1910-luku	kiinteä muinaisjäänös	konekivääriasema/varasto	112
Isosaari 33		1930-1940-luku	muu kulttuuri perintökohde	patteristo, taistelukaivantoja ja ampumasuojia	115
Isosaari 34		1955	muu kulttuuri-perintökohde	muistomerkki (Rikama ja Järvinen)	119
Isosaari 35		1930-1940-luku	muu kulttuuri-perintökohde	tykkilavetti(?), pengertie, ampumasuojia, betoninen rakennus	121

Isosaari 36		1910-luku	kiinteä muinaisjäännös	kivijalka (konehuone)	125
Isosaari 37		1930-1940-luku	muu kulttuuri-perintökohde	tykkiasema ja taistelukaivantoja	127
Isosaari 38		1800-luku?	kiinteä muinaisjäännös	kivimuuri	130
Isosaari 39		1930-1940-luku	muu kulttuuri-perintökohde	tykkiasemat	132
Isosaari 40		1910-luku	kiinteä muinaisjäännös	rakennusten jäänteet risteyksen koillispuolella	134
Isosaari 41		1930-1940-luku	muu kulttuuri-perintökohde	tykkipatteri	136
Isosaari 42		1930-1940-luku	muu kulttuuri-perintökohde	rakennuksen perustus	138
Isosaari 43		1930-1940-luku	muu kulttuuri-perintökohde	tykkipatteristo (4 kpl)	140
Isosaari 44		1930-1940-luku	muu kulttuuri-perintökohde	betoninen talonpohja	143
Isosaari 45		1930-1940-luku	muu kulttuuri-perintökohde	tykkipatteristo, taistelukaivantoja	145
Isosaari 46		1930-1940-luku	muu kulttuuri-perintökohde	tykkiasema	148
Isosaari 47		1930-1940-luku	muu kulttuuri-perintökohde	ratapenger	150
Isosaari 48		1700-luku	kiinteä muinaisjäännös	kalastajan mökin paikka	152

9. Kohdekuvaukset

1 Helsinki Isosaari tykkipatteri A (1000015785)

Perustiedot

<i>Muinaisjäänöslaji</i>	kiinteä muinaisjäänös
<i>Muinaisjäänöstyyppi</i>	puolustusvarustukset, tykkiasema
<i>Ajoitus</i>	historiallinen (1910-luku)
<i>Koordinaatit (ETRS TM35)</i>	N: 6663888, E: 391467, z= 10-13 mmpy
<i>Koordinaattien selite</i>	mj-rekisterissä olevat koordinaatit
<i>Sijainti</i>	Isosaaren lounaisosa

Aiemmat tutkimukset ja löydöt

- 1972, K.-E. Löfgren, inventointi (julkaisu: Löfgren 1980)
 1979, K. Heinämies, inventointi
 1995-1995-1997, M. Manninen, inventointi (julkaisu: Manninen 2000)
 2010, M. Niukkanen, tarkastus

Muinaisjäänösrekisteri:

Helsingin edustalla sijaitsevan Isosaaren etelärannalla sijaitsee Isosaaren tykkipatteri A. Tykkipatterin rakennustyöt alkoivat vuonna 1914 ja se valmistui vuonna 1915. Betonirakenteisessa tykkipatterissa on 4 tykkipaikkaa (10 tuuman tykeille). Rintasuojassa jokaista tykkiä kohden on 4 ampumatarvikekomeroa. Varustuksen keskikohdassa on rintasuojassa ikonin paikka. Patterin kellarit on jaettu kahteen yhdeksänhuoneiseen traverssiin. Kellarin miehistösuojaoneisiin, varastohuoneisiin ja hissihuoneisiin on sisäänkäynti luiskia pitkin. Luiskista muodostuu alas traverssiin eteen kaareva piha, joka on reunnustettu kaiteilla. Patterin itäpuolella on sijainnut Isosaaren pääetäisyysmittauspaviljonki. Nykyisin samalla paikalla on vuonna 1944 rakennettu tulenjohtotorni. Patterille johtaa tykkitie koillisesta. Patterin itäinen osa on edelleen varastokäytössä ja siinä on uusi huopakatto.

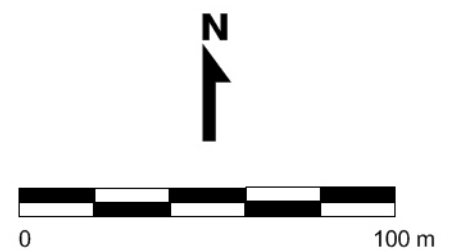
Inventointi 2015

Valokuvat AKDG 4500:100-105

Tarkastus 18.8.2015. Kohde on entisellään. Tykkipatterista otettiin valokuvia.

- kenttämittaukset
- kohderajaus
- kohdepiste
(kiinteä muinaisjäännös)
- kohdepiste
(muu kulttuuriperintökohde)

HELSINKI Isosaaren inventointi	Isosaari tykkipatteri A (1000015785) Isosaari 32-34	
Vesa Laulumaa ja Petro Pesonen 2015	mk 1:2000 Pohjakartta Maanmittauslaitos	
mittaus ja digit. Petro Pesonen	Koord.: ETRS-TM35 Korkeus: N2000	
MUSEOVIRASTO ARKEOLOGISET KENTTÄPALVELUT		

AKDG 4500:100. Isosaari tykkipatteri A.
Tykkipatterin A itäisin tykkiasema, kuva
lännestä. Kuvaaja: V. Laulumaa.

AKDG 4500:101. Isosaari tykkipatteri A.
Kasvillisuus alkaa valloittaa osaa patterista
ja rakenteet rapautuvat. Kuvaaja: V.
Laulumaa.

AKDG 4500:102. Isosaari tykkipatteri A.
Patterin ajorampit ovat lohkeilleet ja kaitteet
hajonneet. Kuvaaja: V. Laulumaa.

AKDG 4500:103. Isosaari tykkipatteri A:n läntinen patteri, kuva lännestä. Kuvaaja: V. Laulumaa.

AKDG 4500:104. Isosaari tykkipatteri A. Vielä käyttökuntoinen rannikkotykki patterin länsiosassa, kuva idästä. Kuvaaja: V. Laulumaa.

AKDG 4500:105. Isosaari tykkipatteri A. Patterin länsiosan ajoramppi. Kuva lännestä. Kuvaaja: V. Laulumaa.

2 Helsinki Isosaari tykkipatteri B (1000015786)

Perustiedot

<i>Muinaisjäännöslaji</i>	kiinteä muinaisjäännös
<i>Muinaisjäännöstyyppi</i>	puolustusvarustukset, tykkiasema
<i>Ajoitus</i>	historiallinen (1910-luku)
<i>Koordinaatit (ETRS TM35)</i>	N: 6664323, E: 391968, z= 13-15 mmpy
<i>Koordinaattien selite</i>	mj-rekisterissä olevat koordinaatit
<i>Sijainti</i>	Isosaaren keskiosa

Aiemmat tutkimukset ja löydöt

1972, K.-E. Löfgren, inventointi (julkaisu: Löfgren 1980)
 1979, K. Heinämies, inventointi
 1995-1995-1997, M. Manninen, inventointi (julkaisu: Manninen 2000)
 2010, M. Niukkanen, tarkastus

Muinaisjäännösrekisteri:

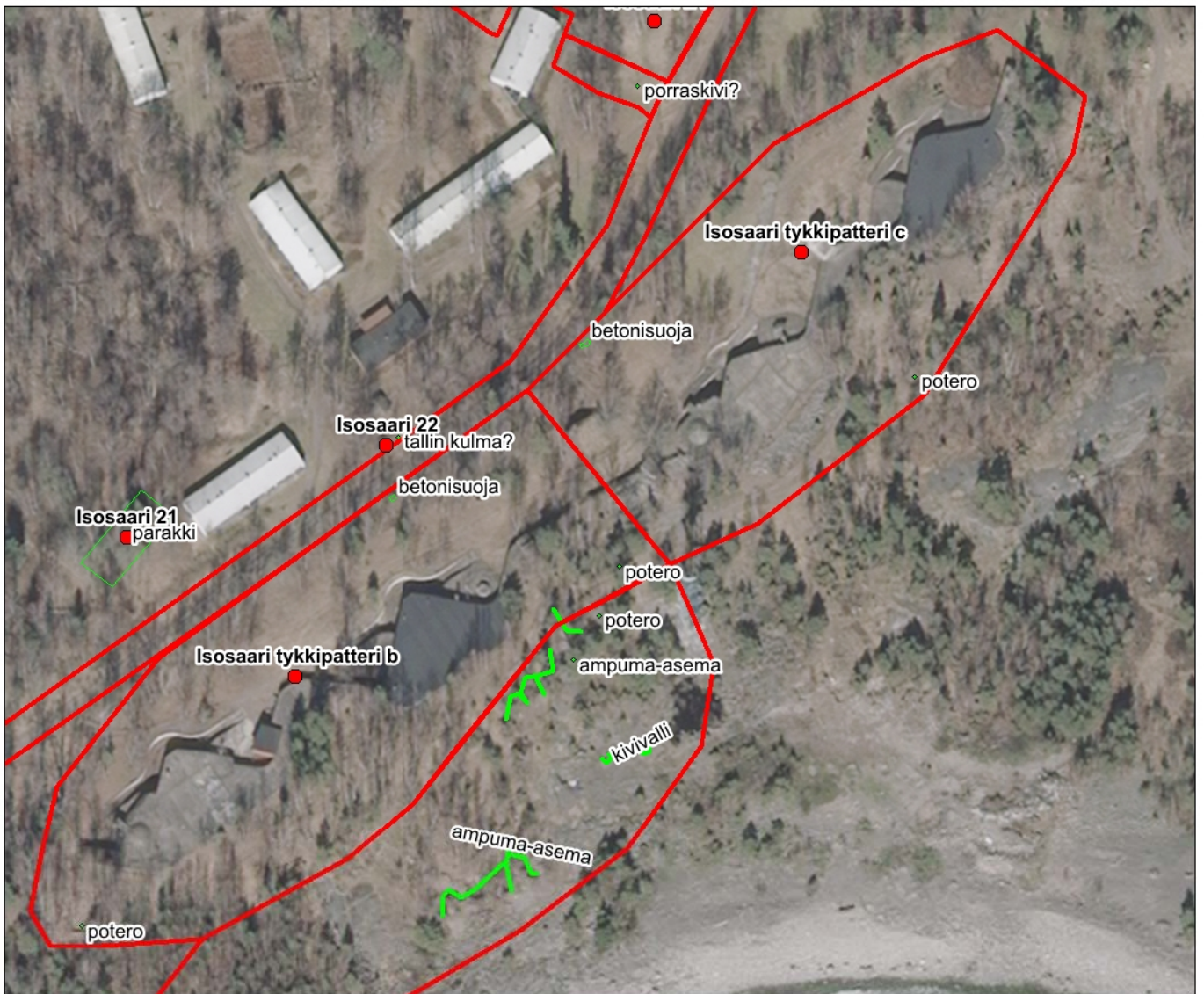
Helsingin edustalla sijaitsevan Isosaaren keskikohdalla sijaitsee Isosaaren tykkipatteri B. Tykkipatterin rakennustyöt alkoivat vuonna 1914 ja se valmistui vuonna 1915. Tykkipatteri muistuttaa Isosaaren tykkipatteria A. Betonirakenteisessa patterissa on neljä tykkiasemaa 10 tuuman tykeille. Rintasuojassa on jokaista tykkiä kohden 2 ampumatarvikekomeroa. Noin puolessa välissä varustusta on rintasuojassa ikonipaikka.

Patterissa on nähtävissä vuonna 1916 aseistuksen vaihdon yhteydessä suoritettujen muutostöiden jälkiä (mm. tykinperustojen korotukset). Patterin pohjoispäässä on komentopaikka ja eteläpäässä suojakasematti. Tykkipatteri B on yhdistetty sen koillispuolella sijaitsevaan Isosaaren tykkipatteriin C noin 20 m pitkällä betonimuurilla. Patterin rakenteisiin on tehty joitakin moderneja lisäyksiä.

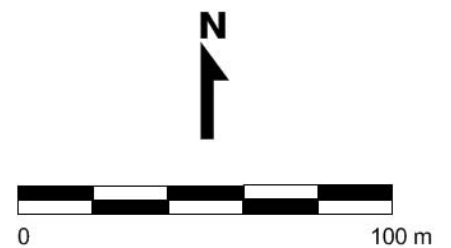
Inventointi 2015

Valokuvat AKDG 4500:106-111

Tarkastus 18.8.2015. Kohde on entisellään. Modernit lisäykset tykkiasemassa tarkoittavat patterin länsipäähän tehtyä uuden rannikkotykin paikkaa ja itäiseen pään edustalle tehtyä hiekoitushiekkakatosta. Isosaaren keskellä kulkevan tien etelälaidalla on tykkipatterien edustalla kaksi sähkölaitteita sisältävää pientä betonisuojaa (n. 2 x 1 m), joista eteläisempi liittyy tykkipatteriin B. Lisäksi tykkipatterin rannan puoleisella töyräällä on poteroita ja taisteluhautoja, jotka on sisällytetty pääasiassa kohteen Isosaari 35 rajaukseen. Muutama poteroista on kuitenkin tykkipatterin rajauksen sisällä.

- kenttämittaukset
- kohderajaus
- kohdepiste
(kiinteä muinaisjäänös)
- kohdepiste
(muu kulttuuriperintökohde)

<p>HELSINKI Isosaaren inventointi</p> <p>Vesa Laulumaa ja Petro Pesonen 2015</p>	<p>Isosaari tykkipatteri B (1000015786) Isosaari tykkipatteri C (1000015787)</p> <p>mk 1:2000 Pohjakartta Maanmittauslaitos</p>
<p>mittaus ja digit. Petro Pesonen</p>	<p>Koord.: ETRS-TM35 Korkeus: N2000</p>
<p>MUSEOVIRASTO ARKEOLOGISET KENTTÄPALVELUT</p>	

AKDG 4500:106. Tykkipatterin B länsiosaa. Kuva idästä. Kuvaaja: V. Laulumaa.

AKDG 4500:107. Tykkipatterin B ajoramppi. Kuva lännestä. Kuvaaja: V. Laulumaa.

AKDG 4500:108. Tykkipatteri B. Muuntoaseman? suojakasematti päätien varressa. Kuva koillisesta. Kuvaaja: P. Pesonen.

AKDG 4500:109. Tykkipatteri B.
Muuntoseman? kasematti sisältä. Kuvaaja:
V. Laulumaa.

AKDG 4500:110. Tykkipatteri B.
Kuvauskohterin ilmakuva. Kuvaaja: V.
Laulumaa.

AKDG 4500:111. Tykkipatterit
yhdistävää betonimuuria. Kuva idästä.
Kuvaaja: V. Laulumaa.

3 Helsinki Isosaari tykkipatteri C (1000015787)

Perustiedot

<i>Muinaisjäännöslaji</i>	kiinteä muinaisjäännös
<i>Muinaisjäännöstyyppi</i>	puolustusvarustukset, tykkiasema
<i>Ajoitus</i>	historiallinen (1910-luku)
<i>Koordinaatit (ETRS TM35)</i>	N: 6664451, E: 392121, z= 13-15 mmpy
<i>Koordinaattien selite</i>	mj-rekisterissä olevat koordinaatit
<i>Sijainti</i>	Isosaaren keskiosa

Aiemmat tutkimukset ja löydöt

1972, K.-E. Löfgren, inventointi (julkaisu: Löfgren 1980)
 1979, K. Heinämies, inventointi
 1995-1997, M. Manninen, inventointi (julkaisu: Manninen 2000)
 2010, M. Niukkanen, tarkastus

Muinaisjäännösrekisteri:

Helsingin edustalla sijaitsevan Isosaaren keskikohdalla sijaitsee Isosaaren tykkipatteri C. Tykkipatterin rakennustyöt alkoivat vuonna 1914 ja se valmistui vuonna 1915. Tykkipatteri muistuttaa Isosaaren tykkipatteria A.

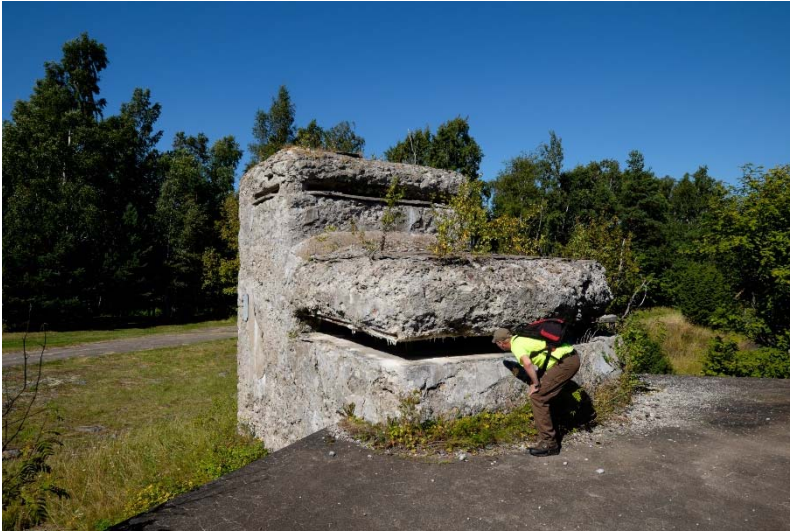
Betonirakenteisessa canet-patterissa on neljä tykkiasemaa. Rintasuojassa on jokaista tykkiä kohden 2 ampumatarvikekammeroa. Noin puolessa välissä varustusta on rintasuojassa ikonipaikka. Patterin eteläisestä kellaripihasta lähtee noin 20 m pitkä tunneli pohjoiseen saaren päätielle.

Patterin keskellä on myöhemmin rakennettu betoninen kaksikerroksinen mittaustorni. Tykkipatteri C on yhdistetty sen lounaispuolella sijaitsevaan Isosaaren tykkipatteriin B noin 20 m pitkällä betonimuurilla, jonka molemmissa päissä on mittaustorni.

Inventointi 2015

Valokuvat AKDG 4500:112-126

Tarkastus 18.8.2015. Kohde on entisellään. Myös tämän tykkipatterin läntisimmässä osassa on uuden rannikkotykin paikka myöhempänä lisäyksenä em. kaksikerroksisen mittaustornin lisäksi. Kyseinen torni on tehty hyvin heikkolaatuisesta betonimateriaalista ja torni onkin varsin rapautunut. Tykkipatterin itäosa on hieman metsän valtaama. Isosaaren keskellä kulkevan tien etelälaidalla on tykkipatterien edustalla kaksi sähkölaitteita sisältävää pientä betonisuojaa (n. 2 x 1 m), joista pohjoisempi liittyy tykkipatteriin C. Lisäksi tykkipatterin rannan puoleisella töyräällä on joitakin poteroita.

AKDG 4500:112. Tulenjohtotorni tykkipatterin C kohdalla. Kuva etelästä. Kuvaaja: V. Laulumaa.

AKDG 4500:113. Tulenjohtotornin sisäänkäynti tykkipatterin C kohdalla. Kuva pohjoisesta. Kuvaaja: V. Laulumaa.

AKDG 4500:114. Tulenjohtotorni sisältä. Kuvaaja: V. Laulumaa.

AKDG 4500:115. Tykkipatterin C itäosaa.
Kuva idästä. Kuvaaja: V. Laulumaa.

AKDG 4500:116. Tykkipatteri C. Tykin
paikka ja ampumatarvikekomerot. Kuva
pohjoisesta. Kuvaaja: V. Laulumaa.

AKDG 4500:117. Tykkipatterin C
länsiosan ajoramppeja. Kuva idästä.
Kuvaaja: V. Laulumaa.

AKDG 4500:118. Tykkipatteri C.
Muuntoaseman? suojakasematti päätien
varressa. Kuva lounaasta. Kuvaaja: V.
Laulumaa.

AKDG 4500:119. Tykkipatteri C.
Muuntoaseman? suojakasematti sisältä.
Kuvaaja: V. Laulumaa.

AKDG 4500:120. Tykkipatteri C:n
eteläisestä kellaripihasta lähtee
maalainen käytävä päätielle. Kuva
länneestä. Kuvaaja: V. Laulumaa.

AKDG 4500:121. Tykkipatterin ja päätien välinen käytävä kuvattuna päätien suunnasta. Kuvaaja: V. Laulumaa.

AKDG 4500:122. Maanalainen käytävän sisäänkäynti on nykyisin golf-kentän laidassa. Kuva koillisesta. Kuvaaja: V. Laulumaa.

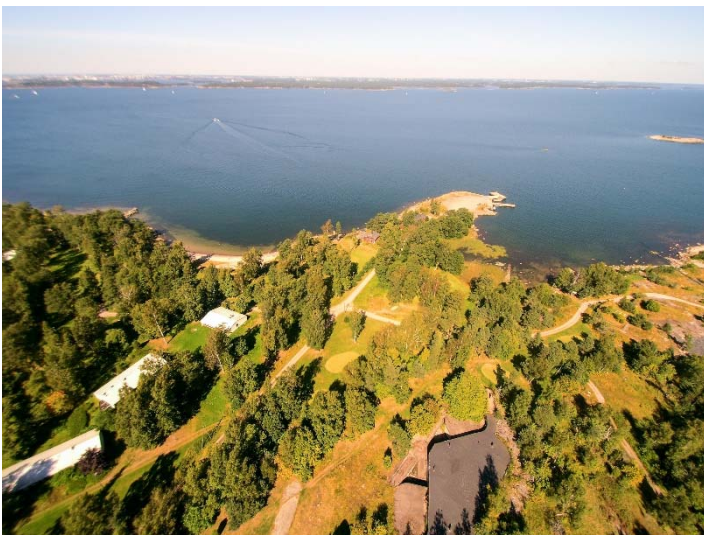
AKDG 4500:123. Tykkipatteri C. Kuvauskohterin ilmakuva. Kuvaaja: V. Laulumaa.

AKDG 4500:124. Kuvauskopterin
ilmakuva tykkipatterin C kohdalta kohti
Peninniemeä. Kuvaaja: V. Laulumaa.

AKDG 4500:125. Kuvauskopterin
ilmakuva tykkipatterin C kohdalta kohti
Isosaaren lounaiskärkeä. Kuvaaja: V.
Laulumaa.

AKDG 4500:126. Kuvauskopterin
ilmakuva tykkipatterin C kohdalta
pohjoiseen kohti Helsinkiä. Kuvaaja: V.
Laulumaa.

4 Helsinki Isosaari 1 (1000015788)

Perustiedot

<i>Muinaisjäännöslaji</i>	kiinteä muinaisjäännös
<i>Muinaisjäännöstyyppi</i>	puolustusvarustukset, valonheitinasema
<i>Ajoitus</i>	historiallinen (1910-luku)
<i>Koordinaatit (ETRS TM35)</i>	N: 6663913, E: 391287, z= 5-10 mmpy
<i>Koordinaattien selite</i>	mj-rekisterissä olevat koordinaatit
<i>Sijainti</i>	Isosaaren lounaisosa

Aiemmat tutkimukset ja löydöt

1972, K.-E. Löfgren, inventointi (julkaisu: Löfgren 1980)
 1979, K. Heinämies, inventointi
 1995-1997, M. Manninen, inventointi (julkaisu: Manninen 2000)
 2010, M. Niukkanen, tarkastus

Muinaisjäännösrekisteri:

Helsingin edustalla sijaitsevan Isosaaren etelärannalla sijaitsee 150 cm:n valonheitinasema. Valonheitinaseman rakennustyöt aloitettiin vuonna 1915 ja sen sähköasema ja suojarakennus valmistuivat vuoden 1916 aikana. Valonheitinasemassa on hissillä nostettava valonheittimen suojatila, jossa on laitteita jäljellä. Sen itäpuolella on kaksihuoneinen sähköasema ja polttoainesäiliön suoja. Betoninen sähköasema on sisältä täysin uudistettu. Sähköaseman vieressä on vuonna 1916 rakennettu erillinen betoninen kaarevakattoinen öljysäiliön suojarakennus. Valonheitinaseman ja voima-aseman pohjoispuolella on keskussähköasema.

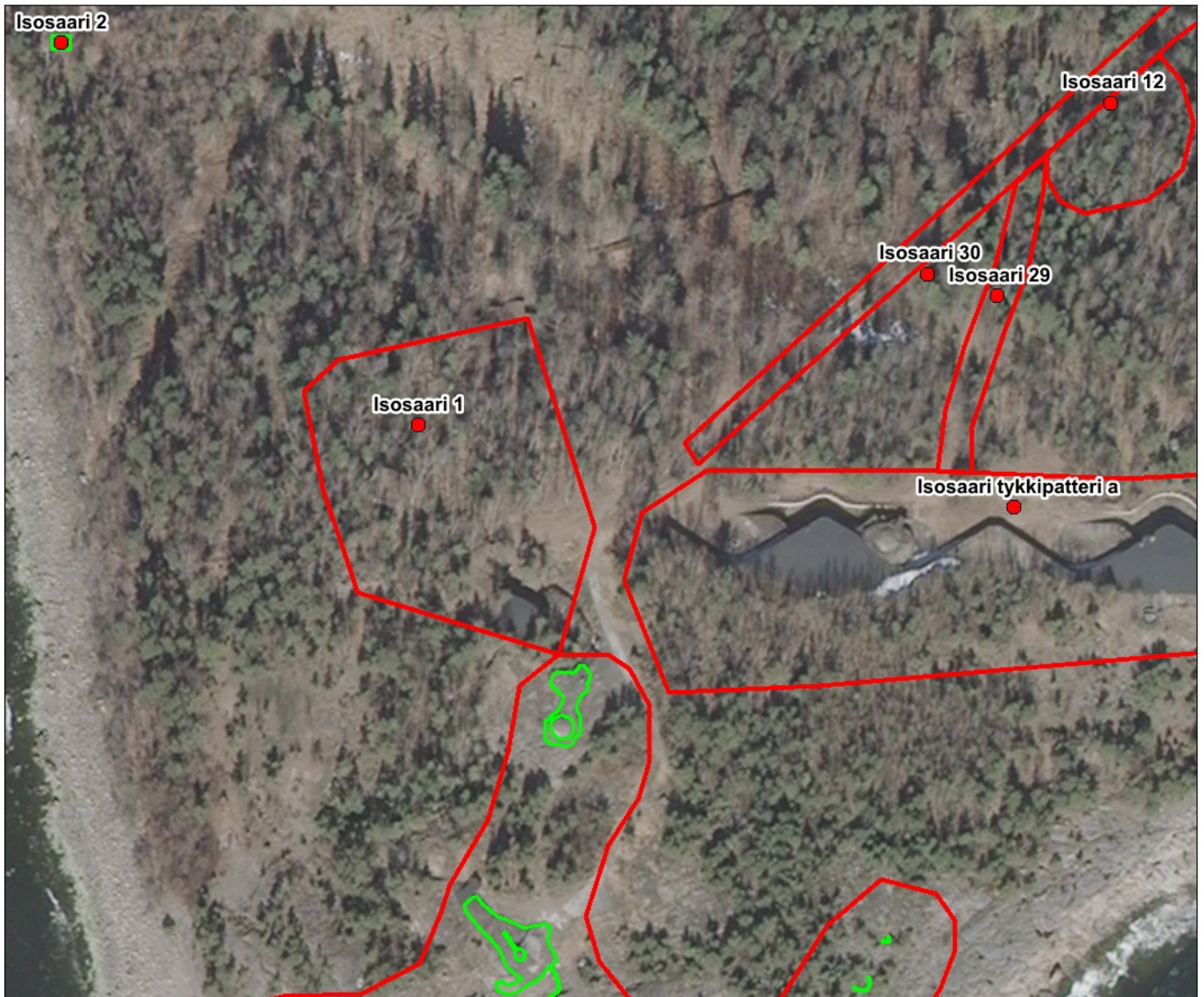
Inventointi 2015

Valokuvat AKDG 4500:1-13

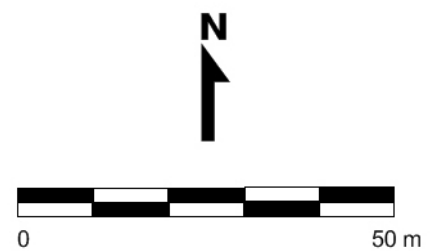
Tarkastus 18.8.2015. Kohde on täysin metsittyynyt eikä asemien tarkkaa sijaintia pystytty mittaamaan GPS-laitteella. Ne eivät näy edes ilmakuvissa. Vuoden 1918 kartalla asemien sijainti suhteessa toisiinsa on kuitenkin erotettavissa.

Itse valonheitinasema on rakenteista läntisin. Valonheitinaseman kellarikerrokseen johtaa rautakaiteella turvattu ramppi. Syväälle kallioon ja maahan louhittu suuri keskussähköasema sijaitsee pohjoisimpana ja on kaikista laitteista metsittynein. Keskussähköaseman itäinen seinä on puolipyöreä ja rakennuksessa on kaksi kerrosta. Valonheittimellä oli erillinen voima-asema itse valonheitinasemasta kaakkoon ja sen vieressä on vielä erillinen kaarevakattoinen polttoainesäiliön suojarakennus. Kaareva katto on tehty 11 tuuman kanuunan suojakilvestä.

Valonheitinasema sähköasemineen on jäänyt aikanaan kesken.

- kenttämittaukset
- kohderajaus
- kohdepiste
(kiinteä muinaisjäännös)
- kohdepiste
(muu kulttuuriperintökohde)

HELSINKI Isosaaren inventointi Vesa Laulumaa ja Petro Pesonen 2015	Isosaari 21(1000015788) mk 1:2000 Pohjakartta Maanmittauslaitos
mittaus ja digit. Petro Pesonen	Koord.: ETRS-TM35 Korkeus: N2000
MUSEOVIRASTO ARKEOLOGISET KENTTÄPALVELUT	

AKDG 4500:1. Isosaari 1.
Valonheitinaseman sisäänkäynti. Kuva pohjoisesta. Kuvaaja: V. Laulumaa.

AKDG 4500:2. Isosaari 1.
Valonheitinaseman sisäänkäynti. Kuva pohjoisesta. Kuvaaja: V. Laulumaa.

AKDG 4500:3. Isosaari 1.
Valonheitinaseman pohjoisseinä. Kuva etelästä. Kuvaaja: V. Laulumaa.

AKDG 4500:4. Isosaari 1.
Valonheittinaseman katolle johtavat tikapuut
ovat rikki. Kuva pohjoisesta. Kuvaaja: V.
Laulumaa.

AKDG 4500:5. Isosaari 1.
Keskussähköaseman länsiseinä. Kuva
etelästä. Kuvaaja: V. Laulumaa.

AKDG 4500:6. Isosaari 1.
Keskussähköaseman sisääntulo. Kuva
länneestä. Kuvaaja: V. Laulumaa.

AKDG 4500:7. Isosaari 1.
Keskussähköaseman lännen puoleinen huone. Kuva pohjoisesta. Kuvaaja: V. Laulumaa.

AKDG 4500:8. Isosaari 1.
Keskussähköaseman idän puoleinen huone. Kuva pohjoisesta. Kuvaaja: V. Laulumaa.

AKDG 4500:9. Isosaari 1.
Keskussähköaseman sisääntulo. Kuva lännestä. Kuvaaja: V. Laulumaa.

AKDG 4500:10. Isosaari 1.
Keskussähköaseman lännen puoleinen huone. Kuva pohjoisesta. Kuvaaja: V. Laulumaa.

AKDG 4500:11. Isosaari 1.
Keskussähköaseman idän puoleinen huone. Kuva pohjoisesta. Kuvaaja: V. Laulumaa.

AKDG 4500:12. Isosaari 1.
Keskussähköasema on metsittyntä lähes näkymättömiin. Kuva idästä. Kuvaaja: V. Laulumaa.

AKDG 4500:13. Isosaari 1.
Polttoainesäiliön suojarakennus. Kuva
koillisesta. Kuvaaja: V. Laulumaa.

5 Helsinki Isosaari 2 (1000015789)

Perustiedot

<i>Muinaisjäännöslaji</i>	kiinteä muinaisjäännös
<i>Muinaisjäännöstyyppi</i>	puolustusvarustukset, betonikasematti
<i>Ajoitus</i>	historiallinen (1910-luku)
<i>Koordinaatit (ETRS TM35)</i>	N: 6664031, E: 391174, z= 3-5 mmpy
<i>Koordinaattien selite</i>	mj-rekisterissä olevat koordinaatit
<i>Sijainti</i>	Isosaaren lounaisosa

Aiemmat tutkimukset ja löydöt

1995-1997, M. Manninen, inventointi (julkaisu: Manninen 2000)
2010, M. Niukkanen, tarkastus

Muinaisjäännösrekisteri:

Helsingin edustalla sijaitsevan Isosaaren länsirannalla sijaitsee betonikasematti, joka on yhdistänyt merestä tulevat puhelinkaapelit saaren sisäisiin maakaapeleihin. Pienessä kuutiomaisessa yksihuoneisessa rakennuksessa on jäljellä sähkölaitteita. Toinen vastaavanlainen kaapelikasematti sijaitsee Isosaaren pohjoisrannalla. (Manninen 2000.)

Inventointi 2015

Valokuvat AKDG 4500:14

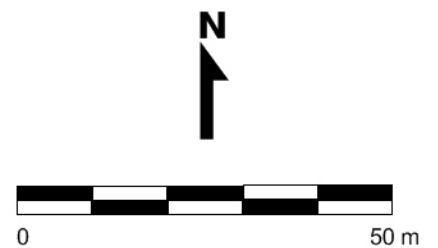
Tarkastus 17.8.2015. Betonikasematti on jäänyt osittain ampumaradalta työnnettyjen maamassojen alle. Esimerkiksi rakennuksen ovi- ja muut aukot ovat jääneet kokonaan peittoon. Ilmakuivissa maavalli ei vielä ulotu kasematille asti. Kasematti on noin 3 metriä korkea ja sen sivut ovat 3,5 x 3,5 metriä. Rakennus on tehty kokonaan betonista.

AKDG 4500:14. Isosaari 2.
Betonikasematti on osittain ampumaradalta työnnetyn maa-aineksen peitossa. Kuva luoteesta. Kuvaaja: V. Laulumaa.

- kenttämittaukset
- kohderajaus
- kohdepiste
(kiinteä muinaisjäännös)
- kohdepiste
(muu kulttuuriperintökohde)

HELSINKI Isosaaren inventointi Vesa Laulumaa ja Petro Pesonen 2015	Isosaari 2 (1000015789) mk 1:1000 Pohjakartta Maanmittauslaitos
mittaus ja digit. Petro Pesonen	Koord.: ETRS-TM35 Korkeus: N2000
MUSEOVIRASTO ARKEOLOGISET KENTTÄPALVELUT	

6 Helsinki Isosaari 3 (1000015790)

Perustiedot

<i>Muinaisjäännöslaji</i>	kiinteä muinaisjäännös
<i>Muinaisjäännöstyyppi</i>	puolustusvarustukset, betonikasematti
<i>Ajoitus</i>	historiallinen (1910-luku)
<i>Koordinaatit (ETRS TM35)</i>	N: 6664600, E: 392166, z= 1-2 mmpy
<i>Koordinaattien selite</i>	mj-rekisterissä olevat koordinaatit
<i>Sijainti</i>	Isosaaren keskiosa

Aiemmat tutkimukset ja löydöt

1995-1997, M. Manninen, inventointi (julkaisu: Manninen 2000)
2010, M. Niukkanen, tarkastus

Muinaisjäännösrekisteri:

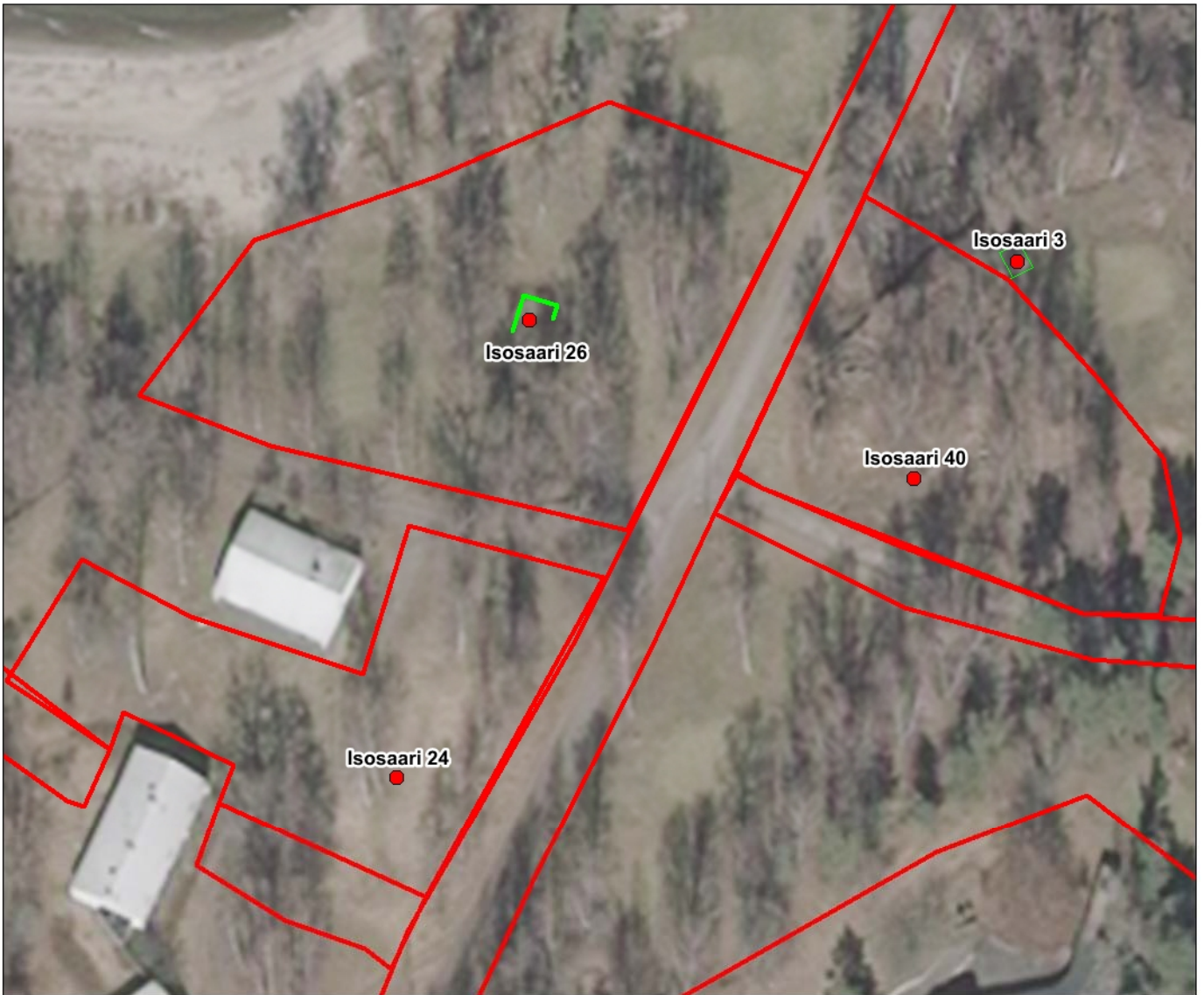
Helsingin edustalla sijaitsevan Isosaaren pohjoisrannalla laiturialueella sijaitsee betonikasematti, joka on yhdistänyt merestä tulevat puhelinkaapelit saaren sisäisiin maakaapeleihin. Pienessä kuutiomaisessa yksihuoneisessa rakennuksessa on jäljellä sähkölaitteita. Toinen vastaavanlainen kaapelikasematti sijaitsee Isosaaren länsirannalla.

Inventointi 2015

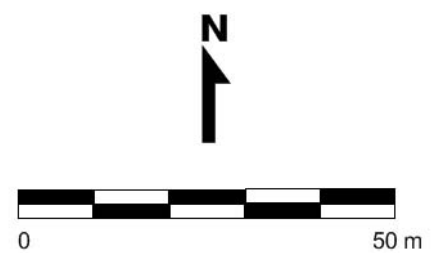
Valokuvat AKDG 4500:15-16

Tarkastus 18.8.2015. Betonikasematti sijaitsee laiturialueen tuntumassa ja sen eteläpuolelle on vuoden 1918 kartalle merkitty useita rakennuksia, joista nyt on näkyvillä vain joitakin kivijalan kiviä. Kasematti on säilynyt suhteellisen hyvin.

- kenttämittaukset
- kohderajaus
- kohdepiste
(kiinteä muinaisjäännös)
- kohdepiste
(muu kulttuuriperintökohde)

HELSINKI Isosaaren inventointi	Isosaari 3 (1000015790) Isosaari 24, 26 ja 40
Vesa Laulumaa ja Petro Pesonen 2015	mk 1:1000 Pohjakartta Maanmittauslaitos
mittaus ja digit. Petro Pesonen	Koord.: ETRS-TM35 Korkeus: N2000
MUSEOVIRASTO ARKEOLOGISET KENTTÄPALVELUT	

AKDG 4500:15. Isosaari 3.
Kaapelikasematti golfkentän laidalla. Kuva
idästä. Kuvaaja: V. Laulumaa.

AKDG 4500:16. Isosaari 3.
Kaapelikasematin ovi. Kuvaaja: V. Laulumaa.

7 Helsinki Isosaari 4 (1000015791)

Perustiedot

<i>Muinaisjäännöslaji</i>	kiinteä muinaisjäännös
<i>Muinaisjäännöstyyppi</i>	puolustusvarustukset, miina-asema
<i>Ajoitus</i>	historiallinen (1910-luku)
<i>Koordinaatit (ETRS TM35)</i>	N: 6664572, E: 392279, z= 3-5 mmpy
<i>Koordinaattien selite</i>	mj-rekisterissä olevat koordinaatit
<i>Sijainti</i>	Isosaaren keskiosa

Aiemmat tutkimukset ja löydöt

1972, K.-E. Löfgren, inventointi
 1995-1997, M. Manninen, inventointi (julkaisu: Manninen 2000)
 2010, M. Niukkanen, tarkastus

Muinaisjäännösrekisteri:

Helsingin edustalla sijaitsevan Isosaaren pohjoisrannalla, laiturialueen itäpuolella sijaitsee yksi Viaporin linnoituksen kolmesta sodanaikaisesta miina-asemasta. Isosaareen rakennettiin 1915-1916 kaksi miina-aseman kasemattia ja erillinen miinaverkon akun kasematti. Toinen miina-asemista purettiin ilmeisesti vuosina 1941-45 ja paikalla on moderni betonirakenne. Jäljelle jäänyt kasematti on peitetty maakerroksella, jota tukevat rakennuksen sivuille kaartavat kivimuurit. Kasematin ovelta johtaa rantaan kallioon louhittu betoniluiska. Rakennuksen itäpuolella on jäänteitä puretun kasematin kivisestä tukimuurista. Tämän itäpuolella on osittain maan sisälle louhittu miinaverkon akun betoninen kasematti.

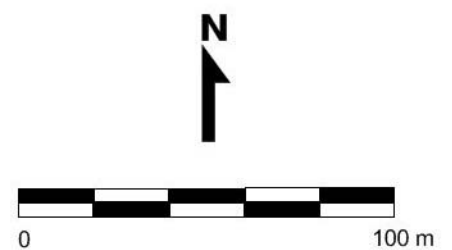
Inventointi 2015

Valokuvat AKDG 4500:17-18.

Tarkastus 18.8.2015. Jäljelle jäänyt miina-asema on entisellään, samoin siitä rantaan johtava maanalainen betoniluiska jota on tuettu myös rautatiekiskoilla. Kohteen taustalle on rakennettu itsenäisyyden aikana kaksi rannikkotykkiasemaa (Isosaari 39).

- kenttämittaukset
- kohderajaus
- kohdepiste
(kiinteä muinaisjäänös)
- kohdepiste
(muu kulttuuriperintökohde)

HELSINKI Isosaaren inventointi Vesa Laulumaa ja Petro Pesonen 2015	Isosaari 4 (1000015791) Isosaari 9 (1000015796) Isosaari 38 ja 39 mk 1:2000 Pohjakartta Maanmittauslaitos
mittaus ja digit. Petro Pesonen	Koord.: ETRS-TM35 Korkeus: N2000
MUSEOVIRASTO ARKEOLOGISET KENTTÄPALVELUT	

AKDG 4500:17. Isosaari 4. Miina-asema, jonka edestä lähtee tien alitse kulkeva luiska rantaan. Kuva lännestä. Kuvaaja: V. Laulumaa.

AKDG 4500:18. Isosaari 4. Miina-aseman koneasemakasematti. Kuva pohjoisesta. Kuvaaja: V. Laulumaa.

8 Helsinki Isosaari 5 (1000015792)

Perustiedot

<i>Muinaisjäännöslaji</i>	kiinteä muinaisjäännös
<i>Muinaisjäännöstyyppi</i>	puolustusvarustukset, valonheittinasema
<i>Ajoitus</i>	historiallinen (1910-luku)
<i>Koordinaatit (ETRS TM35)</i>	N: 6664543, E: 392527, z= 3-5 mmpy
<i>Koordinaattien selite</i>	mj-rekisterissä olevat koordinaatit
<i>Sijainti</i>	Isosaaren koillisosa, Peninniemi

Aiemmat tutkimukset ja löydöt

1972, K.-E. Löfgren, inventointi (julkaisu: Löfgren 1980)
 1979, K. Heinämies, inventointi
 1995-1997, M. Manninen, inventointi (julkaisu: Manninen 2000)
 2010, M. Niukkanen, tarkastus

Muinaisjäännösrekisteri:

Helsingin edustalla sijaitsevan Isosaaren koillisrannalla sijaitsee 200 cm:n valonheittinasema. Valonheittinaseman rakennustyöt aloitettiin vuonna 1915 ja sen sähköasema ja suojarakennus valmistuivat vuoden 1916 aikana. Valonheittinasemassa on hissillä nostettava valonheittimen suojatila, jossa on laitteita jäljellä, kaksihuoneinen sähköasema ja polttoainesäiliön suoja. Kaikki osat sijaitsevat samassa betonisessa rakennuksessa.

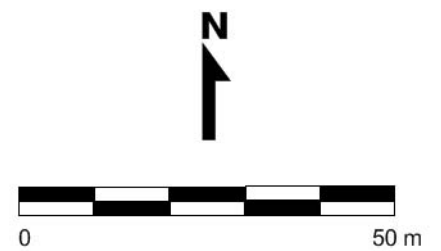
Inventointi 2015

Valokuvat AKDG 4500:19-26

Tarkastus 19.8.2015. Peninniemen valonheittinasema on iso betonirakennus, joka näyttää suhteellisen hyväkuntoiselta. Ainakin rakennuksen eteisessä on kaakelilattiat. Rakennuksen rannan puolella on kivillä täytetty betonirengaskaivo, halkaisijaltaan noin 1,5 metriä. Valonheittinaseman kaakkoispuolella on itsenäisyyden ajan tykkipatteri (Isosaari 41).

- kenttämittaukset
- kohderajaus
- kohdepiste
(kiinteä muinaisjäänös)
- kohdepiste
(muu kulttuuriperintökohde)

HELSINKI Isosaaren inventointi Vesa Laulumaa ja Petro Pesonen 2015	Isosaari 5 (1000015792) mk 1:1000 Pohjakartta Maanmittauslaitos
mittaus ja digit. Petro Pesonen	Koord.: ETRS-TM35 Korkeus: N2000
MUSEOVIRASTO ARKEOLOGISET KENTTÄPALVELUT	

AKDG 4500:19. Isosaari 5.
Valonheittinasema, kuva lounaasta. Kuvaaja:
V. Laulumaa.

AKDG 4500:20. Isosaari 5.
Valonheittinaseman sisäänkäynti ja
polttoainesäiliön suoja. Kuva luoteesta.
Kuvaaja: V. Laulumaa.

AKDG 4500:21. Isosaari 5.
Valonheittinaseman lattia on osittain
kaakeloitu. Kuva ovelta. Kuvaaja: V.
Laulumaa.

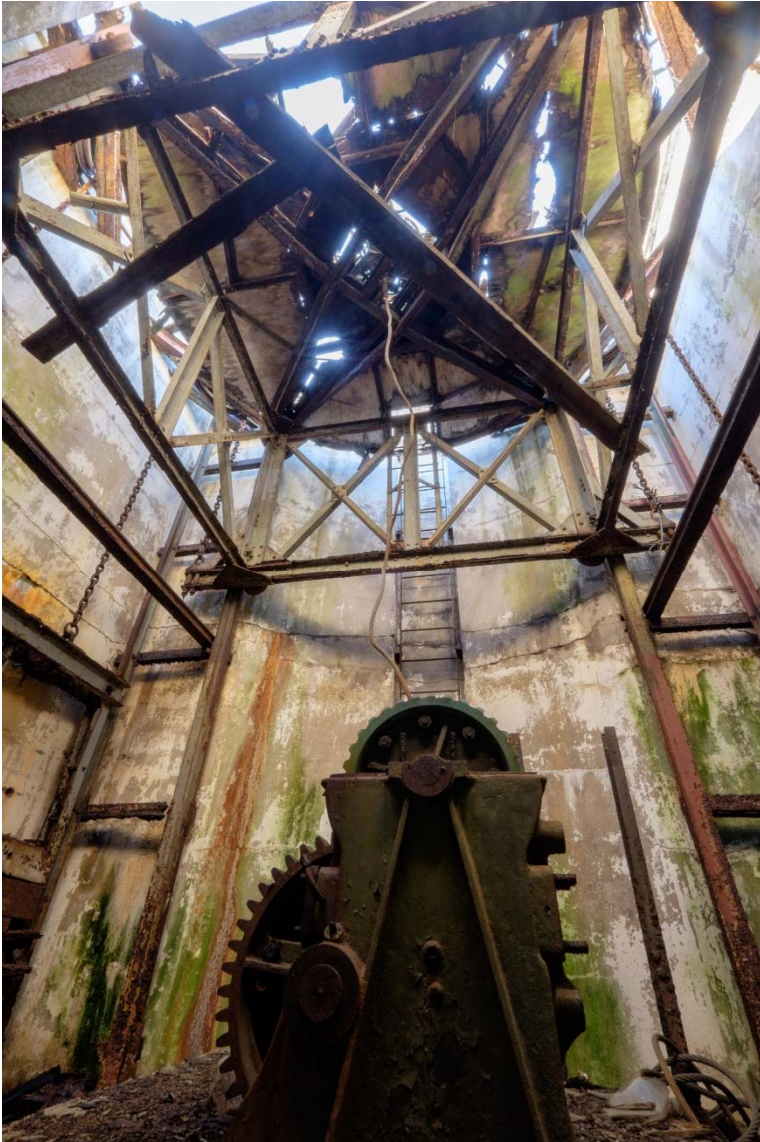
AKDG 4500:22. Isosaari 5.
Valonheittinaseman miehistösuoja. Kuvaaja:
V. Laulumaa.

AKDG 4500:23. Isosaari 5.
Valonheittimien suojatila. Kuvaaja: V.
Laulumaa.

AKDG 4500:24. Isosaari 5.
Valonheittimien suojatila. Kuvaaja: V.
Laulumaa.

AKDG 4500:25. Isosaari 5.
Valonheittimen suojatila. Kuvaaja: V.
Laulumaa.

AKDG 4500:26. Isosaari 5.
Valonheittimien hissikuilun yläosa. Kuvaaja:
V. Laulumaa.

9 Helsinki Isosaari 6 (1000015793)

Perustiedot

<i>Muinaisjäännöslaji</i>	kiinteä muinaisjäännös
<i>Muinaisjäännöstyyppi</i>	puolustusvarustukset, etäisyysmittaustorni
<i>Ajoitus</i>	historiallinen (1910-luku)
<i>Koordinaatit (ETRS TM35)</i>	N: 6664746, E: 392770, z= 5 mmpy
<i>Koordinaattien selite</i>	mj-rekisterissä olevat koordinaatit
<i>Sijainti</i>	Isosaaren koillisosa, Peninniemi

Aiemmat tutkimukset ja löydöt

1972, K.-E. Löfgren, inventointi (julkaisu: Löfgren 1980)
1995-1997, M. Manninen, inventointi (julkaisu: Manninen 2000)
2010, M. Niukkanen, tarkastus

Muinaisjäännösrekisteri:

Helsingin edustalla sijaitsevan Isosaaren koillisrannalla, Peninniemellä, sijaitsee vuonna 1916 valmistunut matala betoninen etäisyysmittaustorni (Isosaaren toinen pääpiste).

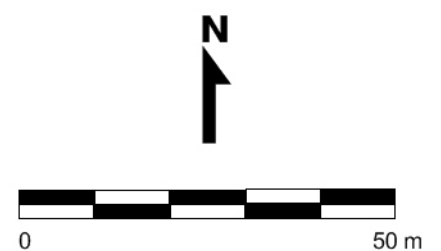
Inventointi 2015

Valokuvat AKDG 4500:27-29

Tarkastus 19.8.2015. Toinen Peninniemen etäisyysmittaustorneista, jonka eteläpuolelle on rakennettu kivenlohkareista ja kaarevasta rautalevystä suojamuuri. Itse torni on hyvässä kunnossa, betoni on pinnaltaan hieman jäkälöitynyt.

- kenttämittaukset
- kohderajaus
- kohdepiste
(kiinteä muinaisjäännös)
- kohdepiste
(muu kulttuuriperintökohde)

HELSINKI Isosaaren inventointi	Isosaari 6 (1000015793) Isosaari 44
Vesa Laulumaa ja Petro Pesonen 2015	mk 1:1000 Pohjakartta Maanmittauslaitos
mittaus ja digit. Petro Pesonen	Koord.: ETRS-TM35 Korkeus: N2000
MUSEOVIRASTO ARKEOLOGISET KENTTÄPALVELUT	

AKDG 4500:27. Isosaari 6. Penin niemellä sijaitseva kahdesta etäisyysmittaustornista eteläisempi torni. Kuva koillisesta. Kuvaaja: V. Laulumaa.

AKDG 4500:28. Isosaari 6. Etäisyysmittaustornin eteläpuolelle on rakennettu kivimuurilla ja suoja panssarilla varustettu tuli/tähystysasema. Kuva pohjoisesta. Kuvaaja: V. Laulumaa.

AKDG 4500:29. Isosaari 6. Etäisyysmittaustornin sisäosaa. Kuvaaja: V. Laulumaa.

10 Helsinki Isosaari 7 (1000015794)

Perustiedot

<i>Muinaisjäännöslaji</i>	kiinteä muinaisjäännös
<i>Muinaisjäännöstyyppi</i>	puolustusvarustukset, etäisyysmittaustorni
<i>Ajoitus</i>	historiallinen (1910-luku)
<i>Koordinaatit (ETRS TM35)</i>	N: 6664894, E: 392886, z= 3-4 mmpy
<i>Koordinaattien selite</i>	mj-rekisterissä olevat koordinaatit
<i>Sijainti</i>	Isosaaren koillisosa, Peninniemi

Aiemmat tutkimukset ja löydöt

1972, K.-E. Löfgren, inventointi (julkaisu: Löfgren 1980)
 1995-1997, M. Manninen, inventointi (julkaisu: Manninen 2000)
 2010, M. Niukkanen, tarkastus

Muinaisjäännösrekisteri:

Helsingin edustalla sijaitsevan Isosaaren koillisrannalla, Peninniemen kärjessä, sijaitsee vuonna 1916 valmistunut matala betoninen etäisyysmittaustorni (Itä-Villingin apupiste). Rakennuksen vieressä on kallioon louhittuja uudempia juoksuhautoja.

Inventointi 2015

Valokuvat AKDG 4500:30-33

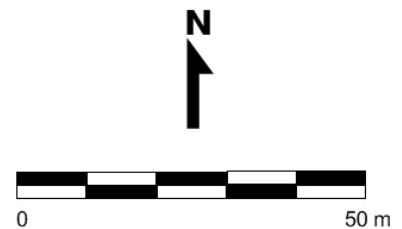
Tarkastus 19.8.2015. Pohjoisempi Peninniemen etäisyysmittaustorneista. Mittaustorni sijaitsee keskellä Peninniemen koillisosaan itsenäisyyden aikana rakennettua taisteluasemaa, jossa on betonista rakennettuja bunkkereita ja yhdyshautoja (Isosaari 45).

AKDG 4500:30. Isosaari 7.
 Etäisyysmittaustorni Peninniemen kärjessä.
 Kuva kaakosta. Kuvaaja: V. Laulumaa.

- kenttämittaukset
- kohderajaus
- kohdepiste
(kiinteä muinaisjäännös)
- kohdepiste
(muu kulttuuriperintökohde)

HELSINKI Isosaaren inventointi	Isosaari 7 (1000015794) Isosaari 45
Vesa Laulumaa ja Petro Pesonen 2015	mk 1:1000 Pohjakartta Maanmittauslaitos
mittaus ja digit. Petro Pesonen	Koord.: ETRS-TM35 Korkeus: N2000
MUSEOVIRASTO ARKEOLOGISET KENTTÄPALVELUT	

AKDG 4500:31. Isosaari 7.
Etäisyysmittaustornin sisäänkäynti. Kuva
koillisesta. Kuvaaja: V. Laulumaa.

AKDG 4500:32. Isosaari 7.
Etäisyysmittaustorni sisältä. Kuvaaja: V.
Laulumaa.

AKDG 4500:33. Isosaari 7. Näkymä
etäisyysmittaustornin tähtystysaukosta.
Kuvaaja: V. Laulumaa.

11 Helsinki Isosaari 8 (1000015795)

Perustiedot

<i>Muinaisjäännöslaji</i>	kiinteä muinaisjäännös
<i>Muinaisjäännöstyyppi</i>	puolustusvarustukset, tykkitie
<i>Ajoitus</i>	historiallinen (1910-luku)
<i>Koordinaatit (ETRS TM35)</i>	N: 6664251, E: 391814, z= 2-10 mmpy
<i>Koordinaattien selite</i>	mj-rekisterissä olevat koordinaatit
<i>Sijainti</i>	Isosaaren keski- ja lounaisosa

Aiemmat tutkimukset ja löydöt

1972, K.-E. Löfgren, inventointi
 1995-1997, M. Manninen, inventointi (julkaisu: Manninen 2000)
 2010, M. Niukkanen, tarkastus

Muinaisjäännösrekisteri:

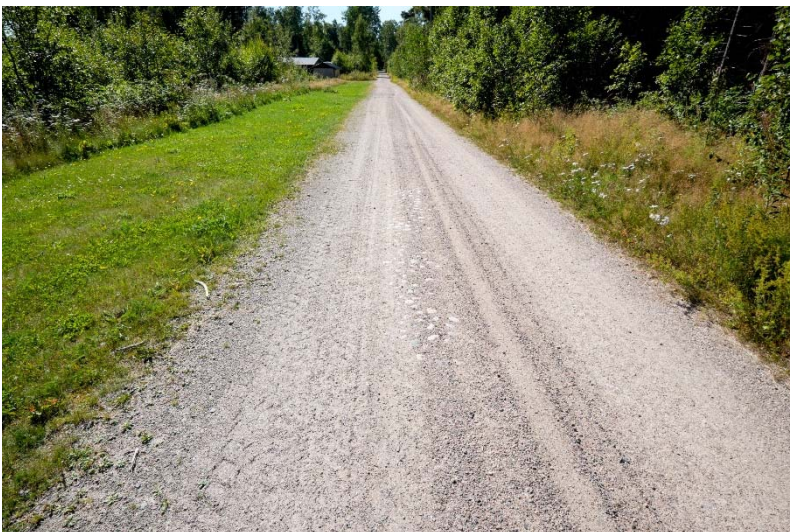
Helsingin edustalla sijaitsevalle Isosaarelle alettiin toukokuussa 1914 rakentaa tykkipattereita ja saaren pohjoisrantaan valmistui laituri. Laiturialueella on nähtävissä vanhaa kivistä rantamuuria. Laiturilta pattereille johtaa noin 1300 m pitkä päätie. Mukulakivetty tien pinta on paikoitellen edelleen näkyvissä. Tien läntisestä haarasta on säilynyt lyhyt pätkä 1960-luvulla rakennetun asuntoalueen keskellä. Tielinjalla liikkennöi venäläisaikana veturi kapearaiteisella rautatiellä. Rautatie on purettu.

Inventointi 2015

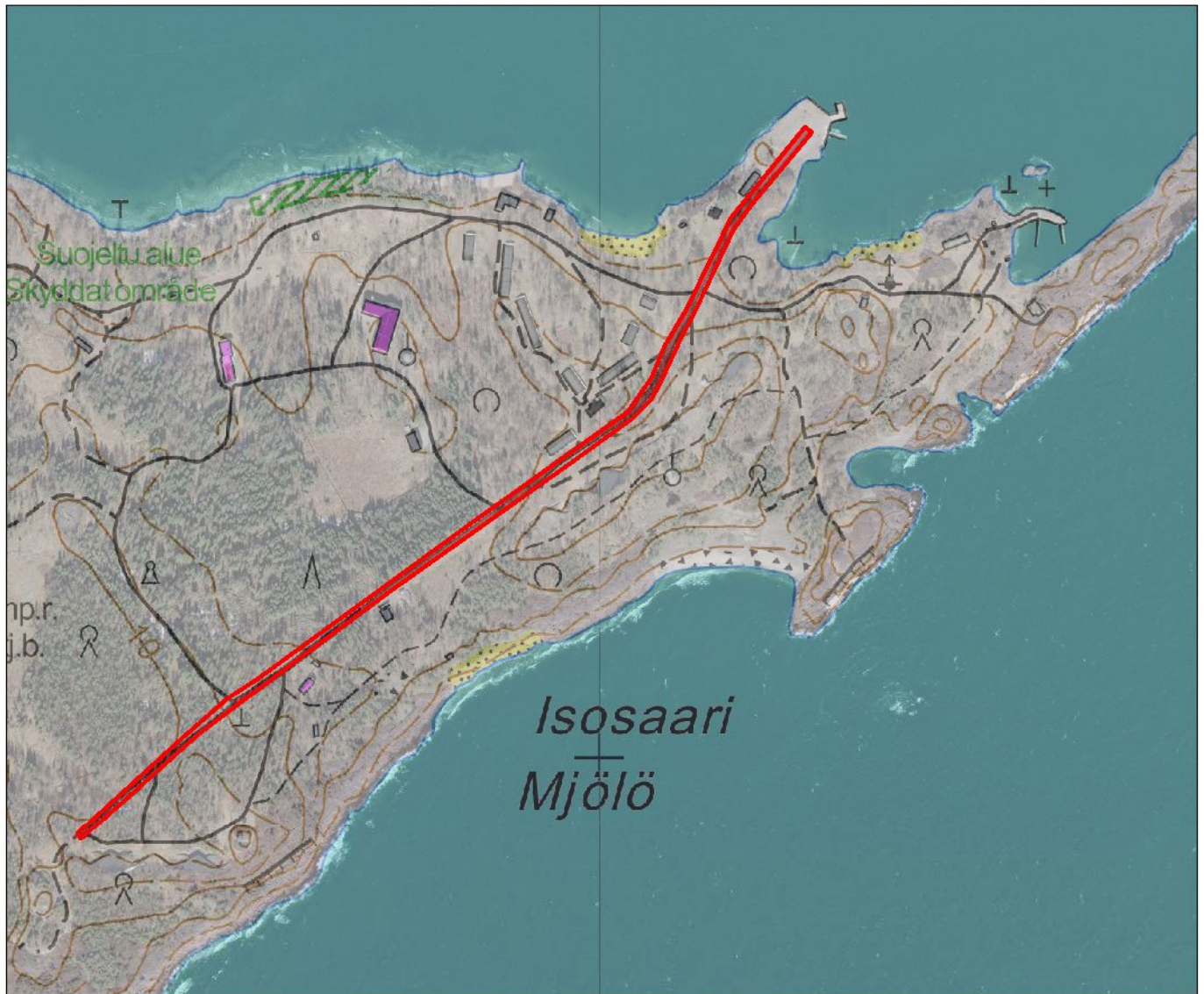
Valokuvat AKDG 4500:34

Tarkastus 17.-19.8.2015. Isosaaren läpi kulkeva päätie on suurimmilta osin hyvässä kunnossa. Mukulakiveyksen päälle on tuotu hiekkapinnoite, mutta paikoin mukulakiveys on edelleen näkyvissä.

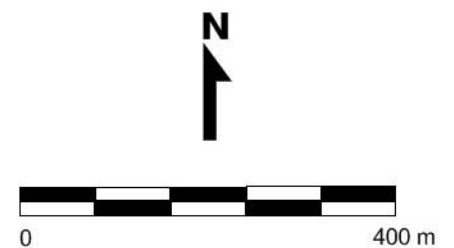
Päätiehen liittyy useita niin ikään kivettyjä sivuteitä eri puolille saarta. Tykkipatteri a:lle johtaa osittain pengerreretty (rauta)tien pohja, kohde Isosaari 29. Muinaisjäännösrekisterissä mainittu läntinen haara, Isosaari 23, johtaa vanhalle kasarmille (Isosaari 13) saaren pohjoisrannalla. Itäinen haara, Isosaari 10, johtaa ainakin miina-asemalle (Isosaari 4) asti. Lisäksi saaren keskelle johtaa vielä pengerreretty (rauta)tien pohja, Isosaari 47. Venäläisten kapearaiderataa täydennettiin 1920-luvulla ja osa penkereistä lienee tältä ajalta.

AKDG 4500:34. Isosaari 8. Mukulakivistä ladottua ns. tykkitietä pilkistää nykyisen hiekkatien keskeltä. Kuva koillisesta.
 Kuvaaja: V. Laulumaa.

- kenttämittaukset
- kohderajaus
- kohdepiste
(kiinteä muinaisjäännös)
- kohdepiste
(muu kulttuuriperintökohde)

<p>HELSINKI Isosaaren inventointi</p> <p>Vesa Laulumaa ja Petro Pesonen 2015</p>	<p>Isosaari 8 (1000015795) mk 1:8000 Pohjakartta Maanmittauslaitos Selvyyden vuoksi muut kohteet on jätetty pois kartalta</p>
<p>mittaus ja digit. Petro Pesonen</p>	<p>Koord.: ETRS-TM35 Korkeus: N2000</p>
<p>MUSEOVIRASTO ARKEOLOGISET KENTTÄPALVELUT</p>	

12 Helsinki Isosaari 9 (1000015796)

Perustiedot

<i>Muinaisjäännöslaji</i>	kiinteä muinaisjäännös
<i>Muinaisjäännöstyyppi</i>	hautapaikka
<i>Ajoitus</i>	historiallinen (1850-luku)
<i>Koordinaatit (ETRS TM35)</i>	N: 6664488, E: 392404, z= 3-4 mmpy
<i>Koordinaattien selite</i>	tarkkuus-GPS mittaus 2015 (hautakivi)
<i>Sijainti</i>	Isosaaren keskiosa

Aiemmat tutkimukset ja löydöt

1972, K.-E. Löfgren, inventointi (kohde E2)
2010, M. Niukkanen, tarkastus

Muinaisjäännösrekisteri:

Helsingin edustalla sijaitsevan Isosaaren itärannalla, Peninniemen eteläpuolella on Krimin sodassa kaatuneen englantilaisen hauta. Paikalla sijaitsee hautakivi, joka on ympäröity kivipaasein ja rautaketjulla. Hautakiveen on hakattu seuraava teksti:
Sacred to the memory / of / George Quinnett / L.S. / Aged 35 years / H.B.M.S. / Amphion / Killed June 22 / 1855.

Inventointi 2015

Valokuvat AKDG 4500:35

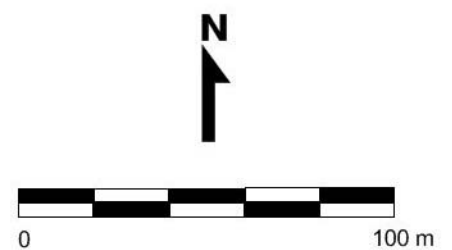
Tarkastus 18.8.2015. Hautapaikka on hyvässä kunnossa ja sitä hoidetaan edelleen. Sen edustalta kulkee polku toiseen saaren pohjoisrannan poukamista, jossa on ollut kalastajien asuntoja vielä 1800-luvulla. Krimin sodassa englantilainen laivasto-osasto käytti Isosaarta tähytyspaikkana pommittaessaan Viaporin ja Santahaminan. George Quinnett (tai Quinnett) oli saanut surmansa 22.6.1855 Santahaminan patterin tulittaessa englantilaisia laivoja. Quinnett palveli englantilaisella fregatti Amphionilla.

AKDG 4500:35. Isosaari 9. Englantilaisen merimiehen George Quinnettin hauta.
Kuvaaja: V. Laulumaa.

- kenttämittaukset
- kohderajaus
- kohdepiste
(kiinteä muinaisjäänös)
- kohdepiste
(muu kulttuuriperintökohde)

HELSINKI Isosaaren inventointi Vesa Laulumaa ja Petro Pesonen 2015	Isosaari 4 (1000015791) Isosaari 9 (1000015796) Isosaari 38 ja 39 mk 1:2000 Pohjakartta Maanmittauslaitos
mittaus ja digit. Petro Pesonen	Koord.: ETRS-TM35 Korkeus: N2000
MUSEOVIRASTO ARKEOLOGISET KENTTÄPALVELUT	

13 Helsinki Isosaari 10 (1000015939)

Perustiedot

<i>Muinaisjäännöslaji</i>	kiinteä muinaisjäännös
<i>Muinaisjäännöstyyppi</i>	puolustusvarustukset, tykkitie
<i>Ajoitus</i>	historiallinen (1910-luku)
<i>Koordinaatit (ETRS TM35)</i>	N: 6664541, E: 392200, z= 3-4 mmpy
<i>Koordinaattien selite</i>	mj-rekisterin koordinaatit
<i>Sijainti</i>	Isosaaren keskiosa

Aiemmat tutkimukset ja löydöt

1995-1997, M. Manninen, inventointi (julkaisu: Manninen 2000)
2010, M. Niukkanen, tarkastus

Muinaisjäännösrekisteri:

Helsingin edustalla sijaitsevan Isosaaren pohjoisrannalla sijaitsee tykkitie, joka haarautuu laiturialueen eteläpuolella päätiestä länteen ja jatkuu miina-aseman (kohde Isosaari 4) edustalle asti. Tien pinnassa on paikoin näkyvissä mukulakiveystä.

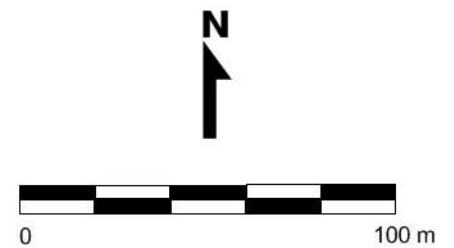
Inventointi 2015

Valokuvat

Tarkastus 17.-19.8.2015. Toisin kuin muinaisjäännösrekisterissä mainitaan, tykkitie on päätien itäinen haara. Paikoin tielle tuodun hiekan alta on näkyvissä mukulakiveystä, etenkin tien länsipäässä. Miina-asemalta (Isosaari 4) on tehty maanalainen betoniluiska tien ali rantaan.

- kenttämittaukset
- kohderajaus
- kohdepiste
(kiinteä muinaisjäännös)
- kohdepiste
(muu kulttuuriperintökohde)

HELSINKI Isosaaren inventointi Vesa Laulumaa ja Petro Pesonen 2015	Isosaari 10 (1000015939) mk 1:2000 Pohjakartta Maanmittauslaitos
mittaus ja digit. Petro Pesonen	Koord.: ETRS-TM35 Korkeus: N2000
MUSEOVIRASTO ARKEOLOGISET KENTTÄPALVELUT	

14 Helsinki Isosaari 11 (1000015940)

Perustiedot

<i>Muinaisjäännöslaji</i>	muu kulttuuriperintökohde
<i>Muinaisjäännöstyyppi</i>	muistomerkki
<i>Ajoitus</i>	historiallinen (1955)
<i>Koordinaatit (ETRS TM35)</i>	N: 6664220, E: 391449, z= 8-9 mmpy
<i>Koordinaattien selite</i>	tarkkuus-GPS mittaus 2015 (muistomerkki)
<i>Sijainti</i>	Isosaaren lounaisosa

Aiemmat tutkimukset ja löydöt

K.-E. Löfgren, inventointi 1972 (kohde E4)
2010, M. Niukkanen, tarkastus

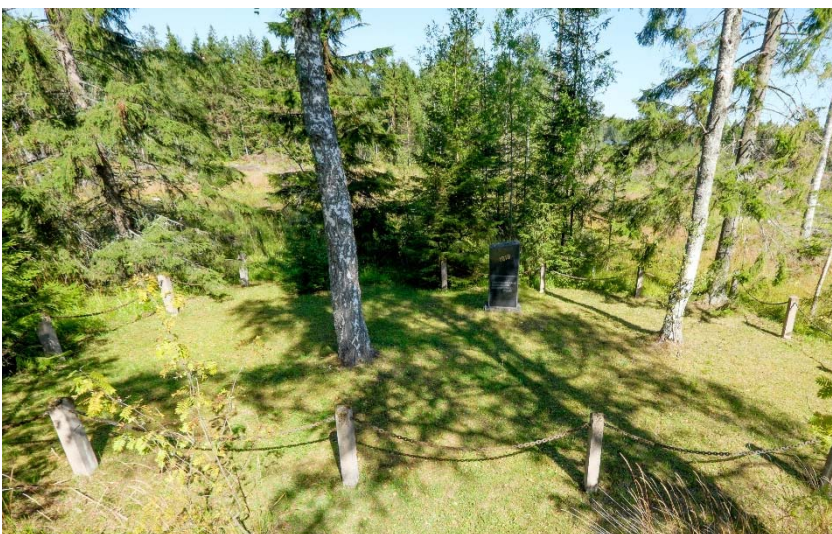
Muinaisjäännösrekisteri:

Helsingin edustalla sijaitsevan Isosaaren itäosassa, päätiestä (vanha tykkitie) pohjoiseen haarautuvan hiekkatien itäpuolella on metsässä kivinen vuoden 1918 tapahtumien muistomerkki, jossa lukee: "Vakaumuksensa puolesta punaisten puolella henkensä antaneiden muistolle". Kivipaaden ympärillä on betonitolpin ja rautaketjuin rajattu alue. Sotasurmatutkimuksen mukaan paikalle ei ole haudattu vainajia.

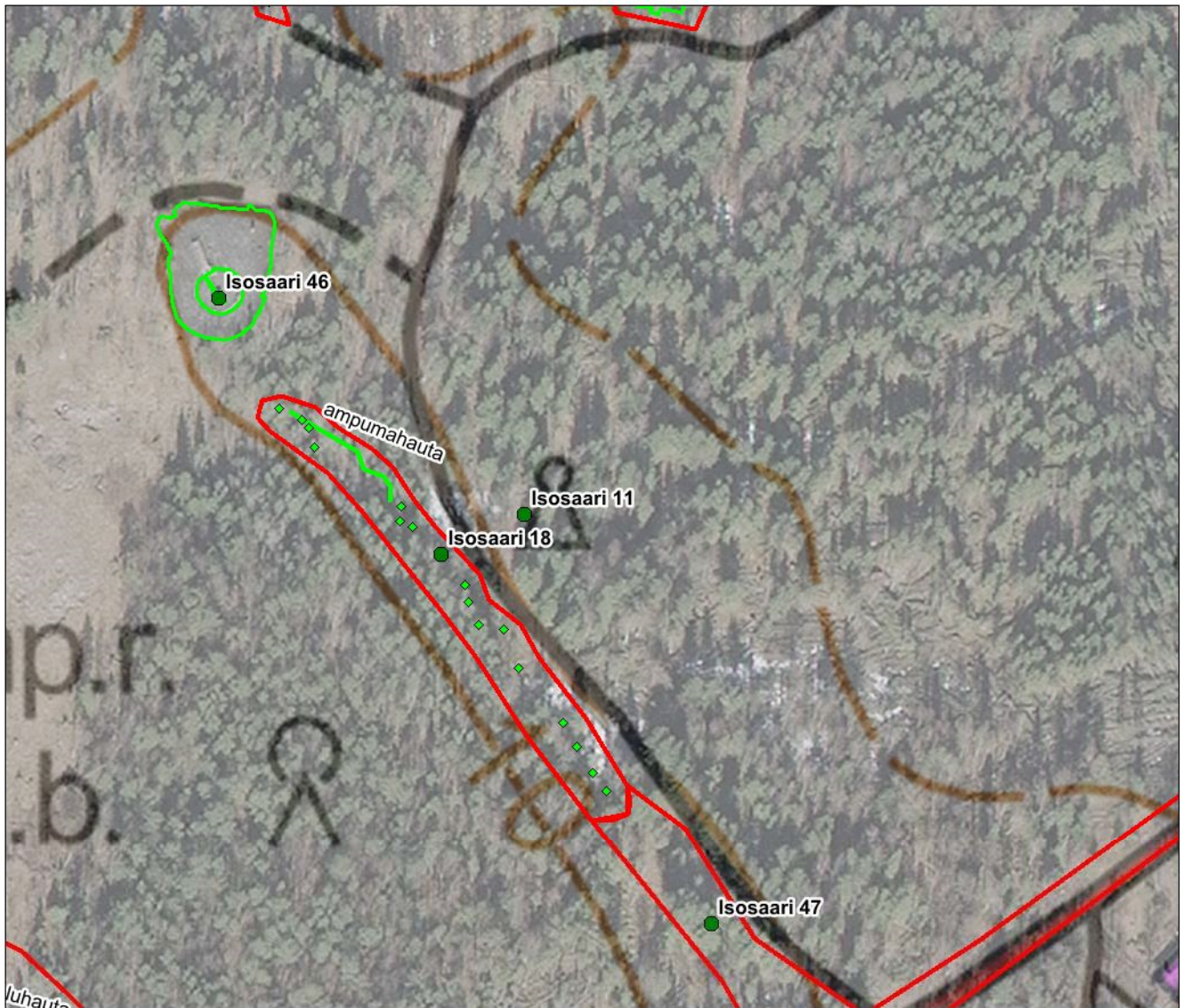
Inventointi 2015

Valokuvat AKDG 4500:36

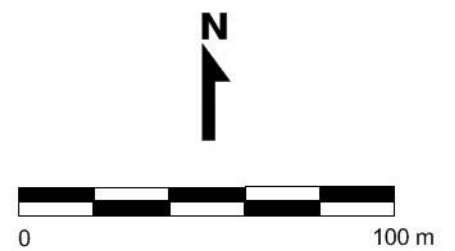
Tarkastus 17.8.2015. Isosaarella oli vankileiri sisällissodan jälkeen vuonna 1918. Leirillä kuoli useita, arviolta 316, punavankia, mutta heitä ei liene haudattu saarelle. Toisaalta Vuorinen (2011:23) mainitsee että kuolleet haudattiin usemapaan kohtaan keskimetsässä ja että maaperän kivisyyden vuoksi haudat olivat matalia ja routa nosti vainajien luita maan pinnalle. Muistomerkki on mahdollisesti pystytetty paikalle, jonne maan pinnalle nousseet luut on uudelleen haudattu. Muistomerkki pystytettiin vuonna 1955 ja sitä hoidetaan edelleen.

AKDG 4500:36. Isosaari 11. Vuoden 1918 tapahtumien muistomerkki. Kuva lounaasta. Kuvaaja: V. Laulumaa.

- kenttämittaukset
- kohderajaus
- kohdepiste
(kiinteä muinaisjäännös)
- kohdepiste
(muu kulttuuriperintökohde)

HELSINKI Isosaaren inventointi Vesa Laulumaa ja Petro Pesonen 2015	Isosaari 11 mk 1:2000 Pohjakartta Maanmittauslaitos
mittaus ja digit. Petro Pesonen	Koord.: ETRS-TM35 Korkeus: N2000
MUSEOVIRASTO ARKEOLOGISET KENTTÄPALVELUT	

15 Helsinki Isosaari 12 (1000015941)

Perustiedot

<i>Muinaisjäännöslaji</i>	kiinteä muinaisjäännös
<i>Muinaisjäännöstyyppi</i>	puolustusvarustukset, rakennuksen jäännös
<i>Ajoitus</i>	historiallinen (1910-luku)
<i>Koordinaatit (ETRS TM35)</i>	N: 6664010, E: 391496, z= 10-13 mmpy
<i>Koordinaattien selite</i>	mj-rekisterin koordinaatit
<i>Sijainti</i>	Isosaaren lounaisosa

Aiemmat tutkimukset ja löydöt

1995-1997, M. Manninen, inventointi (julkaisu: Manninen 2000)
2010, M. Niukkanen, tarkastus

Muinaisjäännösrekisteri:

Helsingin edustalla sijaitsevan Isosaaren päätien (vanha tykkitie) länsipäässä, tien vieressä sen eteläpuolella, sijaitsee metsittynyt vallimainen rakennelma. Litistyneen C:n muotoisesti kaartuvan, tien puolelta avoimen maavallin korkeus on 2-3 metriä ja vallin päällä kasvaa vanhoja puita. Vallin päissä on näkyvissä kylmämuurattua kivirakennetta. Mannisen inventointijulkaisun (2000) s. 67 kartan mukaan suurin piirtein samalla kohdin tien vieressä olisi sijainnut akkurakennus. Kivetty valli saattaa liittyä ko. rakennukseen. Kyseessä voivat olla myös hirsisen ammuskellarin maavallin tukimuurit.

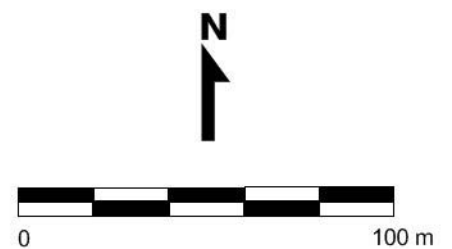
Inventointi 2015

Valokuvat AKDG 4500:37-38

Tarkastus 18.8.2015. Muurattu kivirakenne C:n muotoisen maavallin molemmissa päissä, "sarvissa" on hyvin nähtävissä. Muuratussa rakenteessa on näkyvissä myös hieman laastia. Valli jatkuu koillisesta "sarvesta" vielä noin 40 metriä koilliseen tien varrella ja sen päälle on kaivettu poteroita. Maavallin kohdalla tien pohjoispuolella on epämääräistä kivivallia tai kivikasoja, jotka saattavat olla rakennuskivien kasoja. Mittauksia ja Mannisen (2000:66-67) karttaa vertailemalla C:n muotoinen maavalli on parhaiten identifioitavissa akkurakennukseksi. Akkurakennus näkyy vielä vuoden 1949 peruskartalla, muttei enää vuoden 1974 peruskartalla. Tien pohjoispuolella olevat kivikasat lienevät akkurakennuksen lounaispuolella sijainneen kivimurskaamon jättekiviä. Kivimurskaamosta lounaaseen on ollut vielä kaksi rakennusta, joista toisen kivijalka havaittiin inventoinnissa (Isosaari 30).

- kenttämittaukset
- kohderajaus
- kohdepiste
(kiinteä muinaisjäännös)
- kohdepiste
(muu kulttuuriperintökohde)

HELSINKI Isosaaren inventointi	Isosaari 12 (1000015941), Isosaari 29-30, 32-34
Vesa Laulumaa ja Petro Pesonen 2015	mk 1:2000 Pohjakartta Maanmittauslaitos
mittaus ja digit. Petro Pesonen	Koord.: ETRS-TM35 Korkeus: N2000
MUSEOVIRASTO ARKEOLOGISET KENTTÄPALVELUT	

AKDG 4500:37. Isosaari 12.
Kylmämuurattua kivrakennelmaa tien
viereisessä vallissa. Kuva lounaasta.
Kuvaaja: V. Laulumaa.

AKDG 4500:38. Isosaari 12. Maasta
tehdyin C-kirjaimen muotoisen vallin päälle
on kaivettu ampuma-aseimia. Kuva etelästä.
Kuvaaja: V. Laulumaa.

16 Helsinki Isosaari 13 (1000015942)

Perustiedot

<i>Muinaisjäännöslaji</i>	kiinteä muinaisjäännös
<i>Muinaisjäännöstyyppi</i>	asuinpaikat, kasarmin kivijalka
<i>Ajoitus</i>	historiallinen (1910-luku)
<i>Koordinaatit (ETRS TM35)</i>	N: 6664601, E: 391454, z=2-3 mmpy
<i>Koordinaattien selite</i>	mj-rekisterin koordinaatit
<i>Sijainti</i>	Isosaaren pohjoisranta

Aiemmat tutkimukset ja löydöt

K.-E. Löfgren, inventointi 1972 (kohde E6)
 1995-1997, M. Manninen, inventointi (julkaisu: Manninen 2000)
 2010, M. Niukkanen, tarkastus

Muinaisjäännösrekisteri:

Helsingin edustalla sijaitsevan Isosaaren pohjoisrannalla, saaren luoteisosassa sijaitsee suuren T:n muotoisen rakennuksen kivijalka. Rakennuksessa on tasapintaisiksi muotoilluista kiviharkoista tehty perustus ja sen itä- ja länsipäädyssä on jäljellä betoniset portaat. Rakennuksen sisäpuolella on useita uuninraunioita ja puisia lattiavasoja erottuu edelleen. Löfgrenin (1972) ja Mannisen (2000) inventointien mukaan paikalla on sijainnut puinen kasarmirakennus, jonka länsipäässä on ollut kirkko ja jonka ullakkokerros on toiminut vankilana. Rakennuksen purkuvuodesta ei ole tietoa.

Inventointi 2015

Valokuvat AKDG 4500:39-41

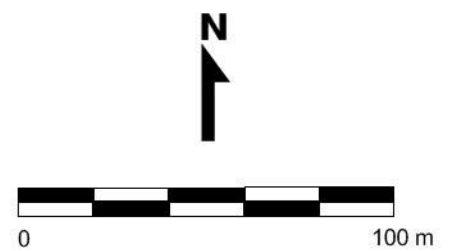
Tarkastus 17.8.2015. Kasarmin T:n muotoinen kivijalka sijaitsee lähellä saaren pohjoisrantaan pusikoituneessa maastossa. Kivijalka on tehty suurista graniittikivistä ja se on erityisen selvä rannan suunnassa. Rakennuksesta on olemassa myös rannan suunnasta otettuja vanhoja valokuvia. Rakennuksen sisällä ja ympärillä on tiilikasoja, joista päätellen rakenteissa on käytetty puun lisäksi myös tiiliä, mahdollisesti uuneissa. Mm. portaissa on käytetty myös sementtiä.

Kohteen status on ollut muinaisjäännösrekisterissä muu kulttuuriperintökohde, mutta se on syytä muuttaa kiinteäksi muinaisjäännökseksi samassa linjassa muiden saaren ennen itsenäisyyden aikaa valmistuneiden rakennusten kanssa.

Kasarmi on purettu vuonna 1974 (Vuorinen 2011:191).

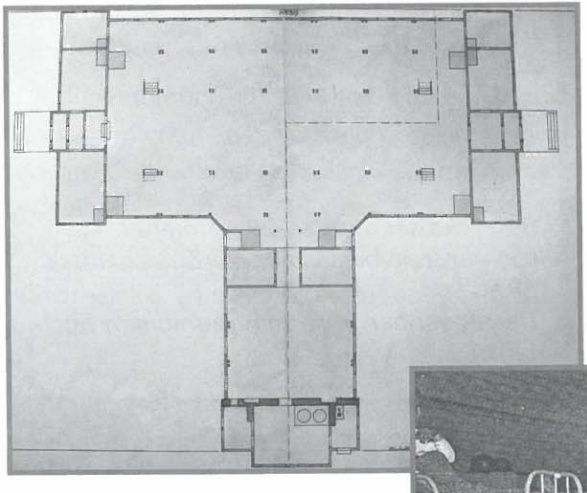
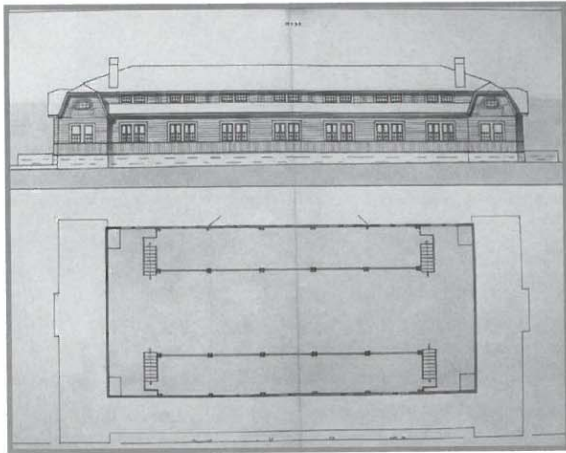
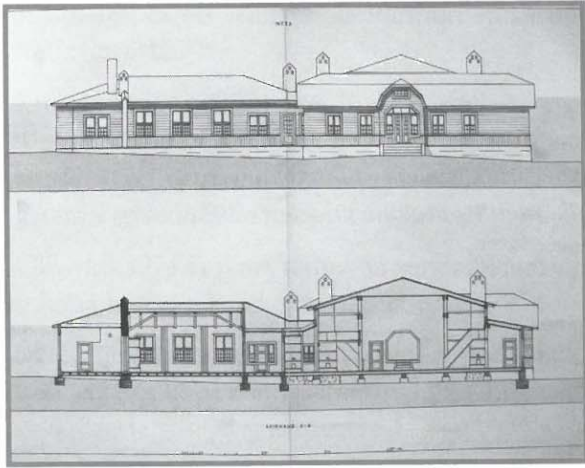

- kenttämittaukset
- kohderajaus
- kohdepiste
(kiinteä muinaisjäännös)
- kohdepiste
(muu kulttuuriperintökohde)

HELSINKI Isosaaren inventointi Vesa Laulumaa ja Petro Pesonen 2015	Isosaari 13 (1000015942) mk 1:2000 Pohjakartta Maanmittauslaitos
mittaus ja digit. Petro Pesonen	Koord.: ETRS-TM35 Korkeus: N2000
MUSEOVIRASTO ARKEOLOGISET KENTTÄPALVELUT	

Kasarmin pohja- ja julkisivupiirroksia. Lähde: Vuorinen 2011:193.

AKDG 4500:39. Isosaari 13. Portaat kasarmirakennuksen itäpäässä. Kuva idästä. Kuvaaja: V. Laulumaa.

AKDG 4500:40. Isosaari 13. Kasarmin kivijalkaa rannan puolella. Kuva lännestä. Kuvaaja: V. Laulumaa.

AKDG 4500:41. Isosaari 13. Kasarmin T.: muotoinen kivijalka on tiheän kasvillisuuden peitossa. Kuva lännestä. Kuvaaja: V. Laulumaa.

17 Helsinki Isosaari 14 (aiemmin rekisteröimätön kohde)

Perustiedot

<i>Muinaisjäännöslaji</i>	muu kulttuuriperintökohde
<i>Muinaisjäännöstyyppi</i>	puolustusvarustukset, taistelukaivantoja
<i>Ajoitus</i>	historiallinen (1930-1940-luku)
<i>Koordinaatit (ETRS TM35)</i>	N: 6664667, E: 391292, z=2-3 mmpy
<i>Koordinaattien selite</i>	satunnainen piste alueen sisällä
<i>Sijainti</i>	Isosaaren pohjoisranta

Aiemmat tutkimukset ja löydöt

1995-1997, M. Manninen, inventointi (julkaisu: Manninen 2000)

Muinaisjäännösrekisteri:

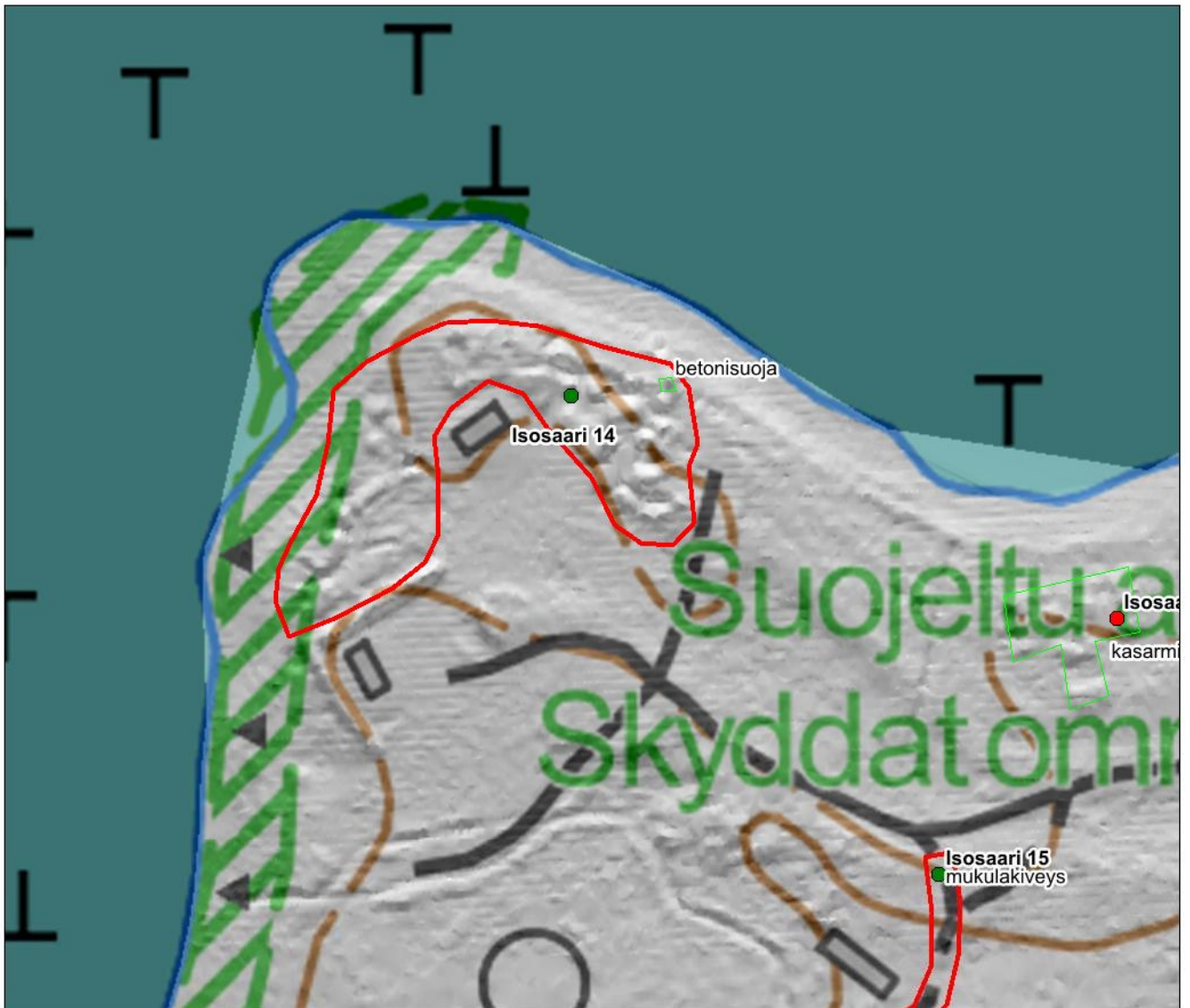
-

Inventointi 2015

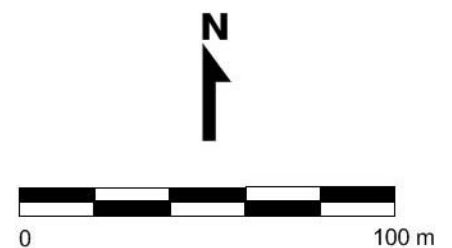
Valokuvat AKDG 4500:42-44

Tarkastus 17.8.2015. Isosaaren luoteisessa niemessä on varastorakennusten tuntumassa harjanteelle kaivettuja ampuma-asemia, jotka näkyvät ilmalaserkeilauskartoilla. Maaperä on harjanteella suhteellisen kivinen, mutta ampuma-asemat ovat säilyneet aika hyvin ja sortumatta. Ampuma-asemien vallilla kasvaa enimmäkseen nuorta lehtipuuta ja männyntaimia, mikä viittaa joko kohteen nuoreen ikään tai siihen että puustoa on pidetty poissa alueelta. Osia valleista on ajettu koneilla rikki. Ampuma-asemia ei mitattu tarkkuus-GPS -laitteella. Aivan lähellä pohjoisrantaa on pieni betonisuojarakennus, jonka sijainti mitattiin. Kohteen rajausta on tehty ilmalaserkeilauskartan perusteella.

- kenttämittaukset
- kohderajaus
- kohdepiste
(kiinteä muinaisjäännös)
- kohdepiste
(muu kulttuuriperintökohde)

HELSINKI Isosaaren inventointi Vesa Laulumaa ja Petro Pesonen 2015	Isosaari 14 mk 1:2000 Pohjakartta Maanmittauslaitos	
mittaus ja digit. Petro Pesonen	Koord.: ETRS-TM35 Korkeus: N2000	
MUSEOVIRASTO ARKEOLOGISET KENTTÄPALVELUT		

AKDG 4500:42. Isosaari 14. Maahan kaivettuja ampuma-aseimia saaren luoteiskärjessä. Kuva kaakosta. Kuvaaja: V. Laulumaa.

AKDG 4500:43. Isosaari 14. Petro Pesonen mittaa betonista suojarakennusta, josta näkyy vain katto. Kuva luoteesta. Kuvaaja: V. Laulumaa.

AKDG 4500:44. Isosaari 14. Maavalleja niemen kärjessä. Kuva luoteesta. Kuvaaja: V. Laulumaa.

18 Helsinki Isosaari 15 (aiemmin rekisteröimätön kohde)

Perustiedot

Muinaisjäännöslaji muu kulttuuriperintökohde
Muinaisjäännöstyyppi puolustusvarustukset, mahdollinen tykkitie
Ajoitus historiallinen (1910-luku?)

Koordinaatit (ETRS TM35) N: 6664524, E: 391401, z=3-8 mmpy
Koordinaattien selite tien pohjoispää
Sijainti Isosaaren pohjoisranta

Aiemmat tutkimukset ja löydöt

-

Muinaisjäännösrekisteri:

-

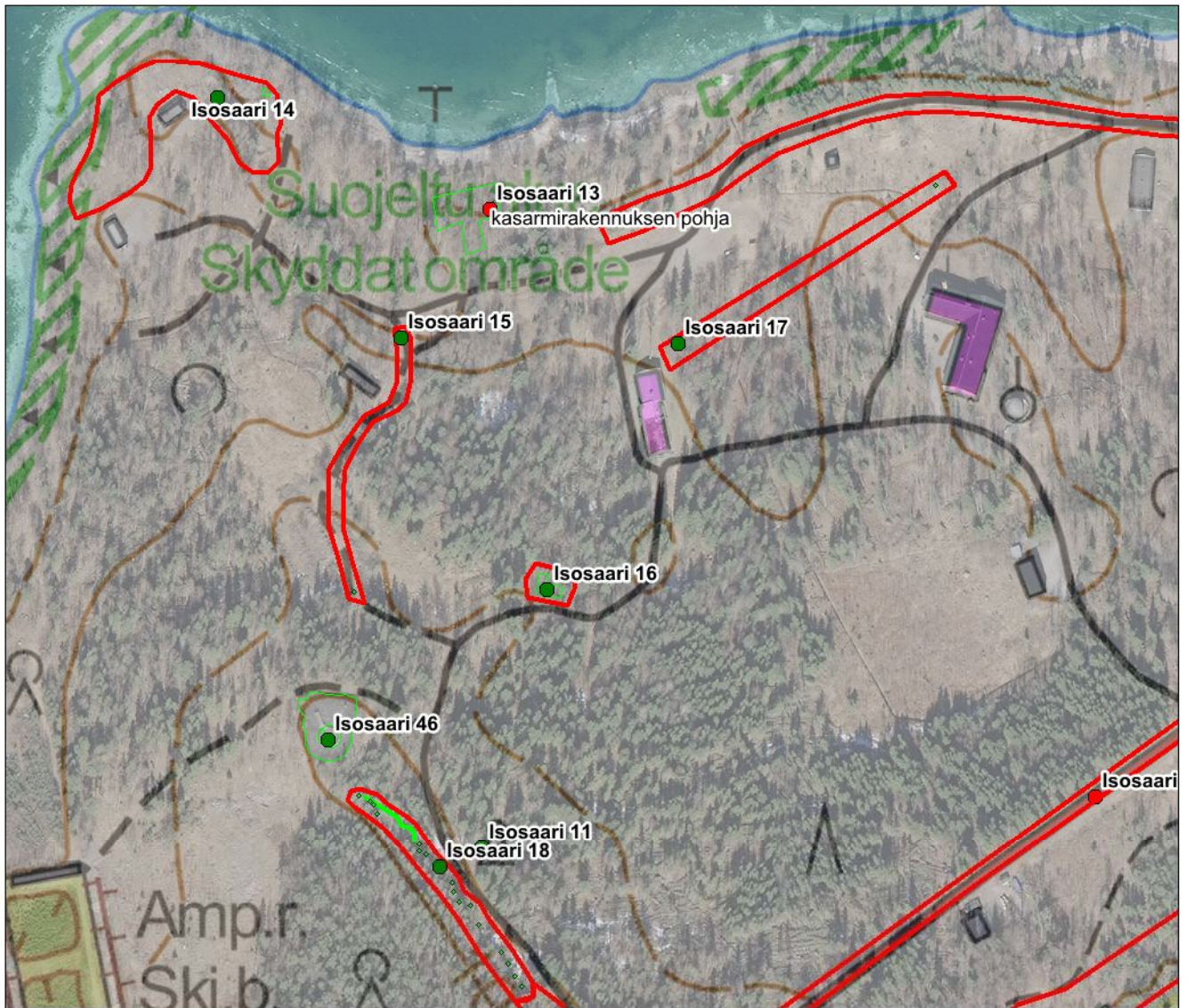
Inventointi 2015

Valokuvat AKDG 4500:45

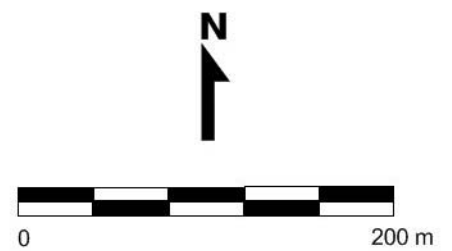
Tarkastus 17.8.2015. Isosaaren pohjoisrannan kasarmirakennuksen kivijalan eteläpuolella kulkee saaren pohjoisrannan tie, josta erkanee etelään pienempi tie. Tämän tien alussa, pohjoisosassa, pilkkistää hiekkatien pinnan alta mukulakiveystä ajouralla. Mukulakiveys näkyy paikoitellen etelään johtavalla uralla ainakin sinne missä uudempi saaren halki kulkeva tie leikkaa kivetyn linjauksen. Mahdollisesti kyseessä on alkuperäisiin varustuksiin kuuluneen tykkitien osuus, jonka mukulakivipinnoite on peittynyt uudemman hiekkapinnoitteen alle. Tie ei kuitenkaan esiinny Mannisen (2000) selvityksessä, joten kohteen ajoitusta on pidettävä epävarmana.

AKDG 4500:45. Isosaari 15. Kivettyä tien pintaa. Kuva idästä. Kuvaaja: V. Laulumaa.

- kenttämittaukset
- kohderajaus
- kohdepiste
(kiinteä muinaisjäännös)
- kohdepiste
(muu kulttuuriperintökohde)

HELSINKI Isosaaren inventointi Vesa Laulumaa ja Petro Pesonen 2015	Isosaari 15 ja 17 mk 1:4000 Pohjakartta Maanmittauslaitos
mittaus ja digit. Petro Pesonen	Koord.: ETRS-TM35 Korkeus: N2000
MUSEOVIRASTO ARKEOLOGISET KENTTÄPALVELUT	

19 Helsinki Isosaari 16 (aiemmin rekisteröimätön kohde)

Perustiedot

<i>Muinaisjäännöslaji</i>	muu kulttuuriperintökohde
<i>Muinaisjäännöstyyppi</i>	asuinpaikat, talonpohja
<i>Ajoitus</i>	historiallinen (1930-1940-luku?)
<i>Koordinaatit (ETRS TM35)</i>	N: 6664375, E: 391488, z=7-8 mmpy
<i>Koordinaattien selite</i>	talon sijainti (karttapiste talon keskeltä)
<i>Sijainti</i>	Isosaaren pohjoisosa

Aiemmat tutkimukset ja löydöt

-

Muinaisjäännösrekisteri:

-

Inventointi 2015

Valokuvat AKDG 4500:46

Tarkastus 17.8.2015. Isosaaren pohjoisosan sisämaastossa, varuskunnan ruokalaan johtavan tien varrella, sen pohjoispuolella havaittiin betoninen L:n muotoinen talon perustus, jossa on myös uunin tai takan paikka. Taloa ei näy millään vanhalla kartalla. Todennäköisesti talonpohja on 1940-luvulta tai nuoremmalta ajalta eikä sillä voi olla juurikaan suojeluarvoa.

AKDG 4500:46. Isosaari 16. Betoninen rakennuksen perusta. Kuva lounaasta. Kuvaaja: V. Laulumaa.

- kenttämittaukset
- kohderajaus
- kohdepiste
(kiinteä muinaisjäännös)
- kohdepiste
(muu kulttuuriperintökohde)

HELSINKI Isosaaren inventointi Vesa Laulumaa ja Petro Pesonen 2015	Isosaari 16 mk 1:1000 Pohjakartta Maanmittauslaitos
mittaus ja digit. Petro Pesonen	Koord.: ETRS-TM35 Korkeus: N2000
MUSEOVIRASTO ARKEOLOGISET KENTTÄPALVELUT	

20 Helsinki Isosaari 17 (aiemmin rekisteröimätön kohde)

Perustiedot

<i>Muinaisjäännöslaji</i>	muu kulttuuriperintökohde
<i>Muinaisjäännöstyyppi</i>	puolustusvarustukset, ratapenger
<i>Ajoitus</i>	historiallinen (1910-luku?)
<i>Koordinaatit (ETRS TM35)</i>	N: 6664521, E: 391565, z=4-5 mmpy
<i>Koordinaattien selite</i>	penkereen lounaispää (GPS-mittaus)
<i>Sijainti</i>	Isosaaren pohjoisosa

Aiemmat tutkimukset ja löydöt

-

Muinaisjäännösrekisteri:

-

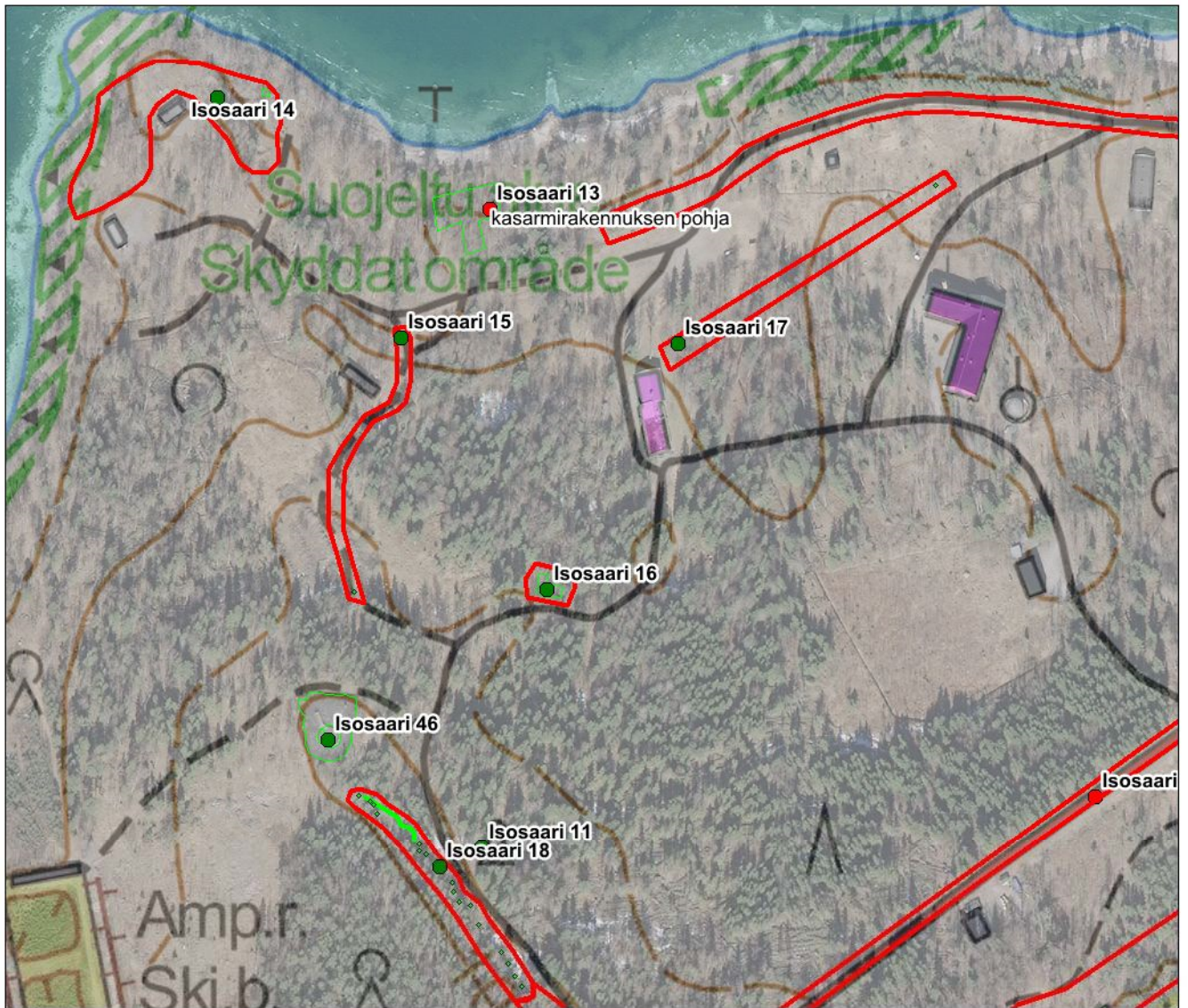
Inventointi 2015

Valokuvat AKDG 4500:47

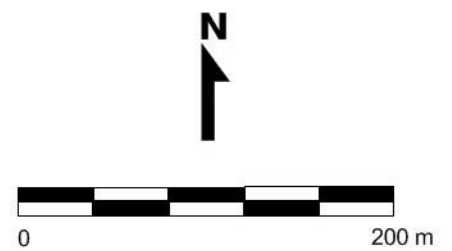
Tarkastus 17.8.2015. Isosaaren pohjoisosassa. Varuskunnan ruokalan koilliskulmalta kasarmin länsipuolelle on ilmalaserkeilausaineistossa ja maastossa näkyvä pitkänomainen ja vallimainen, laeltaan noin 2,5 metriä leveä kohouma. Vallin on pengerrytetty kivillä ja maalla. Penkerettä ei esiinny missään vanhoissa tiedoissa. Kyseessä saattaa silti olla alkuperäiseen varustukseen kuulunut rakenne, todennäköisesti ratapenger. Kohteen ajoitus on kuitenkin epävarma.

AKDG 4500:47. Isosaari 17. Mahdollinen ratapenger, jonka leveys on noin 2,5 metriä. Penger oli täysin kasvillisuuden peittämä elokuussa 2015. Kuva lounaasta. Kuvaaja: V. Laulumaa.

- kenttämittaukset
- kohderajaus
- kohdepiste
(kiinteä muinaisjäännös)
- kohdepiste
(muu kulttuuriperintökohde)

HELSINKI Isosaaren inventointi Vesa Laulumaa ja Petro Pesonen 2015	Isosaari 15 ja 17 mk 1:4000 Pohjakartta Maanmittauslaitos
mittaus ja digit. Petro Pesonen	Koord.: ETRS-TM35 Korkeus: N2000
MUSEOVIRASTO ARKEOLOGISET KENTTÄPALVELUT	

21 Helsinki Isosaari 18 (aiemmin rekisteröimätön kohde)

Perustiedot

<i>Muinaisjäänöslaji</i>	muu kulttuuriperintökohde
<i>Muinaisjäänöstyyppi</i>	puolustusvarustukset, ampumahautoja
<i>Ajoitus</i>	historiallinen (1930-1940-luku?)
<i>Koordinaatit (ETRS TM35)</i>	N: 6664209, E: 391424, z=10-11 mmpy
<i>Koordinaattien selite</i>	yksi poteroista (GPS-mittaus)
<i>Sijainti</i>	Isosaaren keskiosaa

Aiemmat tutkimukset ja löydöt

-

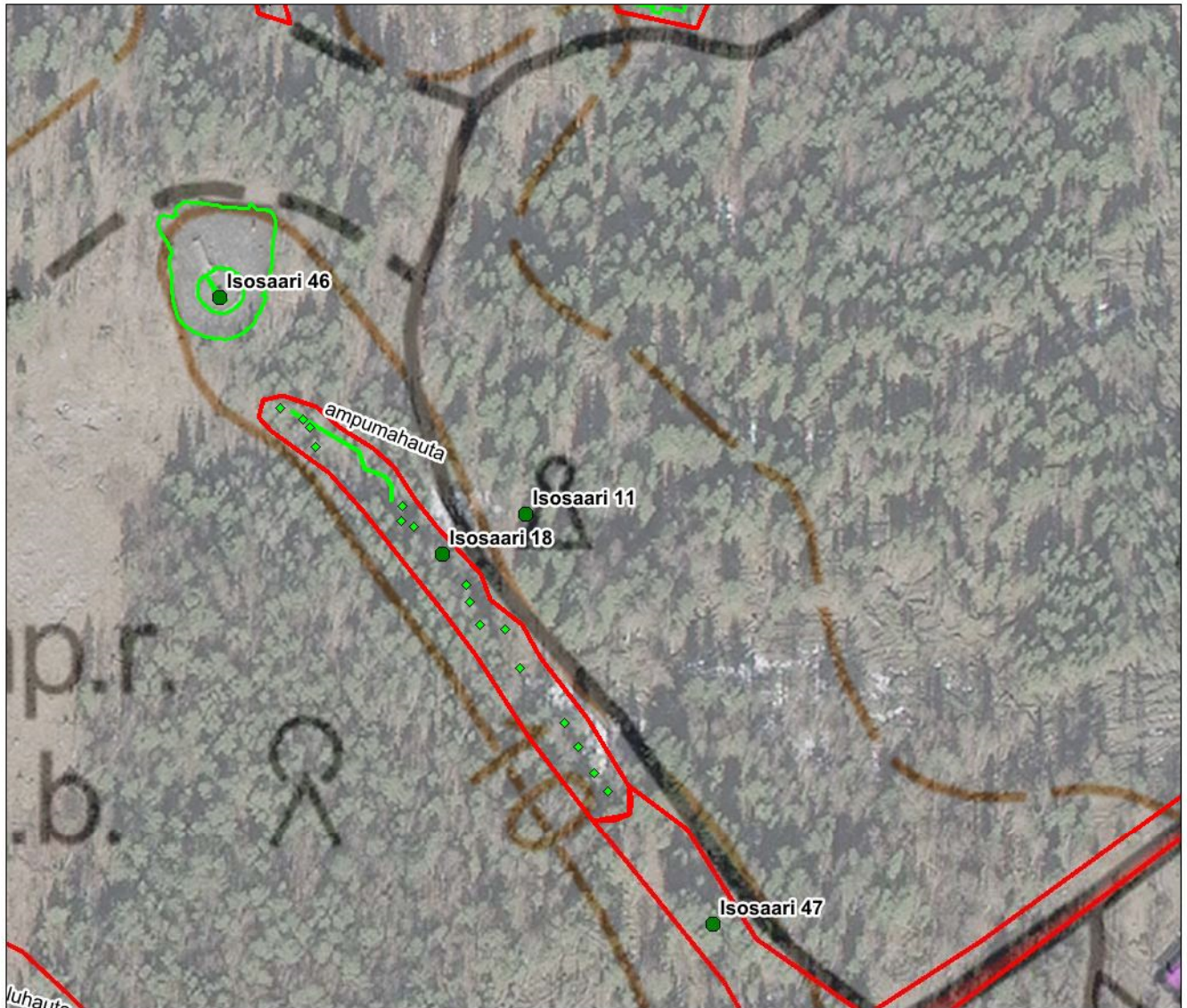
Muinaisjäänösrekisteri:

-

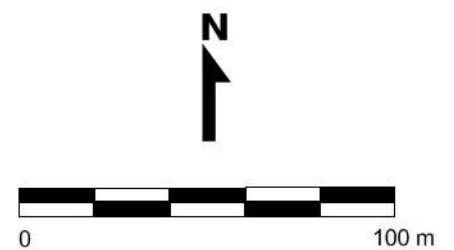
Inventointi 2015

Valokuvat AKDG 4500:48-50

Tarkastus 17.8.2015. Isosaaren keskiosassa, pohjois-eteläsuuntaisella penkereellä, joka on ilmeisesti osittain luontainen ja osittain ihmisen muokkaama. Harjanteen pohjoispäässä on tykkiasema (Isosaari 46), josta noin 25 metriä etelään ovat pohjoisimmat ampuma-asetat. Harjanteella on parisenkymmentä poteroa ja pohjoispäässä lisäksi noin 40 metriä pitkä kaivanto. Osa poteroista on vain läpimitaltaan metrin olevia kuoppia, mutta muutamassa on hirsirakenteitakin. Erityisen rakenteellinen on vastapäätä punaisten vankien muistomerkkiä oleva rakennelma, joka on hirsillä tuettu kuoppa ja siinä on avoimen ampumapesäkkeen vieressä pieni katollinen "sivuhuone". Ampuma-asetat lienee tehty 1930-1940-luvulla. Hirsinen rakenne vaikuttaa tosin liian hyvin säilyneeltä ollakseen 70-80 vuotta vanha eli se saattaa olla nuorempikin ja liittyä sodanjälkeiseen varuskuntatoimintaan ja -harjoitukseen.

- kenttämittaukset
- kohderajaus
- kohdepiste
(kiinteä muinaisjäännös)
- kohdepiste
(muu kulttuuriperintökohde)

HELSINKI Isosaaren inventointi Vesa Laulumaa ja Petro Pesonen 2015	Isosaari 18 mk 1:2000 Pohjakartta Maanmittauslaitos	
mittaus ja digit. Petro Pesonen	Koord.: ETRS-TM35 Korkeus: N2000	
MUSEOVIRASTO ARKEOLOGISET KENTTÄPALVELUT		

AKDG 4500:48. Isosaari 18. Petro Pesonen mittaa hirsirakenteisen tulaseman sijaintia. Kuva idästä. Kuvaaja: V. Laulumaa.

AKDG 4500:49. Isosaari 18. Parissa tulasemassa on säilynyt vielä hirsirakenteita. Kuva idästä. Kuvaaja: V. Laulumaa.

AKDG 4500:50. Isosaari 18. Sortunut hirsi- ja kivistinen tulisema. Kuva idästä. Kuvaaja: V. Laulumaa.

22 Helsinki Isosaari 19 (aiemmin rekisteröimätön kohde)

Perustiedot

<i>Muinaisjäännöslaji</i>	muu kulttuuriperintökohde
<i>Muinaisjäännöstyyppi</i>	puolustusvarustukset, ampumahautoja
<i>Ajoitus</i>	historiallinen (1930-1940-luku?)
<i>Koordinaatit (ETRS TM35)</i>	N: 6664181, E: 391145, z= 2-5 mmpy
<i>Koordinaattien selite</i>	yksi poteroista (GPS-mittaus)
<i>Sijainti</i>	Isosaaren länsiranta

Aiemmat tutkimukset ja löydöt

-

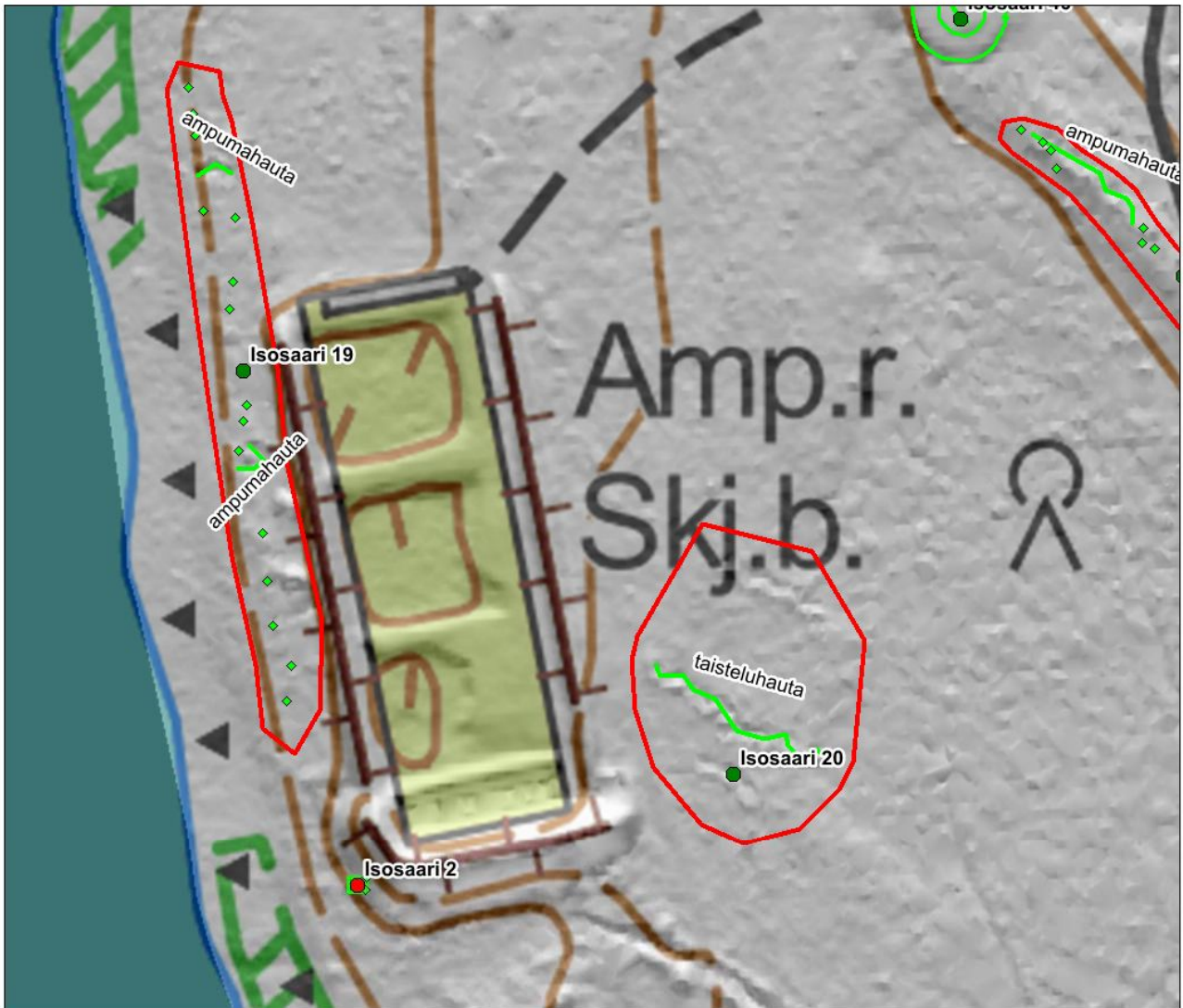
Muinaisjäännösrekisteri:

-

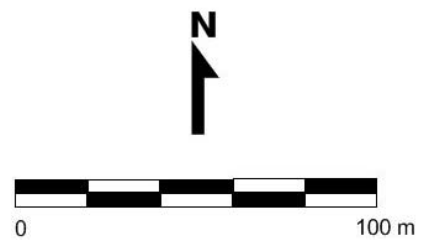
Inventointi 2015

Valokuvat AKDG 4500:51-52

Tarkastus 17.8.2015. Kohde sijaitsee Isosaaren länsirannalla, ampumaradan länsipuolella. Alueella on useita ampumapoteroita sekä kaksi taistelukaivantoa, 12-15 metriä pitkiä. Lisäksi alueella on pieniä kiviröykkiöitä, mahdollisesti rakennuskivikasoja. Eteläisempi taistelukaivanto on U:n muotoinen ja sen molemmissa päissä on ampuma-asetat. Rannanpuoleisessa ampuma-asemassa on rannan suunnassa hyvin ladottu kiviseinämä rintasuojana ja aseman sisällä sortunutta hirs- ja lankkurakennetta. Toinen asema on rakenteeton potero. Pohjoisempi kaivanto on rakenteeton. Poterot ovat pieniä, halkaisijaltaan 1-1,5 metriä. Kohteet lienevät 1930-1940 –luvun puolustusrakennelmia.

- kenttämittaukset
- kohderajaus
- kohdepiste
(kiinteä muinaisjäännös)
- kohdepiste
(muu kulttuuriperintökohde)

HELSINKI Isosaaren inventointi Vesa Laulumaa ja Petro Pesonen 2015	Isosaari 19 ja 20 mk 1:2000 Pohjakartta Maanmittauslaitos
mittaus ja digit. Petro Pesonen	Koord.: ETRS-TM35 Korkeus: N2000
MUSEOVIRASTO ARKEOLOGISET KENTTÄPALVELUT	

AKDG 4500:51. Isosaari 19. Yksi alueen kivikasoista. Kuva etelästä. Kuvaaja: V. Laulumaa.

AKDG 4500:52. Isosaari 19. Ampumasema, jonka rannanpuolella kivivallia ja sisällä sortunut puurakenne. Kuva koillisesta. Kuvaaja: V. Laulumaa.

23 Helsinki Isosaari 20 (aiemmin rekisteröimätön kohde)

Perustiedot

<i>Muinaisjäänöslaji</i>	muu kulttuuriperintökohde
<i>Muinaisjäänöstyyppi</i>	puolustusvarustukset, ampumahautoja
<i>Ajoitus</i>	historiallinen (1930-1940-luku?)
<i>Koordinaatit (ETRS TM35)</i>	N: 6664061, E: 391291, z= 2-5 mmpy
<i>Koordinaattien selite</i>	satunnainen piste alueen keskeltä
<i>Sijainti</i>	Isosaaren länsiosaa

Aiemmat tutkimukset ja löydöt

-

Muinaisjäänösrekisteri:

-

Inventointi 2015

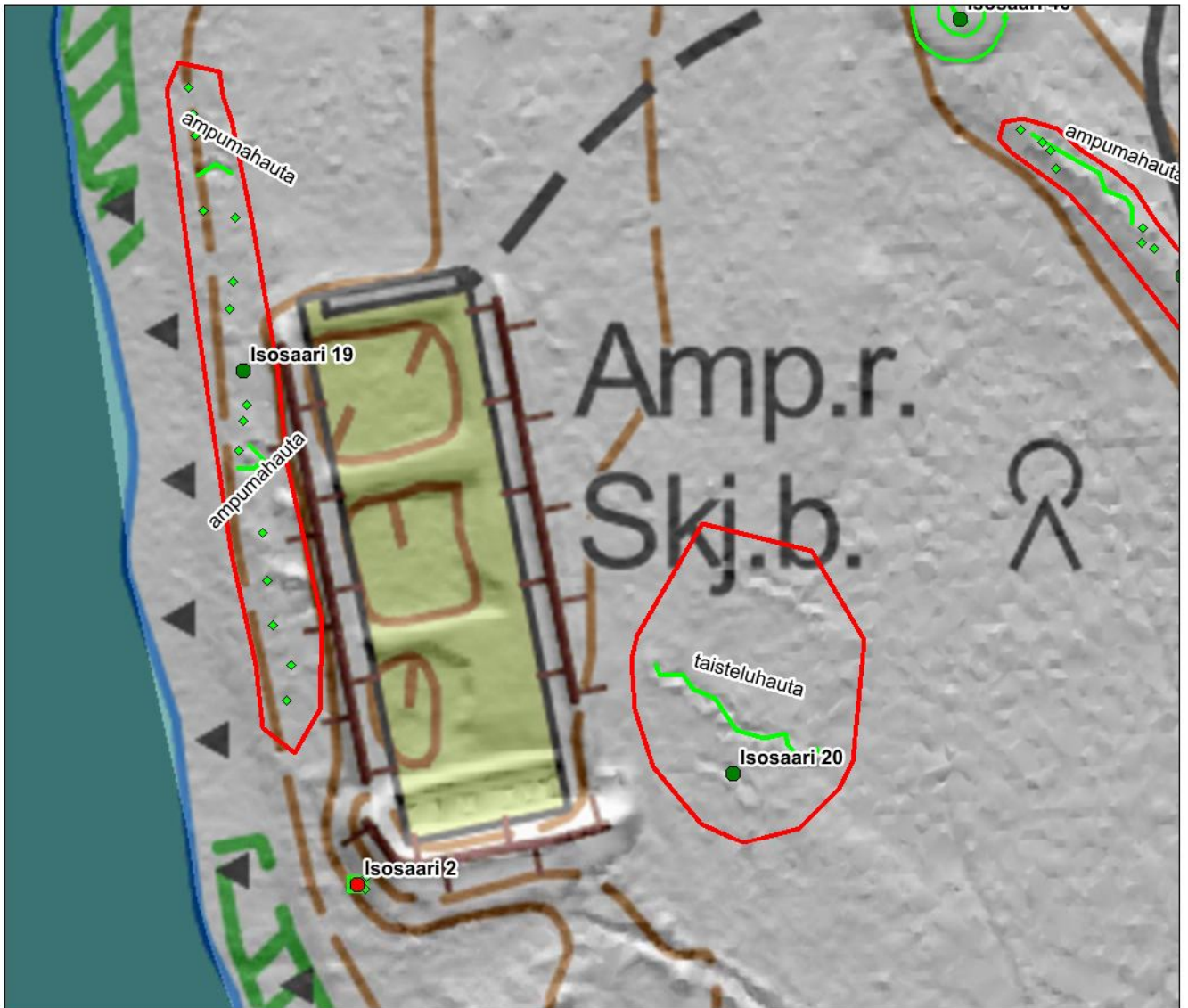
Valokuvat AKDG 4500:53

Tarkastus 17.8.2015. Kohde sijaitsee Isosaaren länsiosassa, ampumaradan itäpuolella olevassa metsikössä. Kohteessa on kolme mutkittelevaa ampumahautaa, jotka näkyvät hyvin ilmalaserkeilauskartalla. Keskimmäinen näistä on selvin ja se on vajaa 60 metriä pitkä, eteläisen ollessa noin 23 metrin mittainen ja pohjoisen puolestaan noin 35 metrin mittainen. Keskimmäinen ampumahauta mitattiin Geo7x-mittalaitteella, muiden rajausta on tehty ilmalaserkeilauskartan perusteella. Ampuma-asemat suuntautuvat etelään päin ja ne ovat noin metrin leveitä, osiltaan yli metrinkin syvyisiä kaivantoja. Kohteet lienevät 1930-1940 –luvun puolustusrakennelmia.

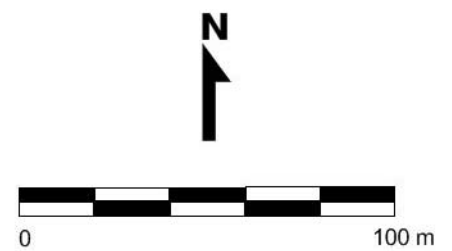

AKDG 4500:53. Isosaari 20.
Taisteluhautoja ampumaradan itäpuolella.
Alue kasvaa tiheähköä nuorta sekametsää.
Kuva koillisesta. Kuvaaja: V. Laulumaa.

- kenttämittaukset
- kohderajaus
- kohdepiste
(kiinteä muinaisjäännös)
- kohdepiste
(muu kulttuuriperintökohde)

HELSINKI Isosaaren inventointi Vesa Laulumaa ja Petro Pesonen 2015	Isosaari 19 ja 20 mk 1:2000 Pohjakartta Maanmittauslaitos
mittaus ja digit. Petro Pesonen	Koord.: ETRS-TM35 Korkeus: N2000
MUSEOVIRASTO ARKEOLOGISET KENTTÄPALVELUT	

24 Helsinki Isosaari 21 (aiemmin rekisteröimätön kohde)

Perustiedot

<i>Muinaisjäännöslaji</i>	kiinteä muinaisjäännös
<i>Muinaisjäännöstyyppi</i>	asuinpaikat, talon kivijalka
<i>Ajoitus</i>	historiallinen (1910-luku)
<i>Koordinaatit (ETRS TM35)</i>	N: 6664365, E: 391197, z= 6-7 mmpy
<i>Koordinaattien selite</i>	satunnainen piste kivijalan sisältä
<i>Sijainti</i>	Isosaaren keskiosa

Aiemmat tutkimukset ja löydöt

1995-1997, M. Manninen, inventointi (julkaisu: 2000)

Muinaisjäännösrekisteri:

-

Inventointi 2015

Valokuvat AKDG 4500:54

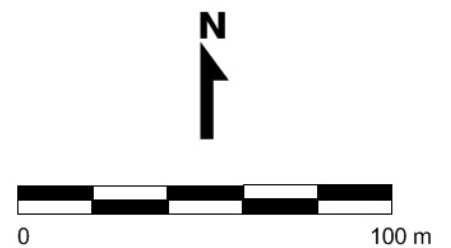
Tarkastus 17.8.2015. Kohde sijaitsee Isosaaren keskellä kulkevan tien pohjoispuolella, nykyisten asuintalojen lounaispuolella melkein kiinni eteläisimmän rivitalon seinässä. Kivijalka näkyy ilmalaserkeilausaineistossa. Maastossa kivijalka erottuu myös hyvin. Kivijalka on muurattu kivistä laastia käyttäen ja siinä on betonilaattalattia. Kivijalan sisällä kasvaa jo kohtalaisen isoja puita. Kivijalka on identifioitavissa kasarmiksi Mannisen (2000:67) kartan perusteella. Rakennus on kuulunut linnoituksen vanhempaan rakennuskantaan. Rakennus näkyy vielä vuoden 1949 peruskartalla, muttei enää vuonna 1974.

AKDG 4500:54. Isosaari 21. Petro Pesonen kartoittaa rakennuksen kivijalkaa. Kuva lounaasta. Kuvaaja: V. Laulumaa.

- kenttämittaukset
- kohderajaus
- kohdepiste
(kiinteä muinaisjäännös)
- kohdepiste
(muu kulttuuriperintökohde)

HELSINKI Isosaaren inventointi Vesa Laulumaa ja Petro Pesonen 2015	Isosaari 21 ja 22 mk 1:2000 Pohjakartta Maanmittauslaitos
mittaus ja digit. Petro Pesonen	Koord.: ETRS-TM35 Korkeus: N2000
MUSEOVIRASTO ARKEOLOGISET KENTTÄPALVELUT	

25 Helsinki Isosaari 22 (aiemmin rekisteröimätön kohde)

Perustiedot

<i>Muinaisjäännöslaji</i>	kiinteä muinaisjäännös
<i>Muinaisjäännöstyyppi</i>	asuinpaikat, talon kivijalka
<i>Ajoitus</i>	historiallinen (1910-luku)
<i>Koordinaatit (ETRS TM35)</i>	N: 6664392, E: 391995, z= 7-8 mmpy
<i>Koordinaattien selite</i>	tallin kulma (tarkkuus-GPS –mittaus)
<i>Sijainti</i>	Isosaaren keskiosa

Aiemmat tutkimukset ja löydöt

1995-1997, M. Manninen, inventointi (julkaisu: Manninen 2000)

Muinaisjäännösrekisteri:

-

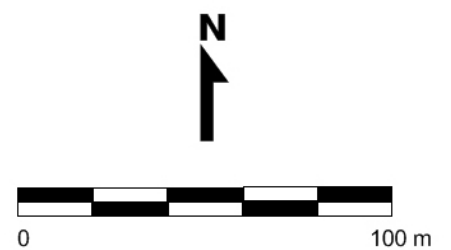
Inventointi 2015

Valokuvat AKDG 4500:55

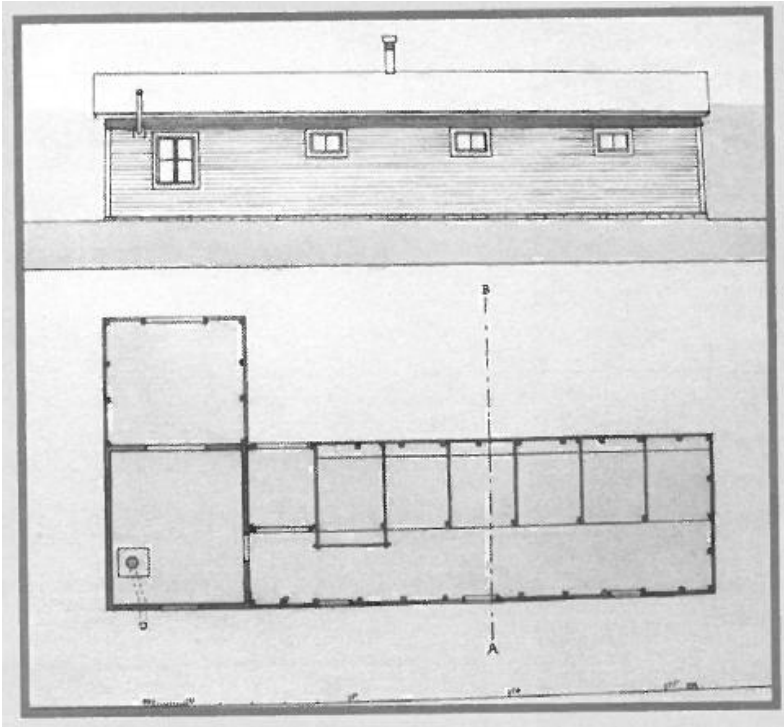
Tarkastus 17.8.2015. Kohde sijaitsee Isosaaren keskellä kulkevan tien pohjoispuolella, nykyisten asuintalojen eteläpuolella aivan tienpenkassa. Kivijalasta on näkyvissä vain yksi kulma ja siitä muutaman metrin matkalla näkyvä pienistä kivistä tehty reunus/kivijalka. Mitattu piste on mitä ilmeisimmin rakennuksen lounaiskulmasta. Rakennuksen loppuosa näyttää hävinneen, sillä kulmauksen koillispuolella on ollut läheisen koulun leikkiapiha jota varten maastoa on tasoitettu. Rakennus on identifioitavissa Mannisen kartan (2000:67) perusteella tallirakennukseksi. Rakennus on kuulunut linnoituksen vanhempaan rakennuskantaan.

- kenttämittaukset
- kohderajaus
- kohdepiste
(kiinteä muinaisjäännös)
- kohdepiste
(muu kulttuuriperintökohde)

HELSINKI Isosaaren inventointi Vesa Laulumaa ja Petro Pesonen 2015	Isosaari 21 ja 22 mk 1:2000 Pohjakartta Maanmittauslaitos
mittaus ja digit. Petro Pesonen	Koord.: ETRS-TM35 Korkeus: N2000
MUSEOVIRASTO ARKEOLOGISET KENTTÄPALVELUT	

Tallin pohja- ja julkisivupiirros. Lähde: Vuorinen 2011:43.

AKDG 4500:55. Isosaari 22.
Tallinpaikasta on jäljellä hieman kivijalkaa
päiväkodin ja tien välissä. Kuva lännestä.
Kuvaaja: V. Laulumaa.

26 Helsinki Isosaari 23 (aiemmin rekisteröimätön kohde)

Perustiedot

<i>Muinaisjäännöslaji</i>	kiinteä muinaisjäännös
<i>Muinaisjäännöstyyppi</i>	puolustusvarustukset, tykkitie
<i>Ajoitus</i>	historiallinen (1910-luku)
<i>Koordinaatit (ETRS TM35)</i>	N: 6664566, E: 391981, z= 3-5 mmpy
<i>Koordinaattien selite</i>	satunnainen piste tykkitien kohdalta
<i>Sijainti</i>	Isosaaren pohjoisosa

Aiemmat tutkimukset ja löydöt

1995-1997, M. Manninen, inventointi (julkaisu: Manninen 2000)

Muinaisjäännösrekisteri:

-

Inventointi 2015

Valokuvat AKDG 4500:56

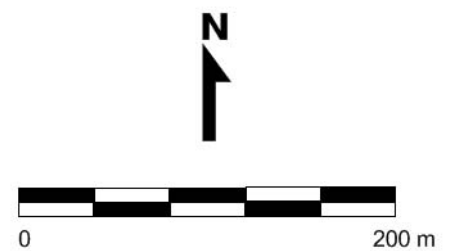
Tarkastus 17.8.2015. Erilliseksi kohteekseen otettu Isosaaren tykkitien läntinen haara saaren keskeisen rakennusryhmän ja vanhan kasarmin välillä. Tykkitien itäinen pää erottuu lähinnä notkelmana maastossa, nykyisellä nurmikentällä. Tämän risteyksen ympärillä on ollut runsaasti vuonna 1918 saarella olleita rakennuksia ja tien linjaus on rekonstruoitu Mannisen kartalle (2000:67). Notkelman länsipuolella on uudempi talo, joka katkaisee tykkitien noin 37 metrin osuuden jälkeen. Tie kuitenkin jatkuu talon länsipuolella nurmialueella matalana penkereenä, kunnes se yhtyy nykyiseen tiehen em. talosta noin 40 metriä luoteeseen. Tämän jälkeen vanha tie noudattaa samaa linjausta kuin nykyinen tieura. Vanhan kasarmin (Isosaari 13) itäpuolella linjaus lienee kuitenkin ollut nykyistä suurempi, sillä ilmalaserkeilausaineistossa erottuu selvä harjanne tien merkinä.

AKDG 4500:56. Isosaari 23. Kivetyn tykkitien ja nykyisen tieuran yhtymäkohta. Kuva luoteesta. Kuvaaja: V. Laulumaa.

- kenttämittaukset
- kohderajaus
- kohdepiste
(kiinteä muinaisjäännös)
- kohdepiste
(muu kulttuuriperintökohde)

HELSINKI Isosaaren inventointi Vesa Laulumaa ja Petro Pesonen 2015	Isosaari 23 mk 1:4000 Pohjakartta Maanmittauslaitos
mittaus ja digit. Petro Pesonen	Koord.: ETRS-TM35 Korkeus: N2000
MUSEOVIRASTO ARKEOLOGISET KENTTÄPALVELUT	

27 Helsinki Isosaari 24 (aiemmin rekisteröimätön kohde)

Perustiedot

<i>Muinaisjäännöslaji</i>	kiinteä muinaisjäännös
<i>Muinaisjäännöstyyppi</i>	asuinpaikat, rakennusten rauniot
<i>Ajoitus</i>	historiallinen (1910-luku)
<i>Koordinaatit (ETRS TM35)</i>	N: 6664520, E: 392076, z= 2-5 mmpy
<i>Koordinaattien selite</i>	satunnainen piste alueen sisältä
<i>Sijainti</i>	Isosaaren pohjoisosa

Aiemmat tutkimukset ja löydöt

1995-1997, M. Manninen, inventointi (julkaisu: Manninen 2000)

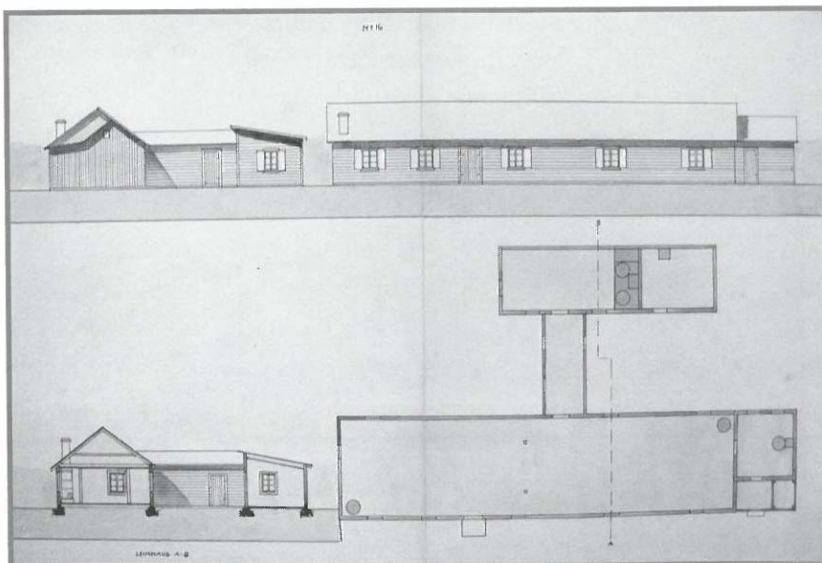
Muinaisjäännösrekisteri:

-

Inventointi 2015

Valokuvat

Tarkastus 17.8.2015. Isosaaren päätien ja läntisen tykkien risteyskohdassa on ollut saaren merkittävin rakennuskeskittymä. Nykyinen risteys on vanhasta vuoden 1918 kartalle (Manninen 2000:67) merkitystä risteyksestä koilliseen. Isosaari 24 on rajattu uuden ja vanhan risteuksen väliseksi alueeksi, jossa on ollut ainakin kolme suurempaa ja yksi pienempi rakennus. Nykyään tällä alueella on yksi rakennus, joka ei edusta vanhaa rakennuskantaa. Alueella on saattanut säilyä joitakin osia alkuperäiseen rakennuskantaan kuuluneiden rakennuksien perustuksista. Alueella on ollut ainakin ruokala ja keittiö. Ruokala on joko palanut vuonna 1933 tai se on purettu samoihin aikoihin (Vuorinen 2011:20). Aluerajauksen eteläpuolella, aivan tykkien läntisen haaran (Isosaari 23) pohjoispenkassa on mahdollinen porraskivi, ehkä jostakin puretuista rakennuksista peräisin.

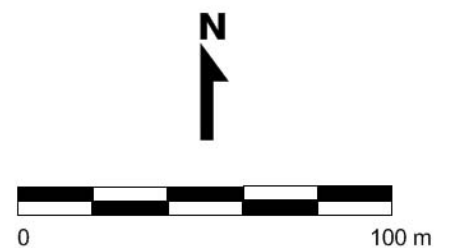

*Ruokalarakennuksen
pohjakaava
julkisivupiirroksia.
Vuorinen 2011:20.*

*ja
Lähde:*

- kenttämittaukset
- kohderajaus
- kohdepiste
(kiinteä muinaisjäännös)
- kohdepiste
(muu kulttuuriperintökohde)

HELSINKI Isosaaren inventointi Vesa Laulumaa ja Petro Pesonen 2015	Isosaari 24-26, 40 mk 1:2000 Pohjakartta Maanmittauslaitos
mittaus ja digit. Petro Pesonen	Koord.: ETRS-TM35 Korkeus: N2000
MUSEOVIRASTO ARKEOLOGISET KENTTÄPALVELUT	

28 Helsinki Isosaari 25 (aiemmin rekisteröimätön kohde)

Perustiedot

<i>Muinaisjäännöslaji</i>	kiinteä muinaisjäännös
<i>Muinaisjäännöstyyppi</i>	asuinpaikat, kivijalka
<i>Ajoitus</i>	historiallinen (1910-luku)
<i>Koordinaatit (ETRS TM35)</i>	N: 6664554, E: 391951, z= 6-7 mmpy
<i>Koordinaattien selite</i>	satunnainen piste kivijalan sisältä
<i>Sijainti</i>	Isosaaren pohjoisosa

Aiemmat tutkimukset ja löydöt

1995-1995-1997, M. Manninen, inventointi (julkaisu: Manninen 2000)

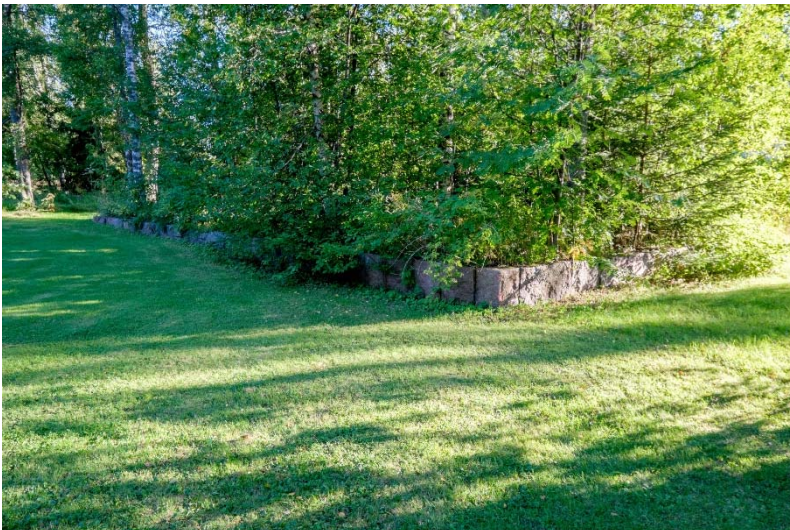
Muinaisjäännösrekisteri:

-

Inventointi 2015

Valokuvat AKDG 4500:57

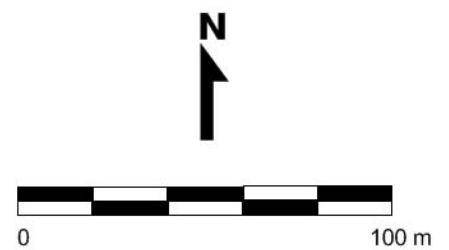
Tarkastus 17.8.2015. Isosaaren läntisen tykkietien eteläpuolella olevan nurmikentän (golf-kenttä) keskellä on pieni runsaasti lehtipuita kasvava isoista graniittikivistä muurattu kivijalka, joka erottuu ilmalaserkeilausaineistossa mutta ei ilmakuvassa puuston takia. Kivijalka on kooltaan 19 x 12 metriä ja se on identifioitavissa Mannisen (2000:67) kartan perusteella vanhaan rakennuskantaan kuuluneeksi kansliaksi.

AKDG 4500:57. Isosaari 25. Vanhan kansliarakennuksen kivijalka. Kuva pohjoisesta. Kuvaaja: V. Laulumaa.

- kenttämittaukset
- kohderajaus
- kohdepiste
(kiinteä muinaisjäännös)
- kohdepiste
(muu kulttuuriperintökohde)

HELSINKI Isosaaren inventointi Vesa Laulumaa ja Petro Pesonen 2015	Isosaari 24-26, 40 mk 1:2000 Pohjakartta Maanmittauslaitos
mittaus ja digit. Petro Pesonen	Koord.: ETRS-TM35 Korkeus: N2000
MUSEOVIRASTO ARKEOLOGISET KENTTÄPALVELUT	

29 Helsinki Isosaari 26 (aiemmin rekisteröimätön kohde)

Perustiedot

<i>Muinaisjäännöslaji</i>	kiinteä muinaisjäännös
<i>Muinaisjäännöstyyppi</i>	asuinpaikat, rakennusten rauniot
<i>Ajoitus</i>	historiallinen (1910-luku)
<i>Koordinaatit (ETRS TM35)</i>	N: 6664589, E: 392096, z= 2-3 mmpy
<i>Koordinaattien selite</i>	alueen keskellä sijaitsevan kivijalan sisältä
<i>Sijainti</i>	Isosaaren pohjoisosa

Aiemmat tutkimukset ja löydöt

1995-1995-1997, M. Manninen, inventointi (julkaisu: Manninen 2000)

Muinaisjäännösrekisteri:

-

Inventointi 2015

Valokuvat AKDG 4500:58

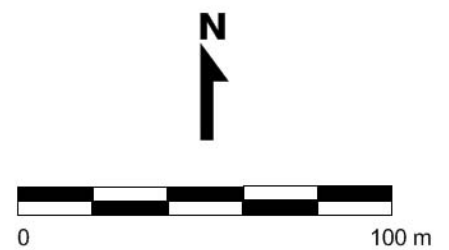
Tarkastus 17.8.2015. Isosaaren päätien ja läntisen tykkien uudenristeyksen pohjoispuolella oleva alue, jolla on Mannisen (2000:67) kartan mukaan ollut useita pienempiä ja yksi suurempi varuskuntarakennus. Alue on nyt golf-kenttänä olevaa nurmikenttää, jossa on harvakseltaan lehtipuita. Alueen keskeltä löytyi viisi metriä leveän ja ainakin kuusi metriä pitkän rakennuksen kivijalan fragmentti, joka on todennäköisesti identifioitavissa yhden pienen rakennuksen luoteiskulmaksi. Alueella on voinut hyvinkin säilyä Isosaaren vanhaan varuskuntaan kuuluneiden rakennusten pohjia ja muuta aineistoa. Läntisin alueella olleista rakennuksista on ollut pesutupa.

AKDG 4500:58. Isosaari 26. Petro Pesonen mittaa osittain säilynyttä rakennuksen kivijalkaa. Kuva pohjoisesta. Kuvaaja: V. Laulumaa.

- kenttämittaukset
- kohderajaus
- kohdepiste
(kiinteä muinaisjäännös)
- kohdepiste
(muu kulttuuriperintökohde)

HELSINKI Isosaaren inventointi Vesa Laulumaa ja Petro Pesonen 2015	Isosaari 24-26, 40 mk 1:2000 Pohjakartta Maanmittauslaitos
mittaus ja digit. Petro Pesonen	Koord.: ETRS-TM35 Korkeus: N2000
MUSEOVIRASTO ARKEOLOGISET KENTTÄPALVELUT	

30 Helsinki Isosaari 27 (aiemmin rekisteröimätön kohde)

Perustiedot

<i>Muinaisjäännöslaji</i>	kiinteä muinaisjäännös
<i>Muinaisjäännöstyyppi</i>	rakennukset, talonpohja
<i>Ajoitus</i>	historiallinen (1910-luku)
<i>Koordinaatit (ETRS TM35)</i>	N: 6664708, E: 392221, z= 2-3 mmpy
<i>Koordinaattien selite</i>	kivijalan sisältä
<i>Sijainti</i>	Isosaaren pohjoisosa, laiturialue

Aiemmat tutkimukset ja löydöt

1972, K.-E. Löfgren, inventointi
 1995-1995-1997, M. Manninen, inventointi (julkaisu: Manninen 2000)

Muinaisjäännösrekisteri:

-

Inventointi 2015

Valokuvat AKDG 4500:59

Tarkastus 17.8.2015. Isosaaren pohjoisessa lauttarannassa on jo vuoden 1918 kartalla (Manninen 2000:67) veturitalli, josta on nykyään jäljellä enää betonilaattalattia ja sen keskellä olevat rautatiekiskot. Veturitallissa on vielä aiemman inventoinnin aikana säilytetty saarella käytettyä veturia.

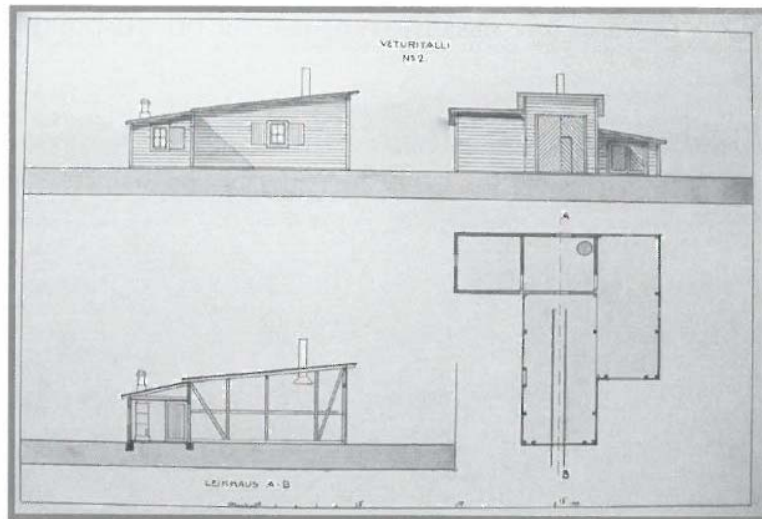

- kenttämittaukset
- kohderajaus
- kohdepiste
(kiinteä muinaisjäännös)
- kohdepiste
(muu kulttuuriperintökohde)

HELSINKI Isosaaren inventointi Vesa Laulumaa ja Petro Pesonen 2015	Isosaari 27-28 mk 1:1000 Pohjakartta Maanmittauslaitos
mittaus ja digit. Petro Pesonen	Koord.: ETRS-TM35 Korkeus: N2000
MUSEOVIRASTO ARKEOLOGISET KENTTÄPALVELUT	

Veturitalin pohja- ja julkisivupiirroksia. Lähde: Vuorinen 2011:90.

AKDG 4500:59. Isosaari 27. Veturitalin pohjan betonilaatat tien vieressä. Kuva luoteesta. Kuvaaja: V. Laulumaa.

31 Helsinki Isosaari 28 (aiemmin rekisteröimätön kohde)

Perustiedot

<i>Muinaisjäännöslaji</i>	muu kulttuuriperintökohde
<i>Muinaisjäännöstyyppi</i>	puolustusvarustukset, tykkiasema
<i>Ajoitus</i>	historiallinen (1930-1940 -luku)
<i>Koordinaatit (ETRS TM35)</i>	N: 6664708, E: 392221, z= 2-3 mmpy
<i>Koordinaattien selite</i>	tykkiasema
<i>Sijainti</i>	Isosaaren pohjoisosa, laiturialue

Aiemmat tutkimukset ja löydöt

-

Muinaisjäännösrekisteri:

-

Inventointi 2015

Valokuvat AKDG 4500:60

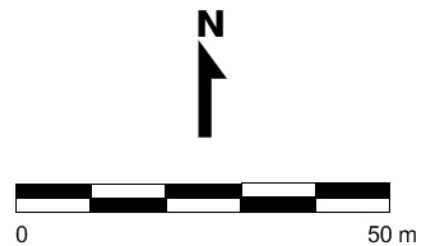
Tarkastus 17.8.2015. Isosaaren pohjoislaiturin tuntumassa, päätien länsipuolella on kallioon tehty tykkiasema vartiotorin alapuolella. Rakennelma on tehty betonista, jossa on 8-kulmainen aukko tykkiä varten, pohjalla puulava. Halkaisijaltaan koko betonirakennelma on noin 12 metriä ja sen sisälle johtaa kulkuaukko. Tykkiaseman pohjoispuolella on niin ikään betonista rakennettu ampumasema/konekivääriasema, pieni, neliönmuotoinen koppi, joka on louhittu kallioon ja vuorattu betonilla. Tykki- ja ampumasema lienevät viimeisen sodan peruja.

AKDG 4500:60. Isosaari 28. Tykkiasema ja sen takana tulasema. Petro Pesonen tekee muistiinpanoja. Kuva etelästä. Kuvaaja: V. Laulumaa.

- kenttämittaukset
- kohderajaus
- kohdepiste
(kiinteä muinaisjäännös)
- kohdepiste
(muu kulttuuriperintökohde)

HELSINKI Isosaaren inventointi Vesa Laulumaa ja Petro Pesonen 2015	Isosaari 27-28 mk 1:1000 Pohjakartta Maanmittauslaitos
mittaus ja digit. Petro Pesonen	Koord.: ETRS-TM35 Korkeus: N2000
MUSEOVIRASTO ARKEOLOGISET KENTTÄPALVELUT	

32 Helsinki Isosaari 29 (aiemmin rekisteröimätön kohde)

Perustiedot

<i>Muinaisjäännöslaji</i>	kiinteä muinaisjäännös
<i>Muinaisjäännöstyyppi</i>	puolustusvarustukset, tykkitie
<i>Ajoitus</i>	historiallinen (1910–luku?)
<i>Koordinaatit (ETRS TM35)</i>	N: 6663952, E: 391462, z= 10-12 mmpy
<i>Koordinaattien selite</i>	pengerretty tie, satunnainen piste
<i>Sijainti</i>	Isosaaren lounaisosa

Aiemmat tutkimukset ja löydöt

-

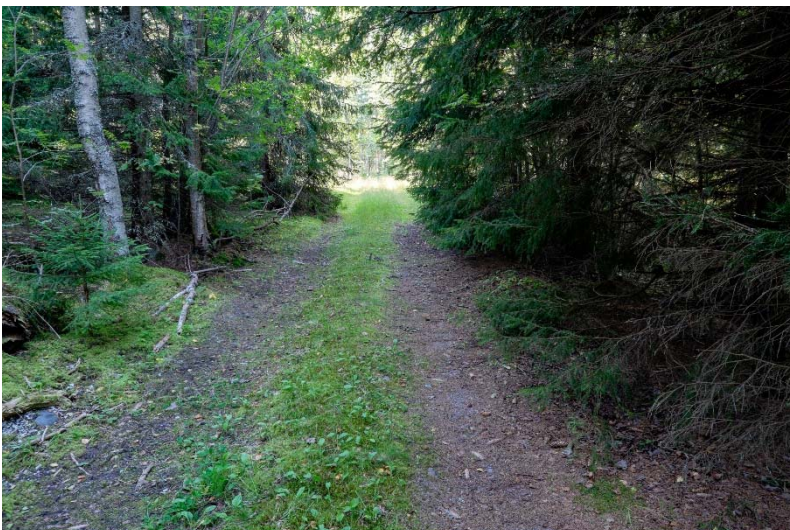
Muinaisjäännösrekisteri:

-

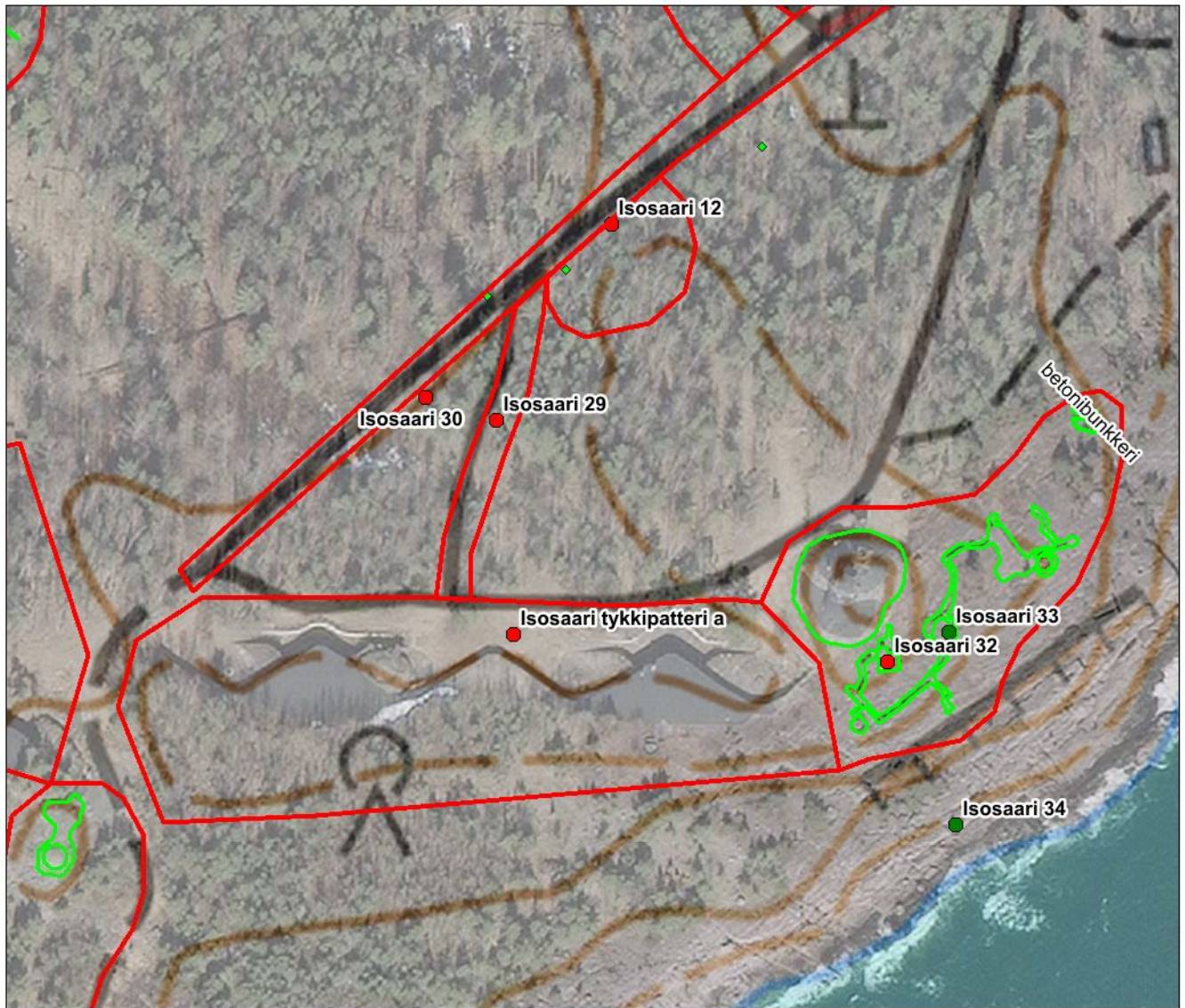
Inventointi 2015

Valokuvat AKDG 4500:61

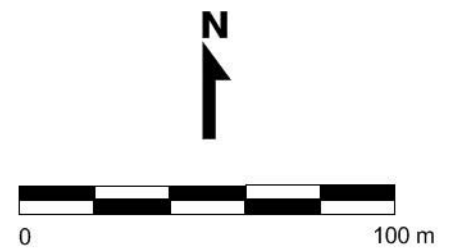
Tarkastus 18.8.2015. Kohde sijaitsee Isosaaren lounaisosassa. Kyseinen tykkipatterille a johtava tie on tukevasti pengerrytetty kivillä. Tämä tie johtaa tykkipatterin a keskelle, kun Isosaaren päätie johtaa tykkipatterin länsipäähän. Hyvin mahdollisesti pengertie kuuluu osana varhaisempaan tiestöverkkoon ja se saattaa olla peräisin 1910-luvulta.

AKDG 4500:61. Isosaari 29. Tykkitie johtaa tykkipatteri A:n keskiosaan. Kuva pohjoisesta. Kuvaaja: V. Laulumaa.

- kenttämittaukset
- kohderajaus
- kohdepiste
(kiinteä muinaisjäänös)
- kohdepiste
(muu kulttuuriperintökohde)

HELSINKI Isosaaren inventointi Vesa Laulumaa ja Petro Pesonen 2015	Isosaari 29 ja 30 mk 1:2000 Pohjakartta Maanmittauslaitos
mittaus ja digit. Petro Pesonen	Koord.: ETRS-TM35 Korkeus: N2000
MUSEOVIRASTO ARKEOLOGISET KENTTÄPALVELUT	

33 Helsinki Isosaari 30 (aiemmin rekisteröimätön kohde)

Perustiedot

<i>Muinaisjäännöslaji</i>	kiinteä muinaisjäännös
<i>Muinaisjäännöstyyppi</i>	asuinpaikat, talonpohja
<i>Ajoitus</i>	historiallinen (1910–luku?)
<i>Koordinaatit (ETRS TM35)</i>	N: 6663958, E: 391440, z= 10 mmpy
<i>Koordinaattien selite</i>	GPS-piste kivijalan keskeltä
<i>Sijainti</i>	Isosaaren lounaisosa

Aiemmat tutkimukset ja löydöt

1995-1995-1997, M. Manninen, inventointi (julkaisu: Manninen 2000)

Muinaisjäännösrekisteri:

-

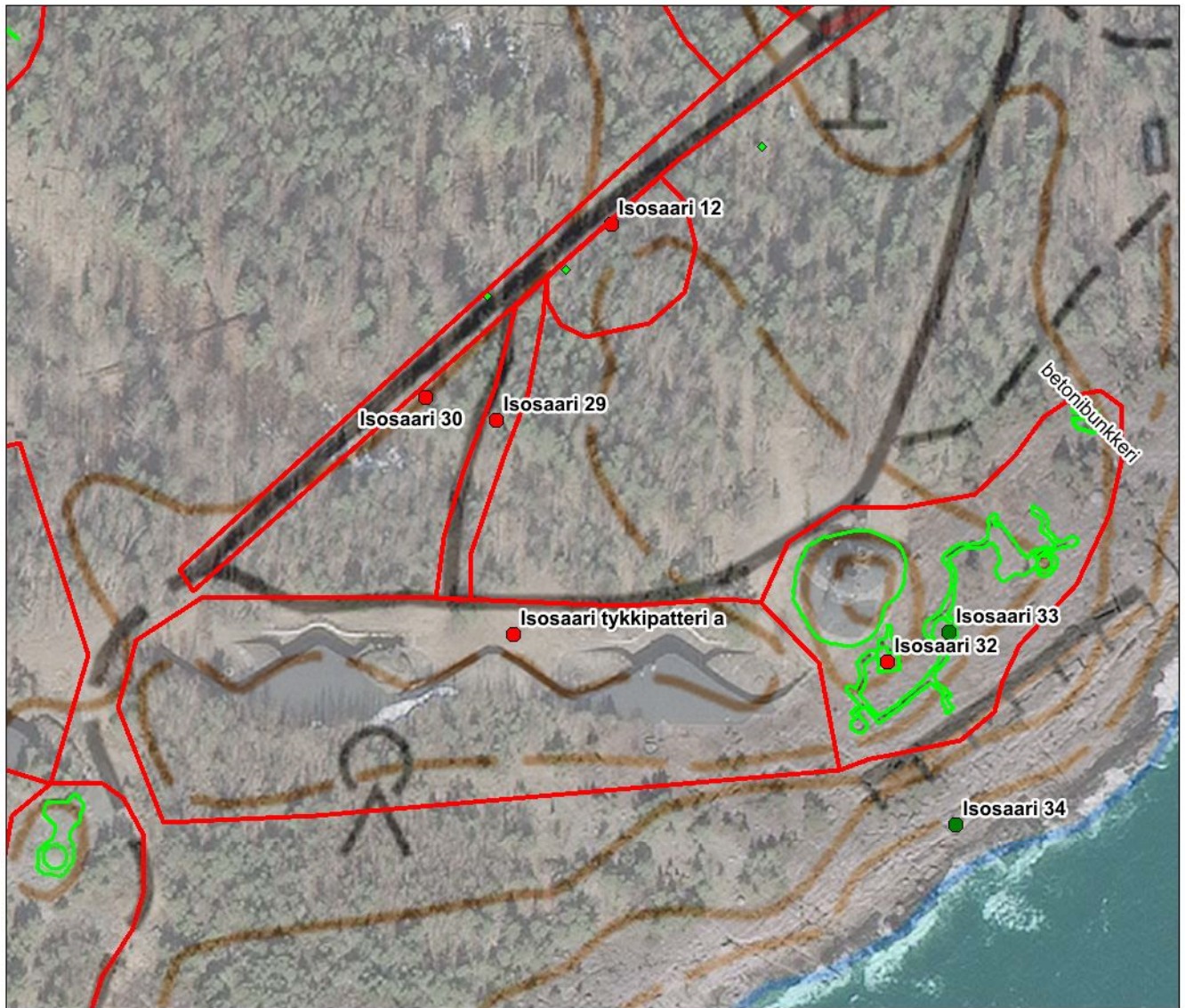
Inventointi 2015

Valokuvat AKDG 4500:62

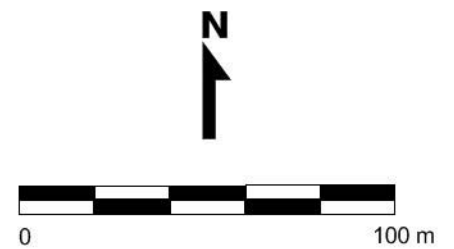
Tarkastus 18.8.2015. Kohde sijaitsee Isosaaren lounaisosassa, saaren halki kulkevan päätien eteläpuolella tiheässä metsikössä. Paikalla on noin 4 x 9 metrin kokoinen betonilaatta, joka voisi olla Mannisen kartan (2000:67) mukaan jompikumpi kivimurskaamon (rakennus 29) lounaispuolella olevista rakennuksista. Kohde lienee joka tapauksessa saaren vanhaan rakennuskantaan kuuluvan rakennuksen jäännös.

AKDG 4500:62. Isosaari 30. Rakennuksen kivijalka kuusikossa. Kuva etelästä. Kuvaaja: V. Laulumaa.

- kenttämittaukset
- kohderajaus
- kohdepiste
(kiinteä muinaisjäänös)
- kohdepiste
(muu kulttuuriperintökohde)

HELSINKI Isosaaren inventointi Vesa Laulumaa ja Petro Pesonen 2015	Isosaari 29 ja 30 mk 1:2000 Pohjakartta Maanmittauslaitos
mittaus ja digit. Petro Pesonen	Koord.: ETRS-TM35 Korkeus: N2000
MUSEOVIRASTO ARKEOLOGISET KENTTÄPALVELUT	

34 Helsinki Isosaari 31 (aiemmin rekisteröimätön kohde)

Perustiedot

<i>Muinaisjäännöslaji</i>	muu kulttuuriperintökohde
<i>Muinaisjäännöstyyppi</i>	puolustusvarustukset, tykkiasema
<i>Ajoitus</i>	historiallinen (1940-1970 -luku)
<i>Koordinaatit (ETRS TM35)</i>	N: 6663698, E: 391286, z= 3-12 mmpy
<i>Koordinaattien selite</i>	tarkkuus -GPS-piste bunkkerin keskeltä
<i>Sijainti</i>	Isosaaren lounaisosa

Aiemmat tutkimukset ja löydöt

K.-E. Löfgren, inventointi 1972 (kohde I1)

Muinaisjäännösrekisteri:

-

Inventointi 2015

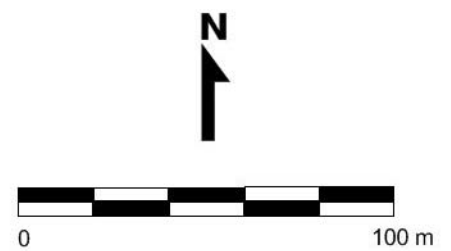
Valokuvat AKDG 4500:63-68

Tarkastus 18.8.2015. Kohde sijaitsee Isosaaren lounaisosan kalliolla, tykkipatterin a lounaispuolella käsittäen lähes koko lounaisen saaren niemen. Tykkipatteristossa on kaksi isoa rannikkotykkiä bunkkereidensa päällä sekä kaksi ilmatorjuntapatterin paikkaa myös omien bunkkereidensa päällä. Lisäksi kalliolle on louhittu pitkiä yhdyskäytäviä, betonisia suojahuoneita ja ampuma-aseimia. Kivistä on tehty ampumasuojavalleja. Joissakin kivivalleissa on käytetty sementtiä/betonia kivien muurauksessa. Patteristo ja ampuma-aseimat lienevät osin viimeisen sodan ajalta, 1930-1940 –luvuilta, osin vasta 1970-luvulta.

- kenttämittaukset
- kohderajaus
- kohdepiste
(kiinteä muinaisjäännös)
- kohdepiste
(muu kulttuuriperintökohde)

HELSINKI Isosaaren inventointi Vesa Laulumaa ja Petro Pesonen 2015	Isosaari 31 mk 1:2000 Pohjakartta Maanmittauslaitos
mittaus ja digit. Petro Pesonen	Koord.: ETRS-TM35 Korkeus: N2000
MUSEOVIRASTO ARKEOLOGISET KENTTÄPALVELUT	

AKDG 4500:63. Isosaari 31. Kivistä rakennettu ampuma-asema. Kuva pohjoisesta. Kuvaaja: V. Laulumaa.

AKDG 4500:64. Isosaari 31. Rantakallioon louhittu tykkiasema. Kuva luoteesta. Kuvaaja: V. Laulumaa.

AKDG 4500:65. Isosaari 31. Kallioon louhittu ampuma-asema, jonka suojaksi on muurattu valli louhituista kivistä. Kuva idästä. Kuvaaja: V. Laulumaa.

AKDG 4500:66. Isosaari 31. Petro Pesonen kartoittaa tykkiasemaa kalliolla. Kuva luoteesta. Kuvaaja: V. Laulumaa.

AKDG 4500:67. Isosaari 31. Irtokivistä ladottu ampuma-asema kalliolla. Kuva pohjoisesta. Kuvaaja: V. Laulumaa.

AKDG 4500:68. Isosaari 31. Kivistä kasattu ja rautalankaverkolla tuettu suoja rantakalliolla. Kuva pohjoisesta. Kuvaaja: V. Laulumaa.

35 Helsinki Isosaari 32 (aiemmin rekisteröimätön kohde)

Perustiedot

<i>Muinaisjäännöslaji</i>	kiinteä muinaisjäännös
<i>Muinaisjäännöstyyppi</i>	puolustusvarustukset, konekivääriasema ja varasto
<i>Ajoitus</i>	historiallinen (1910-luku)
<i>Koordinaatit (ETRS TM35)</i>	N: 6663880, E: 391578, z= 15 mmpy
<i>Koordinaattien selite</i>	piste varaston keskeltä
<i>Sijainti</i>	Isosaaren lounaisosa

Aiemmat tutkimukset ja löydöt

K.-E. Löfgren 1972, inventointi

Muinaisjäännösrekisteri:

-

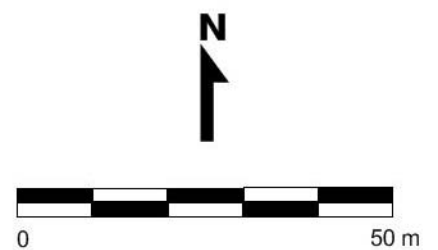
Inventointi 2015

Valokuvat AKDG 4500:69-70

Tarkastus 19.8.2015. Kohde sijaitsee Isosaaren lounaisosassa olevan suuren tulenjohtotornin eteläpuolella kalliolla. Tulenjohtotorni ja sen ympärille rakennettu käytävistö ja bunkkerit lienevät 1930-1940 –luvulta, mutta betoninen konekivääriasema- ja varastorakennus on rakennustavaltaan vanhempi ja se lienee 1910-luvulta kuuluen saaren vanhempaan rakennuskantaan. Umpinaisen varastorakennuksen pohjoisseinustalla on puolikaaren muotoinen ampumapesäke, todennäköisesti konekivääriä varten. Rakennus on varsin hyvässä kunnossa. Kohde mainitaan K.-E. Löfgrenin inventointiraportissa (kohde Iso 5).

- kenttämittaukset
- kohderajaus
- kohdepiste
(kiinteä muinaisjäännös)
- kohdepiste
(muu kulttuuriperintökohde)

HELSINKI Isosaaren inventointi Vesa Laulumaa ja Petro Pesonen 2015	Isosaari 32 ja 33 mk 1:1000 Pohjakartta Maanmittauslaitos
mittaus ja digit. Petro Pesonen	Koord.: ETRS-TM35 Korkeus: N2000
MUSEOVIRASTO ARKEOLOGISET KENTTÄPALVELUT	

AKDG 4500:69. Isosaari 32. Betoninen varastorakennus ja ampuma-asema. Kuva pohjoisesta. Kuvaaja: V. Laulumaa.

AKDG 4500:70. Isosaari 32. Betoninen varastorakennus ja ampuma-asema. taustalla tulenjohtotorni. Kuva etelästä rannan suunnasta. Kuvaaja: V. Laulumaa.

36 Helsinki Isosaari 33 (aiemmin rekisteröimätön kohde)

Perustiedot

<i>Muinaisjäännöslaji</i>	muu kulttuuriperintökohde
<i>Muinaisjäännöstyyppi</i>	puolustusvarustukset, tulenjohtotorni ja ampuma-aseimia
<i>Ajoitus</i>	historiallinen (1930-1940 -luku)
<i>Koordinaatit (ETRS TM35)</i>	N: 6663889, E: 391596, z= 10-15 mmpy
<i>Koordinaattien selite</i>	yksi bunkkereista
<i>Sijainti</i>	Isosaaren lounaisosa

Aiemmat tutkimukset ja löydöt

K.-E. Löfgren, inventointi 1972 (kohde I2)

Muinaisjäännösrekisteri:

-

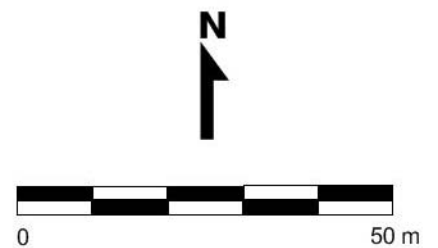
Inventointi 2015

Valokuvat AKDG 4500:71-76

Tarkastus 18.-19.8.2015. Kohde sijaitsee Isosaaren lounaisosassa, tykkipatterin a kyljessä, sen itäpuolella. Aluetta hallitsee tulenjohtotorni ja sen alla oleva valtava puolipallonmuotoinen betoni- ja kivibunkkeri. Kalliolla tulenjohtotornin edessä on runsaasti louhittuja käytäviä ja ampuma-aseimia, joista jälkimmäiset ovat betonoituja ja ainakin keskellä oleva on myös katettu kivillä ja betonilla. Järjestelmän itäosassa on myös todennäköinen ilmatorjuntapatterin paikka. Puolustusvarustukset lienee rakennettu paikalle 1930-1940 – luvuilla.

- kenttämittaukset
- kohderajaus
- kohdepiste
(kiinteä muinaisjäännös)
- kohdepiste
(muu kulttuuriperintökohde)

HELSINKI Isosaaren inventointi Vesa Laulumaa ja Petro Pesonen 2015	Isosaari 32 ja 33 mk 1:1000 Pohjakartta Maanmittauslaitos
mittaus ja digit. Petro Pesonen	Koord.: ETRS-TM35 Korkeus: N2000
MUSEOVIRASTO ARKEOLOGISET KENTTÄPALVELUT	

AKDG 4500:71. Isosaari 33.
Tulenjohtotorni. Kuva pohjoisesta. Kuvaaja:
V. Laulumaa.

AKDG 4500:72. Isosaari 33.
Tulenjohtotorni idästä. Kuvaaja: V.
Laulumaa.

AKDG 4500:73. Isosaari 33. Näkymä
tulenjohtotornista lounaaseen
tykkipatterille A. Kuvaaja: V. Laulumaa.

AKDG 4500:74. Isosaari 33. Näkymä tulenjohtotornista kaakkoon. Kuvaaja: V. Laulumaa.

AKDG 4500:75. Isosaari 33. Näkymä tulenjohtotornista itään. Kuvaaja: V. Laulumaa.

AKDG 4500:76. Isosaari 33. Näkymä tulenjohtotornista etelään. Kuvaaja: V. Laulumaa.

37 Helsinki Isosaari 34 (aiemmin rekisteröimätön kohde)

Perustiedot

<i>Muinaisjäännöslaji</i>	muu kulttuuriperintökohde
<i>Muinaisjäännöstyyppi</i>	muistomerkki
<i>Ajoitus</i>	historiallinen (1955)
<i>Koordinaatit (ETRS TM35)</i>	N: 6663831, E: 391598, z= 2-3 mmpy
<i>Koordinaattien selite</i>	tarkkuus-GPS –mittaus 2015
<i>Sijainti</i>	Isosaaren lounaisosa

Aiemmat tutkimukset ja löydöt

K.-E. Löfgren, inventointi 1972 (kohde E3)

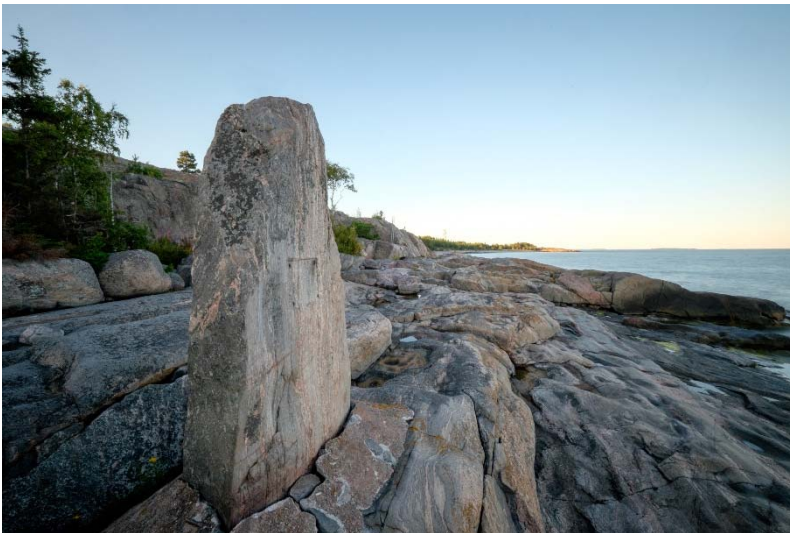
Muinaisjäännösrekisteri:

-

Inventointi 2015

Valokuvat AKDG 4500:77

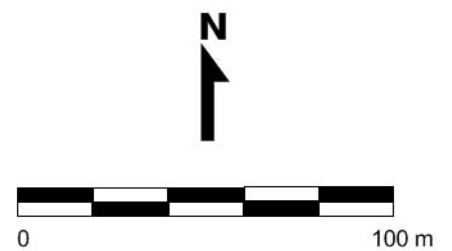
Tarkastus 19.8.2015. Everstiluutnantti J.L. Rikaman muistoksi pystytetty graniittinen kivipaasi on Isosaaren eteläisen rannan kalliolla. Rikama kehitti merkittävästi Suomen rannikkotyöstöä ja hänen tuhkinsa on laskettu mereen Isosaaren edustalle. Rikaman muistolaatta kiinnitettiin 19.11.1955. Kenraaliluutnantti E. Järvisen muistolaatta on kiinnitetty samaan kiveen 12.5.1958. Nyt laatoista on jäljellä vain kiveen tasaiseksi hiottu paikat.

AKDG 4500:77. Isosaari 34. Rannalle pystytetty everstiluutnantti J.L. Rikaman ja kenraaliluutnantti E. Järvisen muistokivi. Molemmat muistolaatat ovat kadonneet. Kuva lounaasta. Kuvaaja: V. Laulumaa.

- kenttämittaukset
- kohderajaus
- kohdepiste
(kiinteä muinaisjäännös)
- kohdepiste
(muu kulttuuriperintökohde)

HELSINKI Isosaaren inventointi Vesa Laulumaa ja Petro Pesonen 2015	Isosaari 34 mk 1:2000 Pohjakartta Maanmittauslaitos
mittaus ja digit. Petro Pesonen	Koord.: ETRS-TM35 Korkeus: N2000
MUSEOVIRASTO ARKEOLOGISET KENTTÄPALVELUT	

38 Helsinki Isosaari 35 (aiemmin rekisteröimätön kohde)

Perustiedot

<i>Muinaisjäännöslaji</i>	muu kulttuuriperintökohde
<i>Muinaisjäännöstyyppi</i>	puolustusvarustukset, ampuma-aseimia
<i>Ajoitus</i>	historiallinen (1930-1940 -luku)
<i>Koordinaatit (ETRS TM35)</i>	N: 6664188, E: 391934, z= 5-10 mmpy
<i>Koordinaattien selite</i>	tykin jalusta
<i>Sijainti</i>	Isosaaren eteläranta

Aiemmat tutkimukset ja löydöt

-

Muinaisjäännösrekisteri:

-

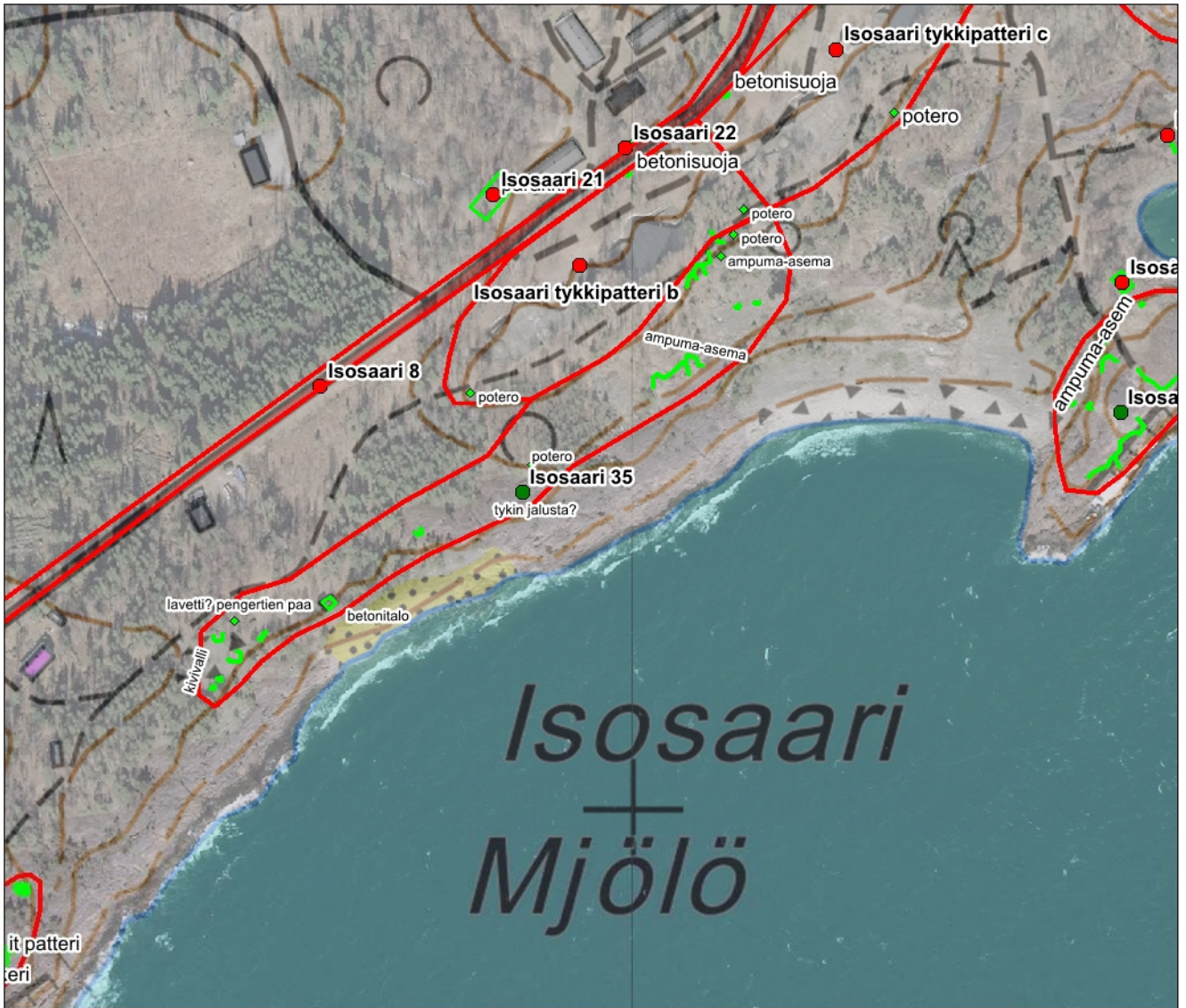
Inventointi 2015

Valokuvat AKDG 4500:78-84

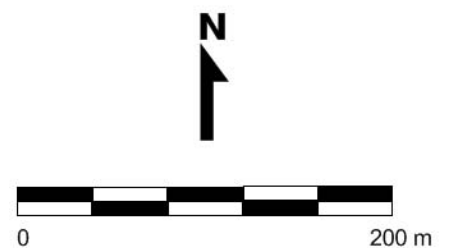
Tarkastus 18.8.2015. Kohde sijaitsee Isosaaren etelärannan kalliolla ja metsässä. Pitkällä rantakaistalla, osittain tykkipatterin b edustalla on erilaisia puolustusvarustuksia. Läntisimpänä on kivirakkaan tehtyjä vallirakennelmia, ilmeisiä ampumasuojia. Näiden lähellä on mahdollinen tykkilavetti ja sille johtava pengertie ja vähän näistä länteen betonista rakennettu tähystys- tms. huone. Tykkipatterin b länsipään edustalla on poteroita, kivivalleja ja yksi raudasta tehty mahdollinen tykin lavetti. Patterin itäpään edustalla on joitakin ampumakaivantoja, kivivalleja ja poteroita. Kaikkia rakennelmia ei mitattu paikalleen. Osa poteroista on tykkipatterin b rajauksen sisäpuolella. Puolustusvarustukset lienevät 1930-1940 –luvulla rakennettuja.

AKDG 4500:84. Isosaari 35. Betonista tehty rakennus. Kuva pohjoisesta. Kuvaaja: V. Laulumaa.

- kenttämittaukset
- kohderajaus
- kohdepiste
(kiinteä muinaisjäännös)
- kohdepiste
(muu kulttuuriperintökohde)

HELSINKI Isosaaren inventointi Vesa Laulumaa ja Petro Pesonen 2015	Isosaari 35 mk 1:4000 Pohjakartta Maanmittauslaitos
mittaus ja digit. Petro Pesonen	Koord.: ETRS-TM35 Korkeus: N2000
MUSEOVIRASTO ARKEOLOGISET KENTTÄPALVELUT	

AKDG 4500:78. Isosaari 35. Rantakivistä tehty ampuma-asema. Kuva lännestä. Kuvaaja: V. Laulumaa.

AKDG 4500:79. Isosaari 35. Rantakivistä tehtyjä ampuma-asemia, jotka ovat jo metsittymässä. Kuva lännestä. Kuvaaja: V. Laulumaa.

AKDG 4500:80. Isosaari 35. Betoniseinäinen rakennus, jonka käyttötarkoitus ei ole selvä, mahdollisesti tähystys- tai mittausasema. Kuva pohjoisesta. Kuvaaja: V. Laulumaa.

AKDG 4500:81. Isosaari 35. Rantakivistä tehtyjä ampuma-asemia. Petro Pesonen kartoittaa. Kuva koillisesta. Kuvaaja: V. Laulumaa.

AKDG 4500:82. Isosaari 35. Metsittyviä ampuma-asemia rantavyöhykkeellä. Kuva pohjoisesta. Kuvaaja: V. Laulumaa.

AKDG 4500:83. Isosaari 35. Metsittyviä ampuma-asemia rantavyöhykkeellä. Kuva pohjoisesta. Kuvaaja: V. Laulumaa.

39 Helsinki Isosaari 36 (aiemmin rekisteröimätön kohde)

Perustiedot

<i>Muinaisjäännöslaji</i>	kiinteä muinaisjäännös
<i>Muinaisjäännöstyyppi</i>	kivijalka
<i>Ajoitus</i>	historiallinen (1910 -luku)
<i>Koordinaatit (ETRS TM35)</i>	N: 6664312, E: 392290, z= 2-3 mmpy
<i>Koordinaattien selite</i>	kivijalka
<i>Sijainti</i>	Isosaaren kaakkoisranta

Aiemmat tutkimukset ja löydöt

1995-1995-1997, M. Manninen, inventointi (julkaisu: Manninen 2000)

Muinaisjäännösrekisteri:

-

Inventointi 2015

Valokuvat AKDG 4500:85

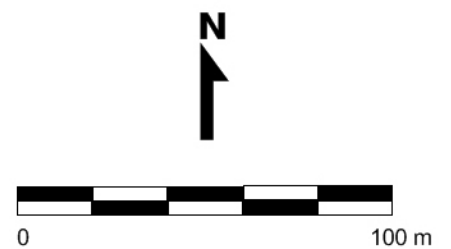
Tarkastus 18.8.2015. Kohde sijaitsee Isosaaren kaakkoisosassa olevan pienen, kallioisen niemen tyvellä olevassa notkossa pienen länteen työntyvän lahden rannalla. Paikalla on jokseenkin selvästi erottuva rakennuksen kivijalka, jonka seinät ovat osittain kivimuuria, osittain betonia. Myös betonilattiaa on jonkin verran rakennuksen sisällä. Kivijalan reunuksilla kasvaa muutamia isoja koivuja. Kivijalan eteläpuolella on ampuma-asemia ja tykkiasema (Isosaari 37). Kivijalka on identifioitavissa Mannisen kartan (2000:67) perusteella konehuoneen paikaksi, joka kuuluu saaren vanhempaan rakennuskantaan. Sen vieressä on ollut toinenkin rakennus, mutta siitä ei havaittu jälkiä.

AKDG 4500:85. Isosaari 36. Rakennuksen kivi/betoniperusta, todennäköisesti konehuone. Kuva koillisesta. Kuvaaja: V. Laulumaa.

- kenttämittaukset
- kohderajaus
- kohdepiste
(kiinteä muinaisjäännös)
- kohdepiste
(muu kulttuuriperintökohde)

HELSINKI Isosaaren inventointi Vesa Laulumaa ja Petro Pesonen 2015	Isosaari 36-37 mk 1:2000 Pohjakartta Maanmittauslaitos
mittaus ja digit. Petro Pesonen	Koord.: ETRS-TM35 Korkeus: N2000
MUSEOVIRASTO ARKEOLOGISET KENTTÄPALVELUT	

40 Helsinki Isosaari 37 (aiemmin rekisteröimätön kohde)

Perustiedot

<i>Muinaisjäännöslaji</i>	muu kulttuuriperintökohde
<i>Muinaisjäännöstyyppi</i>	puolustusvarustukset, tykkiasema
<i>Ajoitus</i>	historiallinen (1930-1940 -luku)
<i>Koordinaatit (ETRS TM35)</i>	N: 6664235, E: 392289, z= 2-8 mmpy
<i>Koordinaattien selite</i>	satunnainen piste alueen sisältä
<i>Sijainti</i>	Isosaaren kaakkoisranta

Aiemmat tutkimukset ja löydöt

K.-E. Löfgren, inventointi 1972 (kohde I3)

Muinaisjäännösrekisteri:

-

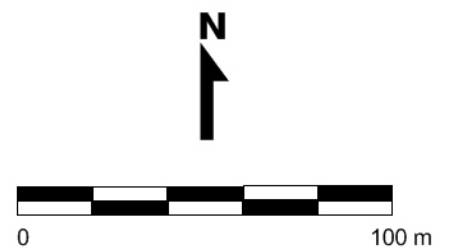
Inventointi 2015

Valokuvat AKDG 4500:86-87

Tarkastus 18.8.2015. Kohde sijaitsee Isosaaren kaakkoisosassa olevalla pienellä, kallioisella niemellä. Käytännössä koko niemi on rakennettu täyteen ja siellä on kallioon louhitun betonibunkkerin ja tykkiaseman lisäksi pitkiä kallioon louhittuja ja osittain betonilla katettuja käytäviä ja ampuma-/tähistyspaikkoja sekä kivivalleja ampumasuojina. Molemmat pitkät käytävät johtavat tykkiasemalle. Asema lienee rakennettu 1930-1940 -luvulla.

- kenttämittaukset
- kohderajaus
- kohdepiste
(kiinteä muinaisjäännös)
- kohdepiste
(muu kulttuuriperintökohde)

<p>HELSINKI Isosaaren inventointi</p> <p>Vesa Laulumaa ja Petro Pesonen 2015</p>	<p>Isosaari 36-37</p> <p>mk 1:2000 Pohjakartta Maanmittauslaitos</p>	
<p>mittaus ja digit. Petro Pesonen</p>	<p>Koord.: ETRS-TM35 Korkeus: N2000</p>	
<p>MUSEOVIRASTO ARKEOLOGISET KENTTÄPALVELUT</p>		

AKDG 4500:86. Isosaari 37. Kallioon louhittuja ja osin katettuja taisteluhautoja niemen koillisestä. Kuvaaja: V. Laulumaa.

AKDG 4500:87. Isosaari 37. Taisteluhautoja niemen lounaisosassa. Kuva koillisesta. Kuvaaja: V. Laulumaa.

41 Helsinki Isosaari 38 (aiemmin rekisteröimätön kohde)

Perustiedot

<i>Muinaisjäännöslaji</i>	kiinteä muinaisjäännös
<i>Muinaisjäännöstyyppi</i>	kivirakenteet, kivimuuri
<i>Ajoitus</i>	historiallinen (1800–luku?)
<i>Koordinaatit (ETRS TM35)</i>	N: 6664400, E: 392317, z= 2-3 mmpy
<i>Koordinaattien selite</i>	kivimuurin pohjoispää (tarkkuus-GPS –mittaus 2015)
<i>Sijainti</i>	Isosaaren kaakkoisranta

Aiemmat tutkimukset ja löydöt

-

Muinaisjäännösrekisteri:

-

Inventointi 2015

Valokuvat AKDG 4500:88

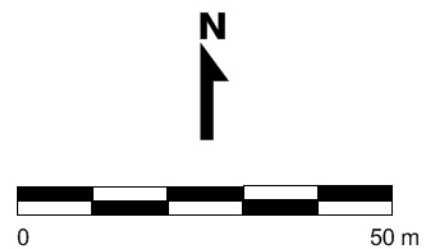
Tarkastus 18.8.2015. Kohde sijaitsee Isosaaren kaakkoisosassa, koillisesta lounaaseen kulkevan kävelypolun varrella, sen eteläpuolella. Muuri on kaakko-luode –suuntainen ja noin 11 metriä pitkä suuntautuen polulta eteläpuolella olevalle lahdelle. Muurin reunat on koottu suureksi osaksi isoista kivistä ja sisäosaa on täytetty pienillä kivillä. Muuri ei vaikuta liittyvän mitenkään puolustusvarustuksiin ja onkin todennäköistä että se on niitä varhaisempi. Mahdollisesti muuri on saarella 1700-1800 –luvulla asuneiden kalastajien rakentama.

AKDG 4500:88. Isosaari 38. Petro Pesonen mittaa kivivallia. Kuva luoteesta. Kuvaaja: V. Laulumaa.

- kenttämittaukset
- kohderajaus
- kohdepiste
(kiinteä muinaisjäännös)
- kohdepiste
(muu kulttuuriperintökohde)

HELSINKI Isosaaren inventointi Vesa Laulumaa ja Petro Pesonen 2015	Isosaari 38 mk 1:1000 Pohjakartta Maanmittauslaitos
mittaus ja digit. Petro Pesonen	Koord.: ETRS-TM35 Korkeus: N2000
MUSEOVIRASTO ARKEOLOGISET KENTTÄPALVELUT	

42 Helsinki Isosaari 39 (aiemmin rekisteröimätön kohde)

Perustiedot

<i>Muinaisjäännöslaji</i>	muu kulttuuriperintökohde
<i>Muinaisjäännöstyyppi</i>	puolustusvarustukset, tykkiasema
<i>Ajoitus</i>	historiallinen (1940 -luku)
<i>Koordinaatit (ETRS TM35)</i>	N: 6664520, E: 392301, z= 5-10 mmpy
<i>Koordinaattien selite</i>	tykin sijainti
<i>Sijainti</i>	Isosaaren itäosa

Aiemmat tutkimukset ja löydöt

-

Muinaisjäännösrekisteri:

-

Inventointi 2015

Valokuvat AKDG 4500:89

Tarkastus 18.8.2015. Kahden rannikkotykin asemat vanhan miina-aseman eteläpuolella kalliolla. Ilmeisesti kallioon on louhittu bunkkerit tykkejä varten. Tykkiasemat rakennettiin vuosina 1941-1945 ja tällöin ilmeisesti purettiin toinen miina-aseman (Isosaari 4) kahdesta kasematista.

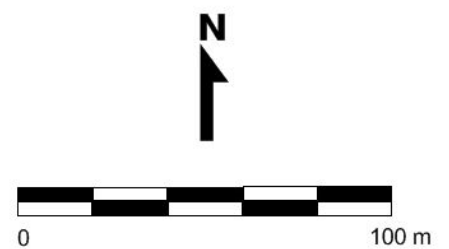

AKDG 4500:89. Isosaari 39.
Käyttökuntoinen rannikkotykki asemassaan.
Kuva lounaasta. Kuvaaja: V. Laulumaa.

- kenttämittaukset
- kohderajaus
- kohdepiste
(kiinteä muinaisjäännös)
- kohdepiste
(muu kulttuuriperintökohde)

HELSINKI Isosaaren inventointi	Isosaari 4 (1000015791) Isosaari 9 (1000015796) Isosaari 38 ja 39
Vesa Laulumaa ja Petro Pesonen 2015	mk 1:2000 Pohjakartta Maanmittauslaitos
mittaus ja digit. Petro Pesonen	Koord.: ETRS-TM35 Korkeus: N2000
MUSEOVIRASTO ARKEOLOGISET KENTTÄPALVELUT	

43 Helsinki Isosaari 40 (aiemmin rekisteröimätön kohde)

Perustiedot

<i>Muinaisjäännöslaji</i>	kiinteä muinaisjäännös
<i>Muinaisjäännöstyyppi</i>	asuinpaikat, rakennusten jäänteitä
<i>Ajoitus</i>	historiallinen (1910-luku)
<i>Koordinaatit (ETRS TM35)</i>	N: 6664566, E: 392154, z= 2-4 mmpy
<i>Koordinaattien selite</i>	satunnainen piste alueen sisältä
<i>Sijainti</i>	Isosaaren pohjoisosa

Aiemmat tutkimukset ja löydöt

1995-1995-1997, M. Manninen, inventointi (julkaisu: Manninen 2000)

Muinaisjäännösrekisteri:

-

Inventointi 2015

Valokuvat AKDG 4500:90

Tarkastus 18.8.2015. Isosaaren päätien ja itäisen tykkitien haaran risteyksen pohjoispuolella oleva alue, jolla on Mannisen (2000:67) kartan mukaan ollut kolme varuskuntarakennusta. Alue on nyt golf-kentän vieressä olevaa vatukkoa, mutta siellä on tunnustelemalla erotettavissa betonilaattoja ja kiviä. Rakennusten muotoa ei kuitenkaan pystynyt hahmottamaan. Alueella on voinut hyvinkin säilyä Isosaaren vanhaan varuskuntaan kuuluneiden rakennusten pohjia ja muuta aineistoa. Betonikasematti on säilynyt (Isosaari 3 alueen pohjoislaidalla).

AKDG 4500:90. Isosaari 40. Teiden välisen alueen metsikössä on todennäköisesti säilynyt rakennuksen pohjia. Kuva lounaasta. Kuvaaja: V. Laulumaa.

- kenttämittaukset
- kohderajaus
- kohdepiste
(kiinteä muinaisjäännös)
- kohdepiste
(muu kulttuuriperintökohde)

HELSINKI Isosaaren inventointi	Isosaari 3 (1000015790) Isosaari 24, 26 ja 40
Vesa Laulumaa ja Petro Pesonen 2015	mk 1:1000 Pohjakartta Maanmittauslaitos
mittaus ja digit. Petro Pesonen	Koord.: ETRS-TM35 Korkeus: N2000
MUSEOVIRASTO ARKEOLOGISET KENTTÄPALVELUT	

44 Helsinki Isosaari 41 (aiemmin rekisteröimätön kohde)

Perustiedot

<i>Muinaisjäännöslaji</i>	muu kulttuuriperintökohde
<i>Muinaisjäännöstyyppi</i>	puolustusvarustukset, tykkiasema
<i>Ajoitus</i>	historiallinen (1930-1940 -luku)
<i>Koordinaatit (ETRS TM35)</i>	N: 6664524, E: 392558, z= 5-6 mmpy
<i>Koordinaattien selite</i>	tykkilavetti (tarkkuus-GPS –mittaus 2015)
<i>Sijainti</i>	Isosaaren koillinen Peninniemi

Aiemmat tutkimukset ja löydöt

-

Muinaisjäännösrekisteri:

-

Inventointi 2015

Valokuvat AKDG 4500:91

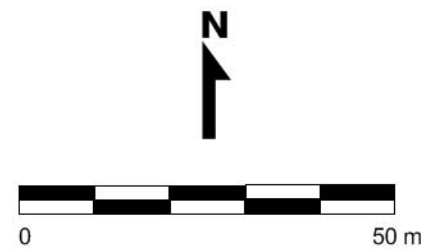
Tarkastus 19.8.2015. Tykkiasema sijaitsee Isosaaren koillisosassa olevan Peninniemen tyvessä, valonheitinaseman (Isosaari 5) eteläpuolella olevalla kalliolla. Paikalla on kallioon louhittu ja kivenlohkaresementillä naamioitu ilmatorjuntatykin bunkkeri. Tykille on pyöreä aukko rakenteen kaakkoissivulla. Tykkiasema lienee 1930-1940 –luvulta. Tykkiaseman lounaispuolella on betoniseinän fragmentti, joka saattaa liittyä johonkin lähialueen kohteisiin.

AKDG 4500:91. Isosaari 41. Tykkiasema Peninniemen tyvessä. Kuva lounaasta.
Kuvaaja: V. Laulumaa.

- kenttämittaukset
- kohderajaus
- kohdepiste
(kiinteä muinaisjäännös)
- kohdepiste
(muu kulttuuriperintökohde)

HELSINKI Isosaaren inventointi Vesa Laulumaa ja Petro Pesonen 2015	Isosaari 41-42 mk 1:1000 Pohjakartta Maanmittauslaitos	
mittaus ja digit. Petro Pesonen	Koord.: ETRS-TM35 Korkeus: N2000	
MUSEOVIRASTO ARKEOLOGISET KENTTÄPALVELUT		

45 Helsinki Isosaari 42 (aiemmin rekisteröimätön kohde)

Perustiedot

<i>Muinaisjäännöslaji</i>	muu kulttuuriperintökohde
<i>Muinaisjäännöstyyppi</i>	talonpohja
<i>Ajoitus</i>	historiallinen (1930-1940 -luku)
<i>Koordinaatit (ETRS TM35)</i>	N: 6664588, E: 392579, z= 2-3 mmpy
<i>Koordinaattien selite</i>	betonijalusta (tarkkuus-GPS –mittaus 2015)
<i>Sijainti</i>	Isosaaren koillinen Peninniemi

Aiemmat tutkimukset ja löydöt

-

Muinaisjäännösrekisteri:

-

Inventointi 2015

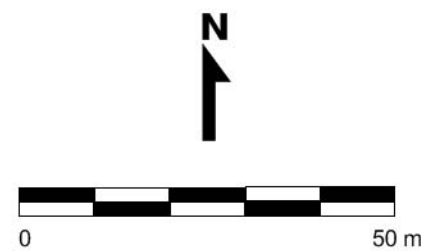
Valokuvat

-

Tarkastus 19.8.2015. Rakennuksen jäännös sijaitsee Isosaaren koillisosassa olevalla Peninniemellä, sen luoteisrannan tuntumassa. Siitä on jäljellä noin metrin korkea betonijalusta ja sen ympärillä betonianturapylväitä, joiden varassa rakennus on ollut. Jalusta lienee kannatellut jotain painavaa sisällä ollutta rakennetta. Betonianturoissa on harjaterästä ja maassa on tiiliä. Rakennus esiintyy vuoden 1949 peruskartalla, muttei enää vuoden 1974 peruskartalla, joten se lienee purettu tällä välillä.

- kenttämittaukset
- kohderajaus
- kohdepiste
(kiinteä muinaisjäännös)
- kohdepiste
(muu kulttuuriperintökohde)

HELSINKI Isosaaren inventointi Vesa Laulumaa ja Petro Pesonen 2015	Isosaari 41-42 mk 1:1000 Pohjakartta Maanmittauslaitos	
mittaus ja digit. Petro Pesonen	Koord.: ETRS-TM35 Korkeus: N2000	
MUSEOVIRASTO ARKEOLOGISET KENTTÄPALVELUT		

46 Helsinki Isosaari 43 (aiemmin rekisteröimätön kohde)

Perustiedot

<i>Muinaisjäännöslaji</i>	muu kulttuuriperintökohde
<i>Muinaisjäännöstyyppi</i>	puolustusvarustukset, tykkiasema
<i>Ajoitus</i>	historiallinen (1930-1940 -luku)
<i>Koordinaatit (ETRS TM35)</i>	N: 6664622, E: 392637, z= 2-6 mmpy
<i>Koordinaattien selite</i>	satunnainen piste kohteen sisältä
<i>Sijainti</i>	Isosaaren koillinen Peninniemi

Aiemmat tutkimukset ja löydöt

K.-E. Löfgren, inventointi 1972 (kohde I4)

Muinaisjäännösrekisteri:

-

Inventointi 2015

Valokuvat AKDG 4500:92-95

Tarkastus 19.8.2015. Neljän ilmatorjuntapatterin tykkiasema Isosaaren koillisosassa sijaitsevalla Peninniemellä, kallioalueella. Kallioon on louhittu ja valettu betonista bunkkerit kullekin it-patterille. Muissa pattereissa on pyöreä tai kulmikas aukko betonikannessa ilmatorjuntatykille, mutta järjestyksessä toisessa patterissa lounaasta lähtien on kolme aukkoa tykeille ja lisäksi bunkkerin itälaidalla tähystysaukossa on piirretty suuntimakehä. Yhden aukon päällä on teräskansi. Yhden bunkkerin suuaukolla lukee ”Meripatteri 1944”.

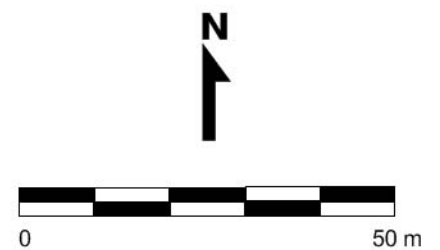

AKDG 4500:92. Isosaari 43. Meri-patteri 1944 sisäänkäynti. Kuva koillisesta. Kuvaaja: V. Laulumaa.

- kenttämittaukset
- kohderajaus
- kohdepiste
(kiinteä muinaisjäännös)
- kohdepiste
(muu kulttuuriperintökohde)

HELSINKI Isosaaren inventointi Vesa Laulumaa ja Petro Pesonen 2015	Isosaari 43 mk 1:1000 Pohjakartta Maanmittauslaitos
mittaus ja digit. Petro Pesonen	Koord.: ETRS-TM35 Korkeus: N2000
MUSEOVIRASTO ARKEOLOGISET KENTTÄPALVELUT	

AKDG 4500:93. Isosaari 43. Tykkiasemia Peninniemessä. Kuva koillisesta. Kuvaaja: V. Laulumaa.

AKDG 4500:94. Isosaari 43. Suuntakehällä varustettu tykkiasema Peninniemessä. Kuva lännestä. Kuvaaja: V. Laulumaa.

AKDG 4500:95. Isosaari 43. Tykkiaseman suojabunkkeri Peninniemellä. Kuva koillisesta. Kuvaaja: V. Laulumaa.

47 Helsinki Isosaari 44 (aiemmin rekisteröimätön kohde)

Perustiedot

<i>Muinaisjäännöslaji</i>	muu kulttuuriperintökohde
<i>Muinaisjäännöstyyppi</i>	rakennuksen pohja
<i>Ajoitus</i>	historiallinen (1930-1940 -luku)
<i>Koordinaatit (ETRS TM35)</i>	N: 6664752, E: 392761, z= 3-4 mmpy
<i>Koordinaattien selite</i>	satunnainen piste kohteen sisältä
<i>Sijainti</i>	Isosaaren koillinen Peninniemi

Aiemmat tutkimukset ja löydöt

K.-E. Löfgren, inventointi 1972

Muinaisjäännösrekisteri:

-

Inventointi 2015

Valokuvat AKDG 4500:96

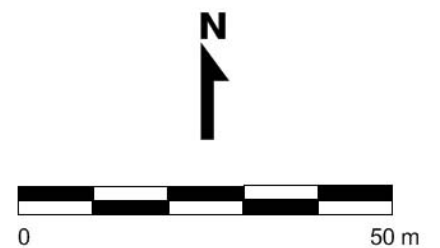
Tarkastus 19.8.2015. Kohde sijaitsee Isosaaren koillisella Peninniemellä vanhan mittauspaviljongin (Isosaari 6) pohjoispuolella. Paikalla on iso rannan suuntainen betonilaatta, mitoiltaan 8 x 15 metriä, vain muutaman metrin päästä mittauspaviljongista. Betonissa näkyy jonkin verran harjaterästä ja laatan ympärillä maassa on tiiliä. Betonilaatan ja mittauspaviljongin itäpuolella on korroosioaseman kaksi rakennusta. Talonpohja esiintyy vuoden 1949 peruskartalla, mutta vuoden 1974 peruskartalla sitä ei enää ole. K.-E. Löfgren mainitsee vuoden 1972 inventointikertomuksessa vuonna 1935 valmistuneen torpedokoeaseman betonisen rakennuksen näillä main (kohde I5), kyse on samasta rakennuksesta. Torpedokoeasema siirrettiin Helsingin Laivastoasemalle Upinniemeen vuonna 1956.

AKDG 4500:96. Isosaari 44. Torpedokoneaseman rakennuksen perusta Peninniemessä. Vasemmassa laidassa näkyy eteläisempi etäisyysmittaustorni. Kuva idästä. Kuvaaja: V. Laulumaa.

- kenttämittaukset
- kohderajaus
- kohdepiste
(kiinteä muinaisjäännös)
- kohdepiste
(muu kulttuuriperintökohde)

HELSINKI Isosaaren inventointi Vesa Laulumaa ja Petro Pesonen 2015	Isosaari 44 mk 1:1000 Pohjakartta Maanmittauslaitos	
mittaus ja digit. Petro Pesonen	Koord.: ETRS-TM35 Korkeus: N2000	
MUSEOVIRASTO ARKEOLOGISET KENTTÄPALVELUT		

48 Helsinki Isosaari 45 (aiemmin rekisteröimätön kohde)

Perustiedot

<i>Muinaisjäännöslaji</i>	muu kulttuuriperintökohde
<i>Muinaisjäännöstyyppi</i>	puolustusvarustukset, tykkiasema
<i>Ajoitus</i>	historiallinen (1930-1940 -luku)
<i>Koordinaatit (ETRS TM35)</i>	N: 6664835, E: 392826, z= 2-6 mmpy
<i>Koordinaattien selite</i>	satunnainen piste kohteen sisältä
<i>Sijainti</i>	Isosaaren koillinen Peninniemi

Aiemmat tutkimukset ja löydöt

-

Muinaisjäännösrekisteri:

-

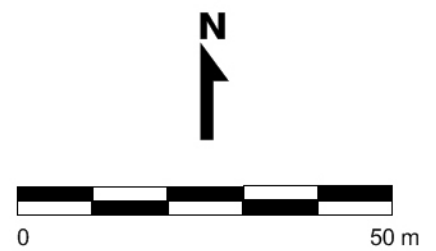
Inventointi 2015

Valokuvat AKDG 4500:97-99

Tarkastus 19.8.2015. Tykkipatteristo sijaitsee Isosaaren koillisosassa olevan Peninniemen koilliskärjessä. Alueella on kallioon louhittuja bunkkereita ja kaivantoja sekä kaksi betonista konekiväärin tms. jalustaa. Alueen keskellä on myös vanhempaa puolustusvarustuskantaa edustava mittaustorni (Isosaari 7). Osa kaivannoista on täytetty murskeella. Erityisesti koillispään kaivannot on tehty huolella ja seinämistä on tehty suorat betonikivetyksen avulla ja niissä on jopa ampumatuki. Tykkiasema lienee rakennettu 1930-1940 – luvulla.

- kenttämittaukset
- kohderajaus
- kohdepiste
(kiinteä muinaisjäännös)
- kohdepiste
(muu kulttuuriperintökohde)

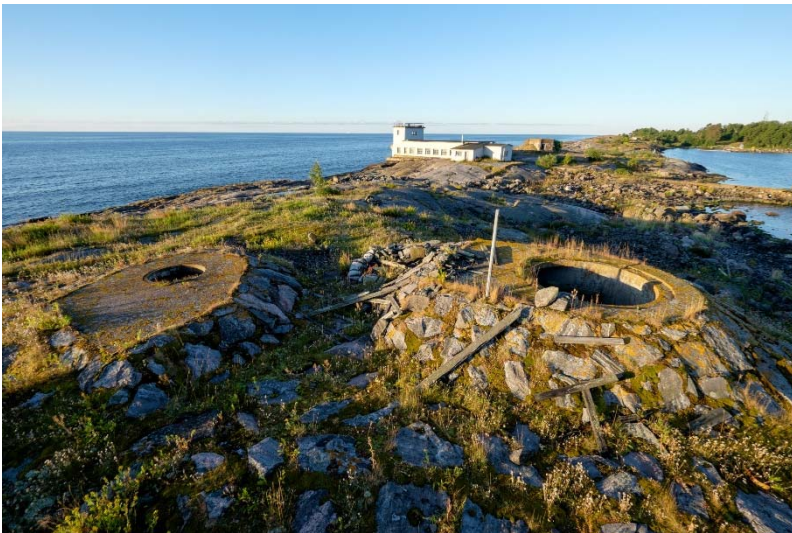
HELSINKI Isosaaren inventointi Vesa Laulumaa ja Petro Pesonen 2015	Isosaari 45 mk 1:1000 Pohjakartta Maanmittauslaitos
mittaus ja digit. Petro Pesonen	Koord.: ETRS-TM35 Korkeus: N2000
MUSEOVIRASTO ARKEOLOGISET KENTTÄPALVELUT	

AKDG 4500:97. Isosaari 45. Kallioon louhittuja juoksuhautoja Penin niemien kärjessä. Kuva koillisesta. Kuvaaja: V. Laulumaa.

AKDG 4500:98. Isosaari 45. Kasvillisuus on alkanut valloittaa Penin niemessä olevia juoksuhautoja. Kuva pohjoisesta. Kuvaaja: V. Laulumaa.

AKDG 4500:99. Isosaari 45. Tykkiasemia Penin niemien kärjessä. Kuva koillisesta. Kuvaaja: V. Laulumaa.

49 Helsinki Isosaari 46 (aiemmin rekisteröimätön kohde)

Perustiedot

<i>Muinaisjäännöslaji</i>	muu kulttuuriperintökohde
<i>Muinaisjäännöstyyppi</i>	puolustusvarustukset, tykkiasema
<i>Ajoitus</i>	historiallinen (1930-1940 -luku)
<i>Koordinaatit (ETRS TM35)</i>	N: 6664285, E: 391358, z= 10 mmpy
<i>Koordinaattien selite</i>	tykkitorni
<i>Sijainti</i>	Isosaaren länsiosa

Aiemmat tutkimukset ja löydöt

-

Muinaisjäännösrekisteri:

-

Inventointi 2015

Valokuvat

-

Tarkastus 19.8.2015. Keskellä metsää sijaitseva rannikkotykkiasema, jota varten on rakennettu iso bunkkeri. Kohde lienee 1930-1940-luvulta. Betonisen bunkkerin päälle on valettu vielä korkeampi pieni ”kupoli”, jonka päällä tykkitorni on.

- kenttämittaukset
- kohderajaus
- kohdepiste
(kiinteä muinaisjäännös)
- kohdepiste
(muu kulttuuriperintökohde)

HELSINKI Isosaaren inventointi Vesa Laulumaa ja Petro Pesonen 2015	Isosaari 46 mk 1:1000 Pohjakartta Maanmittauslaitos
mittaus ja digit. Petro Pesonen	Koord.: ETRS-TM35 Korkeus: N2000
MUSEOVIRASTO ARKEOLOGISET KENTTÄPALVELUT	

50 Helsinki Isosaari 47 (aiemmin rekisteröimätön kohde)

Perustiedot

<i>Muinaisjäännöslaji</i>	muu kulttuuriperintökohde
<i>Muinaisjäännöstyyppi</i>	puolustusvarustukset, tykkitie/ratapenger
<i>Ajoitus</i>	historiallinen (1930-1940 -luku)
<i>Koordinaatit (ETRS TM35)</i>	N: 6664098, E: 391504, z= 10 mmpy
<i>Koordinaattien selite</i>	satunnainen piste penkereen alueelta
<i>Sijainti</i>	Isosaaren länsiosa

Aiemmat tutkimukset ja löydöt

K.-E. Löfgren, inventointi 1972

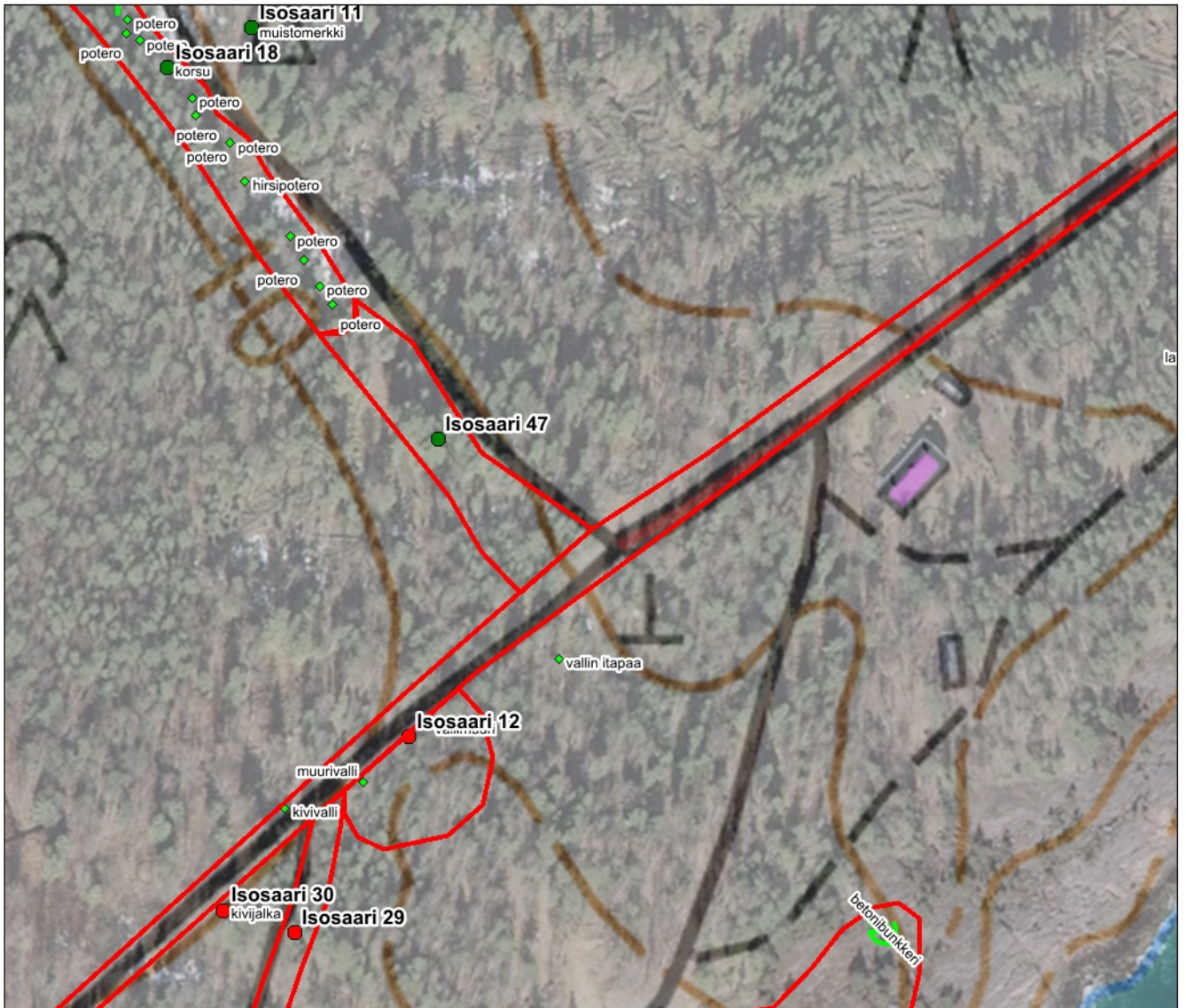
Muinaisjäännösrekisteri:

-

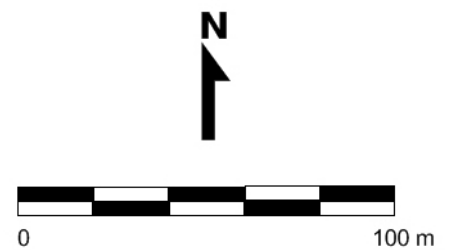
Inventointi 2015

Valokuvat -

Tarkastus 19.8.2015. Vuoden 1949 peruskartalla erottuvat kaikki alueen raiteet. Yksi näistä kulkee keskiosan tykkipatterille (Isosaari 46) pengertä pitkin, Oletettavasti kohteen Isosaari 18 poterot ovat olleet tämän raiteen länsipuolella. Nyt itse raiteista ei ole enää jälkiäkään, mutta penger on varsin selvä. Se on ilmeisesti luontainen vanha rantavalli, mutta ehkö osin muokattu jyrkemmäksi. Raiteet ovat jatkuneet tykkiasemalle saakka, mutta tässä yhteydessä rajaus on tehty vain penkereen eteläosalle, koska pohjoisosa on rajattu jo kohteen Isosaari 18 sisälle. Löfgrenin vuoden 1972 inventointikertomuksessa mainitaan tällä kohdalla mukulakivillä peitetty tie joka johtaa laiturilta pattereille (kohde E7). Kartan perusteella Löfgren tarkoittaa juuri metsän keskelle tykkipatterille kääntyvää tietä. Nyt mukulakiveystä ei havaittu tällä tien osuudella, mutta mahdollisesti sitä on säilynyt edelleen hiekkapinnan alla.

- kenttämittaukset
- kohderajaus
- kohdepiste
(kiinteä muinaisjäännös)
- kohdepiste
(muu kulttuuriperintökohde)

HELSINKI Isosaaren inventointi Vesa Laulumaa ja Petro Pesonen 2015	Isosaari 47 mk 1:2000 Pohjakartta Maanmittauslaitos
mittaus ja digit. Petro Pesonen	Koord.: ETRS-TM35 Korkeus: N2000
MUSEOVIRASTO ARKEOLOGISET KENTTÄPALVELUT	

50 Helsinki Isosaari 48. Kalastajan mökin paikka (aiemmin rekisteröimätön kohde)

Perustiedot

<i>Muinaisjäännöslaji</i>	kiinteä muinaisjäännös
<i>Muinaisjäännöstyyppi</i>	asuinpaikat
<i>Ajoitus</i>	historiallinen 1700-1800-luku
<i>Koordinaatit (ETRS TM35)</i>	N: 666585, E: 392455, z= 1 mmpy
<i>Koordinaattien selite</i>	alueen keskipiste
<i>Sijainti</i>	Isosaaren itäosa

Aiemmat tutkimukset ja löydöt

-

Muinaisjäännösrekisteri:

-

Inventointi 2015

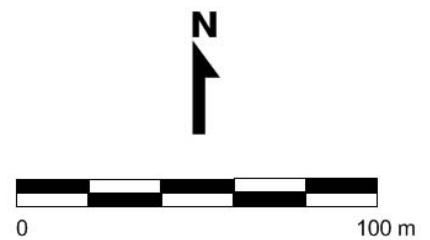
Valokuvat

-

Tarkastus 19.8.2015. Vuoden 1780 kartassa ja myös vuoden 1872 Senaatin kartassa on merkitty asutusta Peninniemen länsipuolella olevan niemen tyveen. Inventointiajankohtana alue kasvoi korkeaa ruohikkoa ja muuta kasvillisuutta, joten havaintojen teko liittyen mahdollisiin rakenteisiin oli mahdotonta. Alue on rajattu historiallisten karttamerkintöjen pohjalta ja alueella tulisi tehdä tarkempia tutkimuksia mahdollisten rakenteiden ja kulttuurikerrosten toteamiseksi ja rajaamiseksi.

- kenttämittaukset
- kohderajaus
- kohdepiste
(kiinteä muinaisjäännös)
- kohdepiste
(muu kulttuuriperintökohde)

HELSINKI Isosaaren inventointi Vesa Laulumaa ja Petro Pesonen 2015	Kalastajan mökin paikka mk 1:2000 Pohjakartta Maanmittauslaitos
mittaus ja digit. Petro Pesonen	Koord.: ETRS-TM35 Korkeus: N2000
MUSEOVIRASTO ARKEOLOGISET KENTTÄPALVELUT	

